MANIFESTACIJSKI PORTFOLIO OTOKA HVARA – STAVOVI POSJETITELJA I LOKALNOG STANOVNIŠTVA

Kalinić, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:652228

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

MANIFESTACIJSKI PORTFOLIO OTOKA HVARA – STAVOVI POSJETITELJA I LOKALNOG STANOVNIŠTVA

Mentor: **Studentica:**

doc.dr.sc. Smiljana Pivčević **Maja Kalinić**

Split, srpanj, 2016.

Diplomski rad posvećujem

svojoj majci Milici i pokojnom ocu Lenku

PREDGOVOR

Odavna to sam snovao, od iskona smišljao,

sada to ostvarujem: (...).

(Stari zavjet;Druga knjiga o Kraljevima;19;25)

Ovim putem želim se zahvaliti svojoj obitelji, prvenstveno svojoj dragoj majci Milici, hvala na neizmjernom strpljenju, velikom razumijevanju i podršci.

Veliko hvala i doc.dr.sc. Smiljani Pivčević, mojoj mentorici koja je prihvatila ovaj izazov te u svakom trenutku bila uz mene, hvala na veselom karakteru, na velikom strpljenju, a posebno hvala na uloženoj energiji i vremenu u ovaj rad.

STRUKTURA RADA:

PREDGOVOR

1. UVOD…….. 5

1.1.**Problem istraživanja……. 6**

1.2.**Predmet istraživanja……. 6**

1.3.**Hipoteze istraživanja…… 7**

1.4.**Svrha i ciljevi istraživanja…… 8**

1.5. **Metode istraživanja…… 9**

1.6. **Doprinos istraživanja…….. 10**

1.7. **Sadržaj diplomskog rada…… 10**

2. OTOK HVAR- OPĆI PODACI I OBILJEŽJA……. 12

2.1.**Definicija prostornog obuhvata uz kratki opis: Hvar, Stari Grad, Jelsa, Sućuraj…….. 12**

2.2.**Povijest otoka……... 14**

2.3.**Povijesni pregled razvoja turizma na otoku……. 17**

2.4.**Situacijska analiza turizma otoka…….. 21**

3. TEORIJA MANIFESTACIJA……..... 25

3.1.**Vrste manifestacija…….. 27**

3.1.1. Manifestacije prema veličini…….. 27

3.1.2. Manifestacije prema formi i sadržaju…… 29

3.2.**Učinci manifestacija……... 30**

3.3.**Manifestacijski turizam…….. 33**

3.3.1. Planiranje manifestacijskog turizma…….. 35

3.3.1.1.Proces strateškog planiranja manifestacijskog turizma…… 35

3.3.1.2.Razvoj ciljeva manifestacijskog turizma…….. 39

3.3.1.3.Razvoj strategije manifestacijskog turizma…….. 39

3.4.**Manifestacija kao *brand* u funkciji promocije turizma……... 40**

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE - analiza stavova posjetitelja i lokalnog stanovništva o manifestacijama otoka……. 42

4.1.**Postojeća manifestacijska ponuda otoka Hvara……... 42**

4.1.1. Grad Hvar…….. 42

4.1.2. Stari Grad…….. 47

4.1.3. Općina Jelsa…….. 49

4.1.4. Vrboska…… 52

4.1.5. Općina Sućuraj…….. 54

4.2.**Planovi za razvoj novih manifestacija u budućnosti ……... 55**

4.3.**Metodološke i sadržajne odrednice empirijskog istraživanja……. 56**

4.4.**Metode obrade podataka …….. 57**

4.5.**Rezultati empirijskog istraživanja……. 57**

4.5.1. Opća obilježja ispitanika…… 57

4.5.2. Stavovi ispitanika o manifestacijama na otoku Hvaru……... 62

4.5.3. Testiranje istraživačkih hipoteza…… 75

4.6.**Preporuke unapređenja manifestacijske ponude otoka Hvara…….. 86**

4.7.**Ograničenja istraživanja ……... 87**

5. ZAKLJUČAK…….. 89

SAŽETAK…….. 91

SUMMARY…… 91

LITERATURA…….. 92

POPIS SLIKA……... 95

POPIS TABLICA…….. 96

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA……. 97

PRILOZI……... 100

1. UVOD

Kroz povijest, gospodarstvo otoka Hvara uglavnom se baziralo na poljoprivredi i ribarstvu te je otok proizvodio samostalno sve što mu je bilo potrebno za opstanak i normalno funkcioniranje ali tijekom vremena orijentacija stanovništva usmjerila se na turizam pri čemu je ono postalo temelj gospodarske aktivnosti otoka te je danas ono pokretač gospodarskog razvoja otoka. Tako je otok danas izgrađeni turistički „brand" i poznato turističko odredište koje slovi za jedan od najljepših otoka svijeta, poznat po svom ljekovitom bilju (prvenstveno lavandi), hrvatskom rekordu u najvećem broju sunčanih dana u godini, prekrasnim plažama, bogatoj gastronomskoj ponudi te vrijednim i ljubaznim domaćinima.[1]

Međutim, posljednjih godina dešavaju se promjene u ponašanju turista te more i sunce više nisu dovoljni. Suvremeni turisti ne traže jednoličnu ponudu, već širok izbor sadržaja visoke kvalitete.[2] Postaju sve zahtjevniji, znatiželjniji, mobilniji i aktivniji te im je samim time sve važnije „doživjeti", a ne samo „posjetiti" određenu turističku destinaciju. Drugim riječima, od „objekata" postaju „subjekti" u turističkim kretanjima.[3]

Iz tog razloga, da bi se održala pozicija na svjetskom turističkom tržištu gdje konkurencija neprestano raste i jača, potrebno je kontinuirano praćenje trendova, a glavni trend u posljednjih desetak godina , povezan ujedno i s promjenama u ponašanju turista jest porast i ekspanzija manifestacija odnosno organizacija događaja koje započinje djelovati samostalno kao manifestacijski turizam. Manifestacijski turizam, koji uključuje organiziranje festivala, koncerata, poslovnih sastanaka, konferencija i izložaba ubrzano se razvija te daje dodatni ekonomski i gospodarski doprinos sveukupnom turizmu. [4] Ono ima veliki značaj u

---

[1] Marić,I. i dr. 2015. *Strategija razvoja grada Hvara do 2020.: javna rasprava*. Sveučilište u Zagrebu-Ekonomski fakultet Zagreb. Dostupno na: https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiFup3FjczJAhWJpXIKHWmlAjIQFggZMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.hvar.hr%2Fportal%2Fwp-content%2Fuploads%2FStrategija-razvoja-grada-Hvara-2015-FINALNI-DOKUMENT-11-06-2015-javna-rasprava.docx&usg=AFQjCNGZZa2mVJSP-fASoOvpzkxmWju0UA [pristupljeno 15.11.2015].

[2] Šišara,J., 2011. *Upravljanje turističkom destinacijom u cilju podizanja kvalitete i atraktivnosti turističke ponude:primjer grada Šibenika* . Završni rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/magistarski/Zavrsnirad-JelenaSisara.pdf [pristupljeno 20.11.2015].

[3] Mikulić,S., 2013. *Alternativni oblici turizma otoka Brača.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2013/2101823.pdf [pristupljeno 20.11.2015].

[4] Gračan,D. i Rudančić-Lugarić, A., 2013. *Konkurentnost turističke destinacije-studija slučaja (case study) Riječki karneval.* Ekonomski vjesnik, br.1,str.271-282. Dostupno na: file:///C:/Users/HP/Downloads/EV_1_2013_clanak_Gracan_Rudancic_Lugaric%20(5).pdf [pristupljeno 17.11.2015].

povezivanju ljudi unutar raznovrsnog okruženja, pruža priliku da se turisti i lokalno stanovništvo druže, uživaju i zabavljaju tokom cijele godine bez sezonskih ograničenja.[5]

Stoga će se analizom manifestacijske ponude otoka Hvara te stavova lokalnog stanovništva i posjetitelja o njezinoj kvaliteti, aktualnom stanju, prednostima i nedostacima nastojati doći do određenih odgovora na pitanja koja će biti postavljena i definirana u nastavku ovoga rada.

1.1.Problem istraživanja

Uvažavajući sve gore navedene činjenice, značaj manifestacija te sve veću važnost i ekspanziju manifestacijskog turizma, postavlja se pitanje, koje ujedno predstavlja i problem ovog istraživanja, a to je:**utječe li i na koji način manifestacijski miks i njegova kvaliteta na turizam otoka Hvara te na zadovoljstvo posjetitelja i lokalnog stanovništva?** Odnosno koliko je zadovoljstvo posjetitelja i lokalnog stanovništva manifestacijskim sadržajem i njegovom kvalitetom te dali je upravo ono razlog dolaska na otok kao destinaciju.

1.2.Predmet istraživanja

Iz definiranog problema istraživanja proizlazi i sam predmet istraživanja, a to je manifestacijski turizam na otoku Hvaru kao turističkoj destinaciji. Namjera je istražiti manifestacije i manifestacijski turizam općenito ali i trenutnu situaciju manifestacijskog turizma na otoku Hvaru gdje se u fokus stavlja manifestacijska ponuda otoka kao destinacije što će omogućiti uvid u pozitivne i negativne strane kao i mogućnosti tog vida turizma na otoku u budućnosti.Dakle pokušati će se pokazati koliki je trenutni doprinos manifestacijske ponude otoka Hvara atraktivnosti destinacije u turističkom smislu te koji su konkretni koraci koje treba poduzeti za razvoj u budućnosti. U tu svrhu razmotriti će sestavovi i mišljenja kako posjetitelja tako i lokalnog stanovništva otoka putem anketnih upitnika.

[5]Jovanović,V. i Delić, U., 2010. *Karakteristike manifestacija i njihov utjecaj na razvoj turizma u Srbiji. (Charasteristics of events and their impact on development of tourism in Serbia).* Singipedia. Dostupno na: file:///C:/Users/HP/Downloads/SR%20-%20Karakteristike%20manifestacija%20i%20njihov%20uticaj%20na%20razvoj%20turizma%20u%20Srbiji%20(1).pdf [pristupljeno 19.11.2015].

1.3. Hipoteze istraživanja

Hipotezu definiramo kao specijaliziranu tvrdnju u obliku predviđanja, uvijek proizlazi iz cilja, odnosno istraživačkog pitanja. Ona je privremen odgovor na pitanje, koji istraživanjem treba prihvatiti ili odbaciti.[6]

Stoga su na temelju opisa problema i ciljeva ovoga istraživanja u radu postavljene sljedeće hipoteze:

H1: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama na otoku Hvaru između turista i lokalnog stanovništva

H1.1.: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz upoznatost sa manifestacijama

H1.2.: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku

H1.3.**:** Postoji razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz kvalitetu ponude manifestacija

H2: Stupanj podrške lokalnog stanovništva manifestacijama varira ovisno o njihovom mjestu stanovanja

H3: Porast ponude manifestacija utjecao bi na porast turističke potražnje na otoku Hvaru

H3.1.: Porast ponude manifestacija utjecao bi na porast turističke potražnje na otoku u periodu van sezone

H3.1.: Porast ponude manifestacija utjecao bi na porast turističke potražnje tijekom cijele godine

H4: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva postojećom manifestacijskom ponudom varira s mjestom stanovanja

H5: Spremnost turista da posjete otok Hvar zbog manifestacija koje ih zanimaju varira ovisno o njihovoj razini prihoda

[6] Tkalac-Verčič,A.,Sinčić-Ćorić,D. i Pološki-Vokić,N., 2011. *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima.* 2.izd. Zagreb: M.E.P. str. 62-66.

Postavljene hipoteze biti će prihvaćene ili odbačene na osnovu rezultata empirijskog istraživanja koje će biti provedeno u okviru ovoga rada.

1.4. Svrha i ciljevi istraživanja

Svrha i cilj ovoga istraživačkog rada jest dati odgovore na sljedeća pitanja:

1. Koja je postojeća manifestacijska ponuda otoka Hvara te koji su planovi za budućnost u smislu razvoja novih manifestacija?
2. Koje se manifestacije najviše vezuju uz otok?
3. Koliko su posjetitelji ali i lokalno stanovništvo upoznati s manifestacijama otoka te koliko je njihovo zadovoljstvo istim?
4. Na koji način posjetitelji dolaze do informacija o održavanju manifestacija, koliko je njihovo zadovoljstvo istim te jesu li potrebni dodatni kanali oglašavanja?
5. Koja je uloga manifestacija u funkciji promocije turizma otoka?
6. U kojem omjeru posjetitelji dolaze na otok isključivo zbog održavanja neke manifestacije?
7. U kojoj mjeri bi porast manifestacija utjecao na potražnju?
8. Bi li se u vansezonskim periodima posječenost otoka povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda?
9. Koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije tokom godine?
10. Kolika je spremnost lokalnog stanovništva da podrži održavanje manifestacija na otoku?

To će omogućiti uvid u stavove, mišljenja, preferencije ali i informiranost posjetitelja i lokalnog stanovništva o manifestacijama i manifestacijskom turizmu otoka, a što će u konačnici dovesti do zaključka o doprinosu postojeće manifestacijske ponude destinaciji te potencijalu unapređenja iste ponude ali će isto tako dati relevantnim institucijama smjernice u kojem pravcu dalje treba ići kako bi se utjecalo na porast potražnje kako u sezonskim jednako tako i u vansezonskim periodima.

1.5. Metode istraživanja

U izradi rada, odnosno prilikom istraživanja i prikazivanja definiranog problema koristiti će se nekoliko metoda znanstvenog istraživanja ovisno prvenstveno o tome dali se radi o teorijskom ili praktičnom, empirijskom načinu istraživanja, te će se na temelju dobivenih rezultata iznijeti zaključci i preporuke.

Unutar teorijskog dijela istraživanja, istraživanje će se provoditi za stolom, prikupljanjem sekundarnih podataka iz različitih izvora domaće i strane literature i objavljenih znanstvenih i stručnih radova (knjige, časopisi, članci, stručne baze podataka te Internet stranica).

U tu svrhu od znanstvenih metoda koristiti će se:[7]

1. metoda kompilacije koju definiramo kao preuzimanje tuđih opažanja, spoznaja, stavova i zaključaka,
2. metoda apstrakcije i konkretizacije koje se definiraju kao odvajanja nebitnih od bitnih elemenata pojave ili predmeta istraživanja i obratno,
3. metoda analize odnosno postupak raščlanjivanja složenih pojmova, mišljenja i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente,
4. metoda sinteze kao postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnijih mišljenja u složenije,
5. metode indukcije i dedukcije kao metode zaključaka o nekim pojavama,
6. metode deskripcije kao metode opisivanja nekih činjenica, spoznaja…, i
7. metode komparacije kao metode uočavanja sličnosti i razlika pojava, objekata i sl.

Kod praktičnog, empirijskog istraživanja prikupljati će se isključivo primarni podaci metodom anketiranja. Metoda anketiranja je metoda kojom se na temelju anketnog upitnika istražuju i prikazuju podaci, informacije, mišljenja i stavovi o predmetu nekog istraživanja.

Navedena anketa će se provoditi manjim dijelom elektroničkim putem ili poštom, a većim dijelom u obliku tiskanog anketnog upitnika na području otoka Hvara na odabranom uzorku. Dobiveni rezultati biti će obrađeni odgovarajućim statističkim metodama te će se na temelju istih formulirati konačni rezultati istraživanja koji će se zatim tabelarno i grafički prezentirati.

[7] Sveučilište u Zadru, Interni materijali. Dostupni na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf [pristupljeno 07.12.2015].

1.6. Doprinos istraživanja

Premda su manifestacije stare koliko i ljudska civilizacija, njihovo proučavanje započinje tek nedavno, uočavanjem njihove koristi, prvenstveno u ekonomskom smislu. Slijedom toga i kod nas još uvijek postoji mali broj radova koji se bave ovom tematikom, te se u našoj literaturi najčešće spominje kao dio razrade neke druge tematike koja je vezana uz turizam i ne predstavlja neku samostalnu temu istraživanja. Stoga bi i ovaj istraživački rad trebao dati doprinos ovoj tematici u teorijskom i praktičnom smislu.

Radom će se nastojati stvoriti svijest kako o manifestacijama tako i o manifestacijskom turizmu na području otoka Hvara te mogućnosti njegova razvoja u budućnosti, prvenstveno kroz istraživanje zadovoljstva, stavova, mišljenja i preporuka posjetitelja i lokalnog stanovništva otoka pri čemu bi rezultati istraživanja mogli pomoći prvenstveno turističkim zajednicama otoka ali i nekim drugim organizacijama i pojedincima da poduzmu konkretne korake i unaprijede svoju turističku ponudu kroz manifestacije jer upravo ti oblici imaju potencijal da povećaju zaposlenost, produlje sezonu, a samim time i povećaju ekonomsku i gospodarsku korist ali i brojne druge pozitivne učinke.

1.7.Sadržaj diplomskog rada

Nakon predgovora i ukratko prikazane strukture diplomskog rada te uvodnog dijela diplomskog rada u kojem su definirani problem i predmet istraživanja, doprinos istraživanja kao i svrha i cilj istraživanja te u kojem se navode hipoteze i metode korištene u istraživanju, u nastavku su prikazana međusobno povezana poglavlja koja čine jedinstvenu cjelinu rada.

Tako se drugo poglavlje odnosi na prikaz općenitih informacija o otoku Hvaru kroz definiciju njegovog prostornog obuhvata, njegove povijesti, povijesnog razvoja turizma te turizma danas.

Treće poglavlje se odnosi na općenitu definiciju manifestacija i manifestacijskog turizma i svih potrebnih podataka koji su povezani s navedenim, a koji će doprinijeli boljem razumijevanju teme ovoga rada.

Četvrto poglavlje prezentira postojeću manifestacijsku ponudu otoka Hvara te njegove planove za razvoj novih manifestacija u budućnosti zatim osnovne metodološke i sadržajne odrednice empirijskog istraživanja, metode obrade podataka i rezultate provedenog istraživanja te njegovih ograničenja, a na samom kraju daju se preporuke unapređenja manifestacijske ponude otoka Hvara.

Peto poglavlje iznosi zaključak rada u kojem se sistematiziraju rezultati provedenog istraživanja.

A na samome kraju rada prezentira se popis literature, tablica i slika te prilog- anketni upitnik kao pomoćni alat koji je korišten u cilju realizacije istraživanja.

2. OTOK HVAR-OPĆI PODACI I OBILJEŽJA

Današnje ime otoka „ Hvar“ potječe još iz doba grčke civilizacije, ime dolazi od grčke riječi Pharos što znači svjetionik. Kasnije, iz navedenog naziva Rimljani oblikuju ime u Pharia nakon kojih dalmatinski Romani ime Pharia pretvaraju u Fara. Konačno u ranom srednjem vijeku, doseljeni Hrvati suglasnik f zamjenjuju grupom suglasnika hv te mijenjaju naziv u Hvar. Lokalno stanovništvo naziva ga „Hvor“,“For“, a književni oblik „Hvar“ javlja se na istočnom dijelu otoka.[8]

2.1.Definicija prostornog obuhvata uz kratki opis Hvar, Stari Grad,Jelsa i Sućuraj

Otok je smješten na sredini hrvatske obale Jadrana, na važnoj točci uzdužne i poprečne plovidbe Jadranskim morem s položajem u smjeru istok-zapad. Dio je Splitsko-dalmatinske županije te je okružen skupinom srednjodalmatinskih otoka. Sjeverno od njega nalaze se otoci Brači Šolta te dva manja otočića Zečevo i Duga, južno od njega nalaze se Paklinski otoci te otoci Vis i Šćedro, a jugoistočno otok Korčula te poluotok Pelješac. Površina od tristotinjak km^2 čini ga četvrtim otokom po veličini u Jadranu, a drugim otokom po veličini u županiji, dok ga njegova dužina od 68,2 km čini najduljim otokom Jadrana.

Svojim karakterističnim izgledom, jedinstvenim položajem, visokim stupnjem razvedenosti, stjenovitom i strmom obalom te dubokim i prekrasnim uvalama, privlači i osigurava, kao i u svojim davnim vremenima, sigurno utočište brojnim lađama stvarajući tako komunikaciju sa svijetom, dok svoju „službenu“, putničkupovezanost i komunikaciju s kopnom obavlja trajektnimlinijama preko Starog Grada i mjesta Sućuraj, brzobrodskim linijama (katamaranima) preko grada Hvara i Jelse te hidroavionskim linijama iz Jelse.

Povezanost svih naselja, kako velikih tako i malih, na otoku, odvija se razgranatim mrežama prometnica, spoj modernih i starih, uskih cesta, krenuvši od grada Hvara prema Sućurju.

[8]Wikipedija: slobodna enciklopedija. *Hvar.* Dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Hvar [pristupljeno 07.01.2016].

Administrativno, središnje naselje otoka je grad Hvar dok su središta drugog stupnja grad Stari Gradte općine Jelsa i Sućuraj. Prema popisu stanovnika iz 2011.godine na otoku živi ukupno 10 948 stanovnika i to 4 239 u Hvaru, 2 686 u Starom Gradu, 3 560 u Jelsi te 463 u općini Sućuraj. Pritom grad Hvar sačinjavaju naselja: Hvar, Brusje, Jagodna, Malo Grablje, Milna, Sveta Nedjelja, Velo Grablje i Zaraće od kojih Malo Grablje trenutno nema stanovnika, Stari Grad čine: Stari Grad, Dol, Rudina, Selca kod Starog Grada te Vrbanj dok se u sastavu općine Jelsa nalaze: Jelsa, Vrisnik, Pitve, Svirče, Poljica, Vrboska, Zastražišće, Zavala, Humac, Ivan Dolac, Gdinj i Gromin Dolac od kojih Humac trenutno nema stanovnika te se u sastavu općine Sućuraj, tri naselja: Sućuraj, Bogomolje i Selca kod Bogomolja. [9] Usporedbom popisa stanovnika (2001.g.) i (2011.g.) samo je ukupno stanovništvo grada Hvara imalo porast (+101 stanovnik) dok su smanjenja imali Stari Grad (-131), Jelsa (- 96) i Sućuraj (- 29).[10]

Hvar

Grad Hvar smješten je u zaljevu na jugozapadnom dijelu otoka, okrenut prema jugu. Poznat je po različitim kulturno-povijesnim znamenitostima, zabavnim i gastronomskim sadržajima te prekrasnim plažama, posebno plažama na Paklinskim otocima (skupini malih razvedenih otoka). Najatraktivnije znamenitosti gradasvakakosu: katedrala sv. Stjepana iz 16. st., trg ispred katedrale koji slovi za najveći trg na jadranskim otocima i u Dalmaciji, tvrđava Fortica iz 16.st., arsenal iz 13.st., pučko kazalište iz 15.st. koje slovi za jedno od najstarijih u Europi, gradska lođa kao bivša guvernerova palača, Franjevački samostan iz 15.st. te Benediktinski samostan čije redovnice izrađuju čipku od agave koja je smještena na UNESCO-vom popisu kulturne baštine ali tu su i brojni muzeji i galerije…[11]

Stari Grad

Stari Grad – antički Faros, nalazi se na zapadnom dijelu otoka, na dnu Starogrojske uvale, i najstariji je grad u Hrvatskojali i jedan od najstarijih u Europi te poznato turističko odredište. Od povijesnih znamenitosti najpoznatije je Starogradsko polje-Ager koje se nalazi istočno od grada, a koje se zbog očuvane antičke parcelizacije odnosno izvorne starogrčke katastarske

[9]Državni zavod za statistiku, 2011. *Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011:prvi rezultati po naseljima.* str.132-140. Dostupno na:http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/SI-1441.pdf [pristupljeno 09.01.2016].
[10]Smoljanović,A. i Smoljanović,M., 2011.*Što pokazuju prvi rezulati popisa stanovništva 2011. Godine za stanovništvo Splitsko-dalmatinske županije?*str.12Dostupno na:http://www.nzjz-split.hr/userfiles/POPIS2011.pdf [pristupljeno 09.01.2016].
[11]TZ grada Hvara. *Znamenitosti*. Dostupno na:http://www.tzhvar.hr/hr/slobodno_vrijeme/znamenitosti [pristupljeno 09.01.2016].

podjele zemlje s kamenim međašima (gomilama)nalazi na popisu UNESCO- ve svjetske baštine, zatim ostaci antičkog Farosa iz 4.st.pr.Kr., župna crkva sv. Stjepana iz 17.st., Dominikanski samostan iz 14.st. te Tvrdalj Petra Hektorovića iz 16.st. i dr.[12]

Jelsa

Jelsaje smještena na sjevernoj strani središnjeg dijela otokate predstavlja važno turističko mjesto s brojnim turističkim i ugostiteljskim objektima, plažama i drugim sadržajima. Najpoznatije znamenitosti ovoga mjesta su: utvrda Tor iz 4.st.pr.Kr., crkva sv. Ivana s trgom iz 15.st.,crkva Gospe od zdravlja iz 15.st., crkva-tvrđava sv. Marije iz 13.st. te Perivoj iz 1870-e godine.[13]

Sućuraj

Malo mjesto na istočnom dijelu otoka Hvara, mjesto koje svoj turistički razvoj započinje tek 60-ih godina 20. Stoljeća, a 1975.godine proglašeno je spomenikom kulture.

2.2.Povijest otoka

Zahvaljujući iznimnim prirodnim resursima, umjerenoj mediteranskoj klimi s blagim i kišovitim zimama te toplim i sunčanim ljetima koja pogoduje i uvjetuje bogatstvu otočne flore i faune, te odličnom geografskom položaju, otok Hvar ima mnogo bogatiju povijest nego bilo koji drugi otok na Jadranu. Stalne borbe i nadmetanja za njegovo osvajanje, svakako su bezuvjetan dokaz njegove važnosti i vrijednosti.

Prema nalazima istraživača, otok Hvar je naseljen još od prapovijesti, još unazad 5000 godina čemu svjedoče i brojne spilje na otoku od kojih su zasigurno najpoznatije Grapčevai Markova spilja te spilja u Pokriveniku,u kojima je pronađeno mnoštvo neizmjerno dragocjenog materijala koji svjedoči životu prahistorije i prahistorijskog čovjeka, agdje jeizmeđu ostalog pronađeni ulomak keramičke vaze s najstarijim prikazom broda u Europi. Takva prapovijesna kultura, obojane keramike, dobiva naziv Hvarska kultura 3500.-2500.g.pr.Kr.

[12]TZ Stari Grad. Dostupno na:http://www.stari-grad-faros.hr [pristupljeno 09.01.2016].
[13]TZ općine Jelsa. *Povijest i kultura.* Dostupno na:http://www.tzjelsa.hr/hr/jelsa/povijest-i-kultura [pristupljeno 09.01.2016].

Nešto kasnije otok naseljavaju Iliri, a godinama nakon toga započinje nešto značajnije razdoblje za otok kada384.g.pr.Kr. današnji grad Stari Grad naseljavaju Grci s otoka Parosa u Egejskom moru. U prvi mah, Iliri nisu priječili grčko naseljavanje na otok, no doskora bunu pokreću starosjedioci otoka temladu grčku koloniju napadaju uz pomoć stanovnika sa susjednog kopna te se odvija prva poznata pomorska bitka na Jadranu pri čemu se bilježi i prvi otpor domaćeg stanovništva protiv stranaca. U tom sukobu, na strani grka bijahu trijere Dijoniza sirakuškog sa susjedne Isse (Visa) koje izboriše pobjedu nad Ilirima (5000 poginulih i 2000 zarobljenih Ilira) što je dodatno učvrstilo Dionizijev ugled na Jadranskom moru ali i omogućilo grčkim kolonistima da se sigurno i mirno ustale na Hvaru pod njegovom zaštitom.[14]

Padom Sirakuze dolazi kraj vlasti starih Grka te otok Hvar potpada pod vlast starog Rima 219.g.pr.Kr., a nakon pada Zapadnog Rimskog Carstva, otok ostaje u okviru Bizanta. Razdoblje do dolaska Slavena ne obiluje pisanim dokumentima, međutim ono što je svakako poznato iz tog vremena jest da otok biva u trostoljetnom posjedu Neretvanske kneževine. Kasnije u 11.st., otok postaje dijelom srednjovjekovne Hrvatske Kraljevine Petra Krešimira IV. te se u sljedećem razdoblju nad otokom izmjenjuje vlast Mletačke Republike, Bizanta i Hrvatsko-Ugarske Kraljevine sve do razdoblja kada ga u potpunosti osvajaju i nadziru mlečani čija vlast se održala sve do pada Venecije 1797.godine kada otok dolazi pod vlast Habsburške Monarhije.[15]

Kroz to razdoblje vladavine Mlečana svakako je najinteresantnije razdoblje između 1510.-1514. godine, vrlo dinamično i nemirno razdoblje, kojeg obilježava pobuna i sukobpučana predvođena Matijom Ivanićem, podrijetlom iz Vrbanja na otoku Hvaru protiv domaće vlastele. Razlog bune bijaše prevelika obijest vlastele od koje se više nije moglo živjeti, koja je smatrala da se prema pučanima može odnositi onako kako joj je volja, a od niza neposrednih uzroka, kap koja je prelila čašu u strpljenju pučana svakako bijaše obeščašćenje žena i djevojakapučana od strane vlastele. Bunom su pučani svrgnuli plemićku vlast na otoku, a ustanak je zatim ugušila Venecija, međutim djelomično. Također, važno je napomenuti i to da je sve do turske provaleHvar bio organiziran kao komuna, te je hvarska komuna bila najbogatija komuna u Dalmaciji, a čemu svjedoče i brojne građevine iz tog vremena. Tu činjenicu potkrjepljuju i mnogi opisi Hvara tzv. izvještaji među kojima se mogu izdvojiti onaj

[14]Novak, G.,1972. *Hvar kroz stoljeća.*3 izd. Zagreb:Izdavački zavod Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.
[15]Marić,I. i dr., op. cit. str. 39.

dvojice sindika za Dalmaciju (Leonard Venerio i Jeronim Contareno) koji Trogir i Split opisuju kao „*mali grad*“,dok za Hvar kažu: „*Grad (Hvar) je na obali, dobro napučen, na lijepom položaju sa dobrom lukom, na položaju, gdje se zadržavaju sve lađe, koje idu na Levant ili se iz njega vraćaju, na podnožju jednog brda, na kojem se nalazi tvrđava, koju je nedavno ona komuna sagradila.*“No, grad Hvar 1571.godine napada turska flota te grad u potpunosti mijenja svoj izgled, dolazi do paleža kuća, samostana, Arsenala i Crkvi, a javlja se i kuga zbog koje umire 2/3 stanovnika. Međutim, nepogode nisu uništile Hvar, Hvar se oporavlja te ponovno postaje bogat grad s uspješnim gospodarstvom.[16]

Padom Venecije, u doba Napoleonovih ratova vlast na otoku bila je prvo u rukama Austrije (1797.-1805.), zatim Francuske(1805.-1812.), Engleske (1812.-1813.), a onda se konačno opet vraća pod vlast reorganizirane Habsburške Monarhije (1815.-1918.), odnosno Austro-Ugarske tijekom čije vladavine Hvar prestaje biti samostalna komuna što bitno utječe na njegov gospodarski razvoj.[17]Razdoblje nakon toga označava „malo zlatno razdoblje“ za otok kada je napravljen katastar, kada su uređene sve otočne luke i kada se razvija mala industrijalizacija te kada otok imasvoju trgovačku mornaricu sve do pojave parobroda.[18] Kroz to razdoblje, točnije, godine 1858.na otoku (grad Hvar) je otvorena prva meteorološka postaja u Hrvatskoj, a desetak godina kasnije, 1868. godine osnovano je i prvo turističko društvo u Europi nazvano „Higijeničko društvo“. Raspadom Austro-Ugarske 1918.godine otok okupiraju Talijani i ono ostaje pod njihovom okupacijom do 1921.godine kada konačno postaje dio Slovenaca,Hrvata i Srba (SHS)/ Kraljevine Jugoslavije do 1941.godine kada ulazi u sastav Nezavisne Države Hrvatske (NDH). U tom razdoblju između 1941.-1945. godine na otoku borave Talijanski i Njemački vojnici sve do Njemačke kapitulacije. Kasnije otok pada pod okvir komunističke Jugoslavije do 1991.godine.[19]

Konačno 1991.godine dolazi do osamostaljenja Republike Hrvatske te se odlukom zakona 1993.godine odlučuje i određuje podjela otoka na četiri općine: Hvar, Stari Grad, Jelsa i Sućuraj, a koja ostaje i postoji i danas.[20]

[16]Novak, G., op.cit.
[17]Marković,M.,2004. *Hrvatski otoci na Jadranu.* Zagreb:Naklada Jesenski i Turk.str.165.
[18]Marić,I. i dr. op.cit.str.40.
[19]Grad Hvar-službene gradske stranice.*Povijest Hvara.* Dostupno na: http://www.hvar.hr/portal/povijest-hvara/ [pristupljeno 15.01.2016].
[20]Ibid.

2.3. Povijesni pregled razvoja turizma na otoku

Prvi početci turizma otoka Hvara, ako je za vjerovati interpretacijama djela „Argonautika“ grčkog pjesnika Apolonija s Rodosa, javljaju se još u drugom tisućljeću pr.Kr. kada otok posjećuju mitski argonauti, najstariji europski putnici, lutajući ondašnjim svijetom u potrazi za zlatnom runom kralja Ejeta. Godinama kasnije, u antičkom dobu turizam otoka je pretežno ladanjskog tipa, vezan uz brojne ruralne i gospodarske vile (vilae rusticae).[21] No slavu i moć otok, a posebice grad Hvar, stječe tijekom srednjeg vijeka, kada se zbog svog pogodnog pomorskog položaja našao na putu brojnih lađa iz svih mogućih dijelova Sredozemnog mora i sa Atlantika, koje bi i u danima zimskih oluja ostajale i po nekoliko dana pa čak i nedjelja, unoseći u grad internacionalni ton i život. Ipak, grad u to vrijeme nije bila samo luka u kojoj bi se lađe skrivale za nevremena, već i luka u kojoj se trgovalo robom iz različitih dijelova svijeta ali i luka koja se našla na putu brojnih hodočasničkih ruta Venecija- Jaffa (Sveta Zemlja).[22] Upravo kroz to razdoblje turizam je bio hodočasničkog tipa u kojem je sudjelovao prvenstveno najugledniji sloj europskog društva 15.,16. i 17.st.: grofovi, vitezovi, diplomati, crkveni i vojni dostojanstvenici, pjesnici te osobe željne novih znanja i doživljaja.To je razdoblje kada u gradu nema hotela za smještaj gostiju već se u to vrijeme, prema ondašnjem običaju, smještaj za ugledniji sloj društva pronalazio u Kneževom ili Biskupskom dvoru, u jednom od hvarskih samostana ili pak kod bogatijih građana ili plemićkih obitelji, dok su za siromašniji sloj društva, obične putnike, trgovce i namjesnike na raspolaganju bila konačišta (hospicij) odnosno gostionice u kojima se moglo prenoćiti. Prva takva gostionica u Hvaru, spominje se još daleke 1543.godine, odnosno 1561.godine kao konačište Goje Kličinović na hvarskom trgu. Istovremeno, pored hodočasničkih putovanja, kroz isto razdobljezapočinje i obnova ladanjskog oblika turizma pa upravo iz tog vremena baroka i renesanse i potječe najveći broj hvarskih ljetnikovaca, a od kojih su svakako najpoznatiji Tvrdalj Petra Hektorovića smješten u Starom Gradu te ljetnikovac Hanibala Lucića u Hvaru.[23]

Tijekom 18. i 19.st. hodočasnički putovi po Europi stagniraju te raste interes prema prirodoslovnim, etnografskim, arheološkim i općenito kulturno-znanstvenim istraživanjima pri čemu je omiljena destinacija tadašnjih znanstvenika i istraživača svakako bila Dalmacija. Od bitnih znanstvenih istraživača iz tog razdoblja svakako treba istaknuti Alberta Fortisa,

[21] Petrić,M., 2001. *Hvarski turistički spomenar.* Turistička zajednica Grada Hvara.
[22] Novak, G.,op. cit.
[23] Petrić,M. op. cit.

zaljubljenika u prirodu, biljke, minerale, jezik te povijest i kulturu, a koji u svojoj objavljenoj knjizi „put po Dalmaciji“ navodi i posjet otoku Hvaru i svoja istraživanja prilikom kojih je na različitim lokalitetima pronašao okamenjene kosti, okamine riba te ostatke brodoloma antičkog trgovačkog broda.[24] Ipak, najznačajnija istraživanja za to razdoblje svakako su klimatološka istraživanja Hvaranina Grgura Bučića i fra Bonagracije Maroevića koja pokazuju izvrsna svojstva hvarske klime i hvarskog podneblja, pogodne za liječenje različitih bolesti, a posebice bolesti dišnih organa, koja rezultiraju pojavom ideje da se u Hvaru osnuje zdravstveno-turistička ustanova.Tako je 15.svibnja,1866.godine poznati liječnik iz Graza, Franz Unger,u Hvaru, osnovao udruženje pod nazivom „Higijeničko društvo“ čiji je osnovni cilj bio stvoriti uvjete za ugodan boravak i provod stranaca, a spomenuti datum time označavapočetak hvarskog i hrvatskog organiziranog turizmaali istovremeno predstavlja i začetak modernog organiziranog turizma uopće jer sličnih turističkih udruženja u to vrijeme u Europi nije bilo. Bitan vid napretka i okretanja stanovnika ka turizmu i turističkom sadržaju predstavlja i činjenica da je do ovoga datuma na cijelome otoku postojalo svega 2 svratišta, 4 gostionice te 5 krčmi, od kojih je većina smještena u gradu Hvaru, a što se ovim datumom počelo mijenjati budući se osnivaju brojni ugostiteljski i smještajni kapaciteti od kojih se svakako može spomenuti prvi Hotel u kući Samohod-Duboković na hvarskom trgu s 13 jednokrevetnih soba s grijanjem, restoranom te poslugom.[25]Društvo je za vrijeme svojega djelovanja izdalo 1899.godine prvi hvarski vodič na njemačkom jeziku, koji je zatim dorađen i proširen 1903.godine. Također, jedan od glavnih zadataka društva svakako je bio izgradnja hotela carice Elisabeth (današnji hotel Palace) čija je gradnja započeta uz pomoć istoimene Austro-Ugarske carice, a koji je uređen i dovršen 1903-godine. Raspolagao s 26 soba odnosno 35 ležaja, kupaonicama, blagovaonicom, kavanom u staroj gradskoj loži i čitaonicom. Jednako tako, za vrijeme djelovanja društva, u gradu Hvaru uređena su šetališta prema Franjevačkom samostanu i Majerovici te je osnovanodruštvo za poljepšanje grada čiji je zadatak bio održavanje, reda, mira i čistoće grada što je umnogome pridonijelo općem uljudbenom razvitku grada te se na otoku, točnije u Jelsi (1911.godine) otvorio hotel „Jadran“ s 14 otmjeno namještenih soba, restoranom, pivnicom te salonom za čitanje i tiskao prvi vodič Jelse (1913.godine).Tako je otok Hvar već u to vrijeme stvorio renome poznate turističke

[24]Vršajević,S.,2014. *Perspektive turizma i sociogospodarskog razvitka otoka Hvara*. Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Str.24.Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2014/2112930.pdf [pristupljeno18.01.2016].
[25]Marić,I. i dr., op. cit. str. 129.

destinacije u koju su dolazili turisti izrazličitih krajeva, posebno turisti iz Austrije, Njemačke, Češke te Mađarske, kada hvar dobiva naziv „austrijska Madeira“.[26]

Za vrijeme I.svjetskog rata vinovu lozu gotovo u cijelosti uništava bolest pod nazivom „filoksera (žiložder)“, otok upada u velike gospodarske probleme što u konačnici dovodi i do financijskih problema društva zbog čega ono nakon rata i prestaje sa svojim djelovanjem čime završava prva etapa Hvarskog turizma. Ipak, otok nije u cijelosti poražen, nastavlja se turistički razvoj, dijelom u Starom Gradu gdje se gradi prvi hotel „Mosorska vila“ s 15 soba, restoranom te nekoliko gradskih restorana, a većim dijelomu gradu Hvaru u kojem se 20-ih i 30-ih godina grade turistički ugostiteljski, smještajni i drugi sadržaji pa se tako 1921.godine izgradio hotel „Vila Maca“ (kasnije hotel „Park“), 1923.godine gradskavodovodna mreža, 1924.godine u pogon pušta mala električna centrala, 1927.godine grade hotel „Slavija“ te hotel „Overland“, te se od hvarskog bijelog mramora gradi javno hvarsko kupalište s kabinama, tuševima, vidikovcem i restoranom,a 1929.godine hotel „Madeira“ i štampa turističko-povijesni vodič Hvara. Tih se godina strancima iznajmljuju sobe te prodaju autohtoni proizvodi s otoka, a mnogi Hvaranipronalaze zaposlenje u hotelima i uslugama. Iz prvenstveno zdravstvenog turizma, turizam se mijenja u ljetni, kupališni i rekreativni turizam.Tako 1930.godine djeluje 4 hotela i 44 privatna iznajmljivača soba pri čemu je zabilježeno ukupno 3 065 gostiju te 26 911 noćenja što je značilo da su turisti prosječno boravili 8,8 dana. Većinom su to bili turisti s prostora tadašnje Jugoslavije, Češke i Njemačke i to iz različitih društvenih slojeva.Tek od 1939.godine kada se gradi cesta od Hvara do Jelse, započinje djelomičan razvoj drugih naselja otoka.[27]

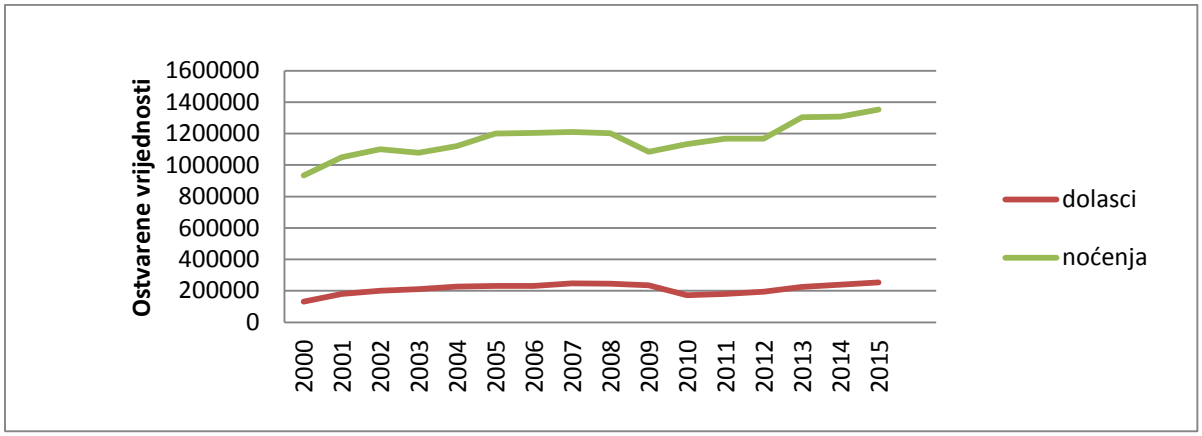
Nakon II. svjetskog rata dolazi do velikih promjena u turizmu. Otok pristupa obnovi svojih naselja koja su tijekom rata pretrpjela brojna oštećenja te se postojeći hoteli i ugostiteljski objekti na cijelom otoku, zbog uvođenja socijalizma, nacionaliziraju i objedinjuju u jedno zajedničko poduzeće „Turist“ što se nije pokazalo izuzetno efikasnim. Razlog tome bila je prilična zatvorenost prema zapadnom svijetute razvoj radničko-sindikalnog oblika turizma. Tek 60-ih godina 20.st. dolazi do bržeg razvoja turizma na cijelom otoku usmjerenog na ljetni-kupališni turizam i dijelom naturizam (otok Jerolim) te ponovni razvoj zdravstvenog turizma pri čemu se obnavljaju stari i grade novi, daleko veći hoteli, grade odmarališta, restorani i pansioni, autokampovi, marine, izletišta i drugi turistički objekti koji obogaćuju turističku ponudu, gradi se i trajektno pristanište u Starom Gradu što povećava turističke

[26] Petrić,M., op.cit.
[27] Vršajević,S., op.cit.str.25.

dolaske posebice turista iz zapadne i srednje Europe, a istovremeno se otvara i prva Ugostiteljska škola, za izobrazbu kuhara i konobara, u gradu Hvaru. Stanovništvo se i dalje bavi poljoprivredom i ribarstvom ali se istovremeno sve više okreće ka turizmu. Takav razvoj turizma nastavlja se i 70-ih godina 20.st.kada se proširuje turistička ponuda te kada se osim kupališnog turizma razvijaju lovni, nautički, sportski te kongresni turizam. Kada otok dobivajavnu rasvjetu, kada se gradi trajektno pristanište u uvali „Vira“, otvaraju hoteli i kada se 1977.godine otvara Turistička škola Hvar.[28] Stanovništvo otoka se sve više uključuje u turizam, turizam postaje glavna gospodarska djelatnost, a krajem 80-ih godina (1988 g.) otok jeu gradu Hvaru imao 10 hotela (2444 kreveta), u Starom Gradu 6 hotela i depandansi (1594 kreveta), 3 hotela u Jelsi (1316 kreveta) te 2 hotela u Vrbosci (440 kreveta), 16 600 kreveta u individualnom smještaju dok je u kampovima bilo oko 6000 mjesta. Iste godine na otoku je ostvareno 1 737 203 turističkih noćenja.[29]

Domovinski rat (1991.-1995.) donosi potpuni kolaps i krizu u gospodarstvu te životu na otoku kao i smanjuje turističkih dolazaka. Pokušaji revitalizacije nakon rata dovode do osnivanja „Sunčanog Hvara“ 1995.godine,te je tih godina ostvareno između 320 000 i 330 000 noćenja ali je s vremenom, zbog slabog praćenja suvremenih turističkih trendova takvo udruženje postalo nekonkurentno na tržištu.1997.godine časopis „Condé Nast Traveler“ uvrštava otok Hvar među 10 najljepših otoka na svijetu te od tada otok ne izlazi iz rubrika prestižnih svjetskih časopisa i reportaža europskih i američkih televizijskih kuća. Ipak, tek od početka 2000.godine započinje značajniji oporavak turizma što rezultira porastom broja ležaja na cijelome otoku, te od tada pa do danas, uz kratko opadanje 2009. godine zbog pojave globalne krize, otok svake godine bilježi sve veći porast broja dolazaka i noćenja (prikazano u nastavku na slici 1). Kroz to razdoblje, točnije 2005.godine, poduzeće „Sunčani Hvar“preuzima francusko-luksemburška tvrtka „Orco Group“ koja renovira nekoliko hotela, podižući kvalitetu turističke ponude na višu razinu.Danas je otok jedno od najomiljenijih turističkih odredišta dalmatinske rivijere, već izgrađeni turistički „brand“ i poznato turističko odredište, kako unutar tako i izvan naše zemlje.[30]

[28] Petrić,M., op. cit.
[29] Vršajević,S., op. cit. str.25.
[30] Ibid.str.26.

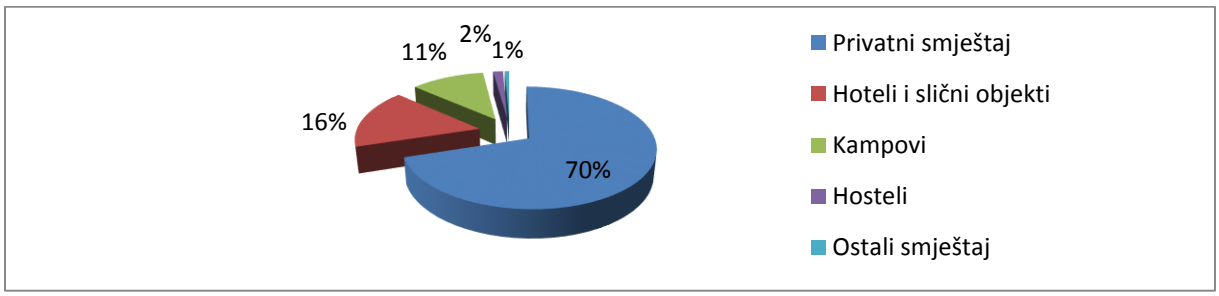

Grafički prikaz 1: Turistički dolasci i noćenja na otoku Hvaru u razdoblju od 2000. g.-2014. g.

Izvor: izradio autor na temelju podataka TZ Splitsko-dalmatinske županije. Dostupno na: http://www.dalmatia.hr/hr/statistike [pristupljeno 26.01.2016].

2.4. Situacijska analiza turizma otoka

Premda je hotelijerstvo predvodnik hvarskog otočnog turizma, unazad nekih desetak godina došlo je do značajnog kvantitativnog i kvalitativnog rasta te je privatan smještaj preuzeo liderstvo i postao važan segment turističke ponude otoka.Od cca. 21 000 službeno registriranih kreveta na području otoka (bez marina i luka nautičkog turizma te obrtnika),danas, čakviše od 70%, odnosi se na privatan smještaj (premda postoje određeni indikatori i procjene kako su stvarni smještajni kapaciteti na otoku nešto veći od registriranog)(Grafički prikaz 2). Pritom, veliki dio privatnih iznajmljivača nema trajno prebivalište na otoku već su to najčešće vlasnici kuća, stanova ili vikendica na otoku, a čije je stalno mjesto prebivališta izvan otoka.

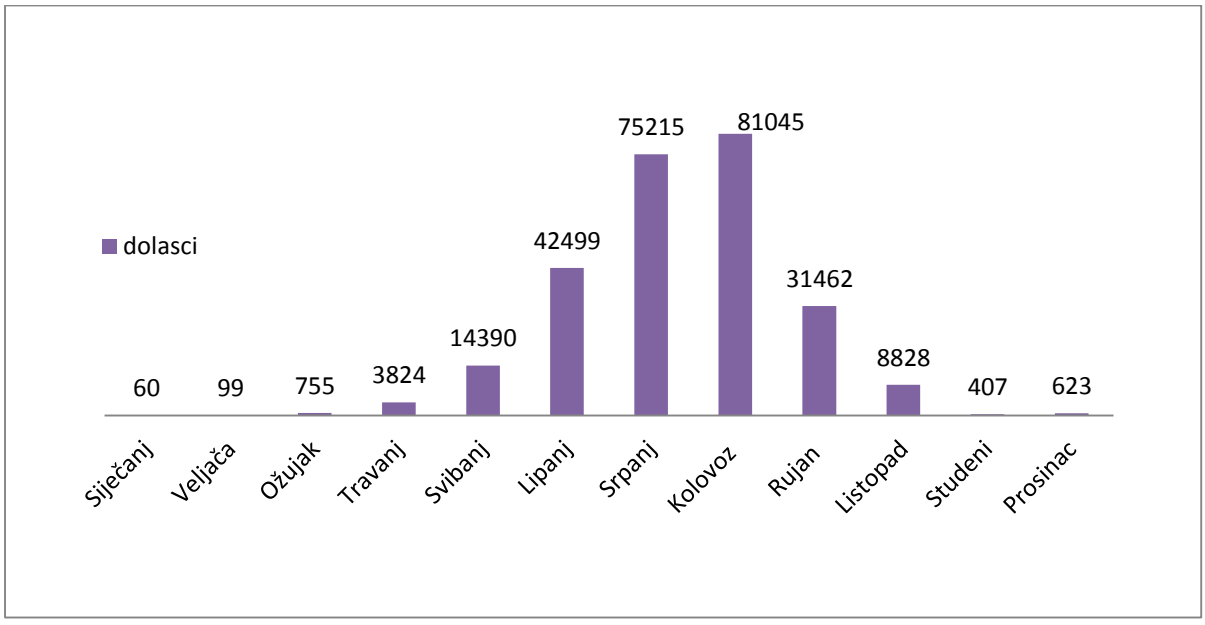

Grafički prikaz 2: Smještajni kapaciteti otoka Hvara

Izvor: Izradio autor na temelju dostupnih podataka ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji;služba za gospodarstvo; odsjek turizam- Ispostava Hvar.

Od navedenog, najveći broj smještajnih kapaciteta nalazi se u gradu Hvaru, a slijede ga Jelsa, Stari Grad, Sućuraj te Vrboska. Kada govorimo o strukturi privatnog smještaja u pogledu kategorizacije najveći broj privatnog smještaja pripada kategorijama s dvije i tri zvjezdice, a najmanji broj onih s pet zvjezdica dok objekti u hotelskom smještaju prvenstveno pripadaju kategorizaciji s tri i četiri zvjezdice kada govorimo o gradu Hvaru te dvije i tri zvjezdice kada govorimo o ostalim naseljima na otoku. Od kampova, samo autokampovi Grebišće u Jelsi te Vira u Hvaru imaju kategorizaciju od četiri zvjezdice dok ostali autokampovi imaju većinom samo jednu zvjezdicu.

Zajednička karakteristika spomenutih smještajnih kapaciteta jest vrlo izražena sezonalnost i sve kraći boravak turista u destinaciji što se javlja kao posljedica prijašnjeg stihijskog i neplaniranog razvoja turizma na otoku. Velika glavnina prometa ostvaruje se tijekom srpnja i kolovoza te djelomično kroz lipanj i rujan, međutim i dalje sezona za privatne iznajmljivače gotovo da i ne traje 2 mjeseca, dok je većina hotelskih kapaciteta popunjena manje od četiri mjeseca (Grafički prikaz 3).

Grafički prikaz 3: Ukupni turistički dolasci na otok Hvar 2015.godine po mjesecima

Izvor: izradio autor na temelju podataka TZ Splitsko-dalmatinske županije. Dostupno na:http://www.dalmatia.hr/hr/statistike[pristupljeno 26.01.2016].

Takav sezonski karakter poslovanja ima izražene negativne posljedice, prvenstveno povećanjefluktuacije turista (vodi prema većim troškovima poslovanja, onečišćenju okoliša i prometnim gužvama), a zatim i negativne ekonomske posljedice koje se javljaju kroz

ostvarenje prihoda od turizma u izrazito kratkom vremenskom roku (cijene su znatno više kako bi se u kratkom vremenskom periodu mogli ostvaritiprihodi koji bi zadovoljili potrebe pozitivnog poslovanja tijekom cijele godine). Jednako tako sezonski karakter poslovanja iziskuje produženo radno vrijeme (14 i više sati) tijekom ljetnih mjeseci što vodi umoru i iscrpljenosti radne snage koja to i odaje svojim ponašanjem, a što u konačnici turiste vodi zaključku o neljubaznosti i nezainteresiranosti radnika u turizmu.[31]

Pored smještajnih kapaciteta, tu su i brojni ugostiteljski objekti, čiji je spektar ponude vrlo širok, s obzirom na vrstu, položaj i cijene, s dominacijom restorana te *caffe* barova, a osim navedenim otok obiluje i brojnim kulturno-povijesnim znamenitostima, muzejima, galerijama, bogatim noćnim životom te brojnim turističkim agencijama koje u svojoj ponudi imaju niz različitih izleta i aktivnosti.

Osim *party* turizma u gradu Hvaru te tradicionalnog kupališnog i obiteljskog turizma u ostalim mjesta na otoku, tu je i nautički turizam koji traje nešto duži period tijekom godine. Otok u tom području nudi dvije ACI marine, ACI marina Palmižana na Paklinskim otocima ispred grada Hvara i ACI marina Vrboska, kao i sidrišta odnosno vezove u svim lukama otoka.Jednako tako, polako ali sigurno, otok se sve više okreće i prema ostalim vidovima turizma. Tu se prvenstveno misli na ruralni-seoski turizam i razvoj eko-etno sela, pa tako otok danas ima 6 eko-etno sela (Velo Grablje, Malo Grablje, Brusje, Zorače, Humac i Mala Rudina) te na sportsko-rekreacijski-pustolovni turizam koji uključuje jedan *paintball* teren te niz nogometnih, malonogometnih, košarkaških, rukometnih i teniskih terena, tu je i niz mogućih aktivnosti u vodi/na vodi: ronjenje, jedrenje, jedrenje na dasci te skijanje na vodi kao i niz mogućih aktivnosti na kopnu: slobodno penjanje, različite pješačke i planinarske ture, a sve popularnije su i biciklističke ture (ciklo-turizam) za koje su na širem području grada Hvara pripremljene:[32]3 ciklo-turističke rute (Hvar-Brusje-V.Grablje,Hvar-Vira i Hvar-Zoraće), zatim 2 Brdsko-biciklističke rute (Brusje „Put maslina“ i V.Grablje-M.Grablje-Milna) te 1 edukativno tematska staza (staza“zeleni put“ ili „Magdalena“) ali tu su i staze na širem području Starog Grada.

Ipak, turistički potencijal otoka danas još uvijek nije u potpunosti iskorišten. Otok ima svoju budućnost uz kvalitetan razvoj turizma.

[31] Marić, I. i dr., op.cit. str. 138.
[32]TZ grada Hvara.*Cikloturističke rute.* Dostupno na: http://www.tzhvar.hr/hr/cikloturisticke_rute [09.01.2016].

Kada govorimo o turističkoj statistici, iz podataka za 2015.godinu vidljivo je da je otok Hvar ostvario 254 371 dolazak i 1 352 476 noćenja, što je 5,5% više dolazaka i 3,25% više noćenja u odnosu na godinu ranije. Od toga najviše dolazaka i noćenja ostvaruju grad Hvar te Jelsa, a slijede ih Stari Grad, Vrboska i Sućuraj. Također od ukupnog broja dolazaka, glavnina, čak 90%, jesu strani turisti, dok 10% dolazaka čine domaći turisti. Jednako tako zanimljiv podatak, ako gledamo prema zemlji porijekla stranih turista, grad Hvar uglavnom posjećuju turisti iz Ujedinjenog Kraljevstva, SAD-a, Kanade, Italije, Njemačke, Australije, Švedske i Norveške dok ostala naselja na otoku uglavnom posjećuju turisti iz nama bližih, susjednih područja, kao što su Slovenija, Poljska, Češka, BiH, Njemačka i Italija.[33]

[33]TZ Splitsko-dalmatinske županije. Dostupno na: http://www.dalmatia.hr/hr/statistike [26.01.2016].

3. TEORIJA MANIFESTACIJA

Za manifestacije možemo reći da postoje toliko dugo koliko postoji i čovječanstvo. Predstavljaju neraskidivi dio ljudske civilizacije. Nekada, u davnim vremenima, stare civilizacije, organizirale su velike proslave u čast svojih bogova (dionizijevske svečanosti stare Grčke);zbog proslave sportskih manifestacija (Olimpijske igre, Nemejske i Pitijske igre stare Grčke, sportska natjecanja i gladijatorske igre u starom Rimu – Circus Maximus i Koloseum);zbog proslave nekih važnih godišnjih događaja (Kineska nova godina) ili zbog proslave nekih vjerskih manifestacija i proštenja, ali i viteških turnira. No ni danas, u suvremenom dobu, čovjekova vjekovna potreba za obilježavanjem posebnih i važnih događaja odnosnopotreba za druženjem, natjecanjem, zabavom ili pokazivanjem nije prestala. Štoviše, novo doba, razmjerno rastu broja stanovništva, ekonomskom i inom napretku, dovelo je do nastanka različitih vrsta, oblika i obujma manifestacija za koje možemo reći da su globalni fenomen koji sve više dobiva na značenju, posebnokroz industriju manifestacijakoju čine različite organizacije za *evente, eventmenagemen*t kompanije, dobavljačiindustrije, prostori za održavanje, industrijska udruženja te regulatorna tijela.[34]

Danas se manifestacije nalaze u centu naših života više nego ikada prije, te se one danas često organiziraju radi proslave nacionalnih praznika, značajnih javnih događaja, jedinstvenih kulturnih ostvarenja, velikih sportskih događaja odnosno susreta, korporativnih proslava, tržišnih događaja (sajmova) ili radi lansiranja novih proizvoda.[35]Prilika su za druženje i zabavu tokom cijele godine, au suštini imaju veliki značaj za povezivanje ljudi u raznovrsnom okruženju prilikom čega se prelaze sve barijere bilo da su one rasne, političke, ekonomske, etničke, starosne ili neke druge klasifikacije.[36] U svojoj osnovnoj funkciji predstavljaju vrstu zabave, a u funkciji s drugim sadržajem određenog mjesta, tvore jedinstven proizvod koji doprinosi produljenju životnog ciklusa destinacije.[37] Ujedinjuju ljude kroz zajedničke ciljeve i iskustva, predstavljaju sve popularniji vid zabave i korištenja slobodnog vremena, jer osim što

[34]Pivčević, S., Pisani materijali: Upravljanje manifestacijama ak. g. 2014/15
[35] Ibid. Str.4.
[36] Jovanović, V. i Delić,U., op.cit.
[37]Mamić, J.,2013. *Manifestacijski proizvodi: platforma razvoja specijalizirane turističke ponude destinacije*. Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2013/2113031.pdf [pristupljeno 20.11.2015].

doprinose ekonomskom prosperitetu nekog grada, mjesta ili regije, bitno mijenjaju i kvalitetu ljudskog života.[38]

Područje manifestacija je toliko veliko i široko da je gotovo nemoguće ponuditi definiciju manifestacije koja uključuje sve njezine različitosti i značajke, međutim u literaturi se najčešće pojam „manifestacija“ definira kao posebni rituali, prezentacije, predstave ili proslave, koje se pomno unaprijed planiraju i stvaraju kako bi se njima obilježili posebni događaji ili postigli posebni društveni, kulturni ili korporativni ciljevi i zadaci.[39]

U ekonomskom smislu manifestacije su:[40]

1. atrakcije
2. animatori (privlače ljude u destinaciju, potiču ih da dođu više puta te da povedu i poznanike i/ili rodbinu)
3. kreatori imidža
4. faktor poboljšanja slike o mjestu i njenim stanovnicima
5. katalizatori u procesima urbane regeneracije gradova

Dok prema značaju i osobinama, manifestacije (događaje) možemo predstaviti kroz:[41]

1. društveni/ kulturni značaj- očuvanje i promocija tradicije te kulturne baštine
2. izvor prihoda
3. efikasno sredstvo u privlačenju domaćih i stranih turista
4. prilika za angažiranje lokalnih resursa, izvođača i umjetnika te obrtnika/ poduzetnika
5. izvanredan resurs u promicanju destinacije, lokalne kulture i društvenih vrijednosti, ali i same države u kojoj se manifestacija održava

Jednako tako, manifestacije možemo promatrati i s aspekta njene turističke vrijednosti (alat valorizacije manifestacije), i to prema tome u kolikoj mjeri su manifestacije istinske turističke atrakcije, odnosno u kojoj mjeri manifestacije predstavljaju razlog zbog kojeg bi posjetitelji ostali duže u nekoj destinaciji ili mjestu gdje se manifestacije održavaju. Također, koliki će

[38] Marjanović, J.,2012. *Mogućnosti i značaj turizma događanja na primjeru Zlatibora*. Master rad. Posle diplomske master studije, univerzitet Singidunum. Beograd. Dostupno na: file:///C:/Users/HP/Downloads/MR%20-%20Mogucnosti%20i%20znacaj%20turizma%20dogadjaja%20na%20primeru%20Zlatibora%20(1).pdf [pristupljeno 30.01.2016].
[39] Pivčević,S.,op.cit.,str.4.
[40]Ibid.,str.13.
[41]Marjanović,J.,op.cit.,str.15.

broj posjetitelja manifestacije biti privučen u destinaciju te koliko često će putovati kako bi stigli na odredište gdje se manifestacije održavaju.[42]

3.1. Vrste manifestacija

Sve manifestacije su u pravilu osmišljene za neku svrhu, a budući da su se razvijale kroz povijest, danas postoji širok spektar istih. Tako manifestacije danas najčešće grupiramo prema dva najvažnija kriterija:[43]

1. veličini
2. formi i sadržaju

Kada govorimo o manifestacijama prema veličini, govorimo o manifestacijama koje obuhvaćaju širok raspon, od manifestacija koje zahtijevaju dugotrajno i detaljno planiranje te obuhvaćaju veliki broj publike do onih manifestacija koje su manjeg obujma i učestalije. Tako manifestacije prema veličini dijelimo na:mega manifestacije, karakteristične (*hallmark,* engl.) manifestacije, velike manifestacije te na lokalne manifestacije. Kada govorimo o manifestacijama prema njihovoj formi i sadržaju možemo reći da su vrlo raznolike te da zadovoljavaju određeni dio potreba publike. Dijelimo ih na: festivale, sportska događanja te na MICE industriju odnosno poslovna događanja.

3.1.1. Manifestacije prema veličini

● Mega manifestacije jesu manifestacije koje su toliko velike da angažiraju čitavu nacionalnu ekonomiju i odjekuju u globalnim medijima. To su događaji čiji obujam prelazi milijun posjeta, čiji kapitalni trošak iznosi preko $ 500 mil., i koje imaju reputaciju manifestacijakoje se moraju vidjeti ali i manifestacije koje zahtijevaju izuzetno pažljivo i pomno planiranje te upravljanje kako ne bi došlo do nekakvih negativnih posljedica za destinaciju. Također, mega manifestacije jesu manifestacije koje putem svoje veličine i značajnosti doprinose

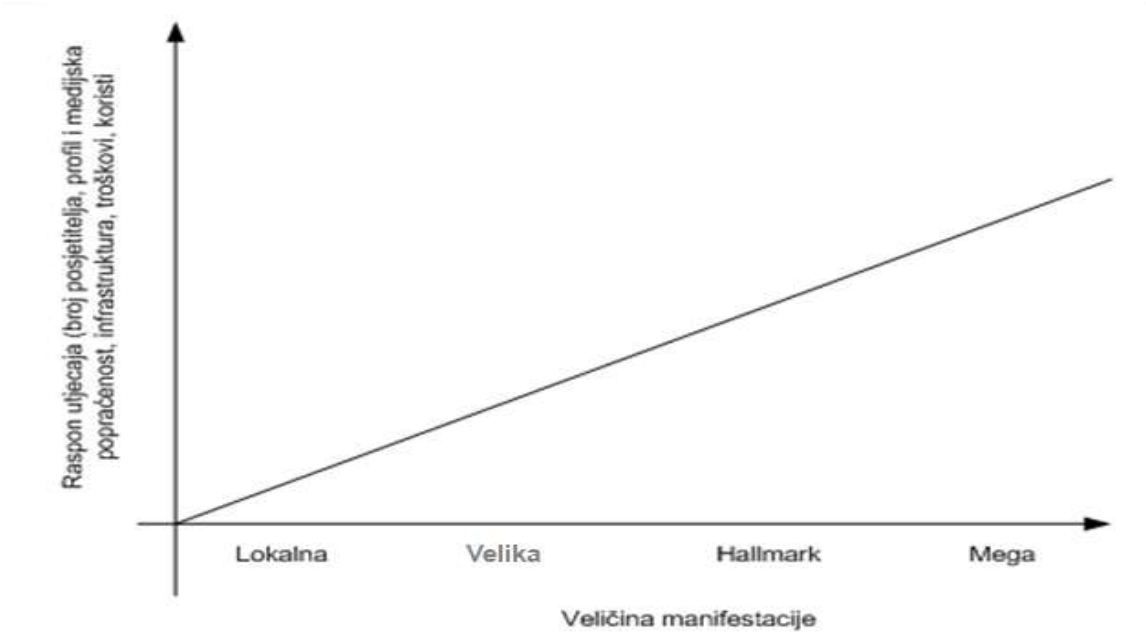
[42]Mamić.J.,op.cit.str.27.
[43]Pivčević,S.,op.cit.str.5-7.

iznadprosječno visokim stupnjevima turističkog prometa, medijskoj pokrivenosti, prestižu, socijalnim učincima na lokalno stanovništvo i velikim ekonomskim učincima na lokalnu zajednicu, mjesto u kojem se manifestacija događa ili za samu organizaciju. To su primjerice Olimpijske igre, FIFA Svjetski kup, različiti poznati svjetski sajmovi, velike i prestižne međunarodne izložbei sl.

● Karakteristične (hallmark, engl.) manifestacije jesu one manifestacije odnosno događaji koji se u potpunosti identificiraju s duhom nekog mjesta, grada ili regije, čak toliko da predstavljaju sinonime za određenu lokaciju, te su nadaleko prepoznatljivi. To su jednom ili više puta održane manifestacije razvijene ponajprije kako bi se povećala svjesnost, profitabilnost i privlačnost turističke destinacije na kratki ili/i dugi rok. Posjeduju izniman značaj po pitanju tradicije, atraktivnosti, imidža, publiciteta kojeg omogućavaju mjestu u kojem se održavaju ili lokalnoj zajednici, a u konačnici osiguravaju konkurentnu prednost u smislu stvaranja imidža ili branda samoj destinaciji. To su uglavnom manifestacije koje su poznate u čitavom svijetu, kao što su: karneval u Rio de Janeiru, Kentucky Derby u SAD-u, Oktoberfest u Münchenu ili kada govorimo o manifestaciji odnosno događaju koji se odnosi na cijelu zemlju kao što je Tour de France.

● Velike manifestacije jesu manifestacije koje su u stanju, s obzirom na svoj obuhvat i medijski interes, privući velik broj posjetitelja i ostvariti značajan ekonomski učinak. To su primjerice teniski turniri poput: Roland Garross-a u Parizu, Wimbledon u Londonu, Australian Open u Melbournu ili utrke Formule 1.

● Lokalne manifestacije prema veličini predstavljaju najmanje manifestacije ali ujedno i najčešće manifestacije koje se održavaju. Veliki broj zajednica kreira festivale ili događaje, ciljajući pretežno na lokalno stanovništvo, prvenstveno zbog njihove društvene i zabavne vrijednosti ali i određene ekonomske koristi. Mogu se pronaći u gotovo svakom mjestu ili gradu te često proizvode brojne pozitivne učinke poput buđenja osjećaja ponosa u zajednici i jačanja osjećaja pripadnosti. Također, vrlo često pomažu u širenju vidika, otvaranju prema novim idejama i iskustvima,promoviranju tolerancije i različitosti ili potiču sudjelovanja u različitim sportskim i umjetničkim aktivnostima. Upravo zbog svega navedenog, ovakva događanja najčešće organizira lokalna vlast i uzima ih kao sastavni dio lokalne i kulturne razvojne strategije. Često ih nazivaju obiteljskim događajima u „vlasništvu“ zajednice budući često koriste volontere, javne površine poput parkova, ulica, škola i sl.

Grafički prikaz 4: ovisnost veličine manifestacija i utjecaja koje generira

Izvor: Allen i dr., 2008.[44]

3.1.2. Manifestacije prema formi i sadržaju

● Festivali su naziv za šaroliko mnoštvo manifestacija koje predstavljaju važan izraz ljudske aktivnosti koji doprinosi društvenom i kulturnom životu. Uglavnom se radi o javnim, tematskim manifestacijama, najčešće kulturnim festivalima, kulturnog sadržaja kao što su kod nas primjerice Splitsko ljeto, Dubrovački ljetni festival, Pulski filmski festival… ali i različiti glazbeni događaji poput Music Festivala, Garden Festivala, Splitskog festivala ili festivali nekih drugih tematika poput plesa, zabave, tradicije, običaja, folklora, hrane i vina, koje prvenstveno doprinose kulturnom i socijalnom duhu mjesta, grada ili regije. Za festivale možemo reći da su postali sveprisutna značajka kulture jedne destinacije i predstavljaju važnu i rastuću komponentu industrije manifestacija. Od velikog broja festivala koji se kod nas održavaju, osim onih već prethodno navedenih možemo spomenuti i ŠpancirFest, Vinkovačke jeseni, Croatian Food & Wine Festival…

[44]Pivčević,S.,Pisani materijali:Upravljanje manifestacijama ak.god. 2015/2016. Dostupno na: https://moodle.efst.hr/moodle2014/pluginfile.php/11706/mod_resource/content/1/UM_SKIRPTA_2015_2016_poglavlje%201%20i%202.docx.pdf

● Sportske manifestacije, uglavnom su različite veličine i razine događanja (lokalne, regionalne, nacionalne, međunarodne, globalne) te profesionalne i amaterske. Doprinose kako društvenim tako i ekonomskim učincima te jačanju osjećaja pripadnosti i ponosa. To su različita svjetska prvenstva u različitim sportovima, nacionalna prvenstva i kupovi ili amaterska natjecanja lokalnog, regionalnog i nacionalnog karaktera itd.

● Poslovne manifestacije (MICE industrija) podrazumijevaju sve vrste poslovnih okupljanja, sastanaka, skupova, kongresa, konferencija, radionica, simpozija i dr., koje ljude okupljaju prije svega radi razmjene informacija. Značajan dio ovog segmenta svakako čine i sajmovi kao što su kod nas primjerice GAST, Zagrebački velesajam i sl.

Kao što je iz navedenog vidljivo, manifestacije prvenstveno grupiramo i razlikujemo prema njihovoj veličini i sadržaju, a pritom svaka pojedina veličina može biti različitog sadržaja. Međutim, postoje različite vrste grupiranja i klasifikacije manifestacija, pa tako manifestacije osim prema gore navedenom načinu grupiranja možemo grupirati i na javne i privatne manifestacije. U tom slučaju privatne manifestacije mogu biti različite proslave mature, vjenčanja, krizme, pričesti, krštenja, rođendana…, koja se vrlo često pretvaraju u velika događanja.

3.2. Učinci manifestacija

Za manifestacije možemo reći da imaju širok spektar utjecaja na svaki segment ljudskoga života, od ekonomskog, preko društvenog i kulturnog pa sve do političkog.

Stoga, i razlog sve veće popularnosti manifestacija leži upravo u nizu pozitivnih učinaka koje imaju na sredinu i društvo, u bilo kojoj fazi njihove realizacije, tako da se kao fenomen sve više proučavaju, posebno u znanstvenom istraživanju, upravo u cilju pronalaska načina kojim bi se povećao njihov prihod i optimizirao krajnji rezultat. Međutim, uz one pozitivne učinke, javljaju se i neželjeni, nenamjerni, negativniučinci, koji se ponekad prikazuju u pogrešnom svjetlu kroz različite medije što daje negativan publicitet kako o manifestaciji tako i o destinaciji u kojoj se ista održala. Pogrešno tumačenje učinaka može imati katastrofalne posljedice te preokrenuti pozitivne učinke u negativne.

Dakle, manifestacije imaju velik značaj za lokalnu zajednicu ili destinaciju u kojoj se održavaju i to u ekonomskom, društvenom, kulturnom, ekološkom i političkom smislu, kako je i prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 1: Učinci manifestacija

Učinci manifestacija	Pozitivni učinci	Negativni učinci
Društveni i kulturni	› dijeljenje iskustava › revitalizacija tradicije › izgradnja ponosa u lokalnoj zajednici › rast sudjelovanja lokalne zajednice › uvođenje novih i izazovnih ideja › širenje kulturnih vidika	› otuđenje u zajednici › manipulacije lokalnom zajednicom › negativni image zajednice › loše ponašanje › uništavanje/ narušavanje razvojnih resursa › društvena nejednakost › gubitak gostoljubivosti
Fizički i ekološki	› promocija zaštite okoliša › osiguravanje modela najbolje prakse › rast ekološke svijesti › poboljšanje infrastrukture › poboljšanje transporta i komunikacije › urbana transformacija i obnova	› ekološka oštećenja › onečišćenja › uništavanje nasljeđa › buka › prometna zagušenja
Politički	› međunarodni prestiž › poboljšani image › promocija investicija › društvena kohezija › razvoj administrativnih vještina	› rizik od lošeg uspjeha › loša alokacija sredstava › gubitak pouzdanosti › promidžba › gubitak vlasničke kontrole lokalne zajednice › potvrda ideologije
Turistički i ekonomski	› promocija destinacije i povećani broj posjetitelja › produženi broj dana boravka › viši prinosi › povećani porezni prihodi › poslovne prilike › povećane komercijalne aktivnosti › stvaranje radnih mjesta	› otpor lokalne zajednice prema turizmu › gubitak autentičnosti › šteta po reputaciju › eksploatacija › inflacija › rast oportunitetnih troškova › loš financijski menadžment

		› gubitci u novcu

Izvor : Allen i dr. 2005[45]

Uspjeh manifestacija, u velikoj mjeri ovisi o sposobnostima *event menagera*, čiji je zadatak prvenstveno identificirati i predvidjeti sve moguće pozitivne i negativne učinke na određenu manifestaciju te njima efikasno upravljati u cilju stvaranja njihovog balansa kako bi krajnji rezultat manifestacija mogao biti pozitivan. Da bi se to ostvarilo potrebno je maksimizirati i unaprijediti pozitivne učinke i pritom minimalizirati one negativne.

Osim navedenih, postoje i dugoročni učinci manifestacija (ostavština ili nasljeđe manifestacija). Prvenstveno se naglasak stavlja na fizičku ostavštinu manifestacija, kao primjerice infrastrukturni objekti i radovi i nova radna mjesta, međutim, postoje i ne smiju se zaboraviti one nematerijalne koristi a uključuju stvaranje dugoročnih pozitivnih promjena u lokalnoj zajednici, poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva i sl. Stoga dugoročni efekti manifestacija podrazumijevaju sve planirane i neplanirane, opipljive i neopipljive, pozitivne i negativne produkte, nastale za određenu manifestaciju ili ostali kao neizravna ili izravna posljedica iste.[46]

Tablica 2: Pozitivni i negativni dugoročni učinci manifestacija

Pozitivni učinci	Negativni učinci
Nova infrastruktura za održavanje manifestacija	Ulaganja u nepotrebne strukture
Nova opća infrastruktura	Zaduživanje javnog sektora
Urbana regeneracija	Privremeni problem prenapučenosti
Stjecanje međunarodnog ugleda	Gubitak stalnih posjetitelja
Rast turizma	Rast cijena najamnina
Poboljšanje javne dobrobiti	Samo privremeni rast zaposlenosti i poslovne aktivnosti
Dodatno zapošljavanje	Društveno nepravedna raspodjela učinaka
Poslovne prilike lokalnim poduzetnicima	
Marketing grada	
Obnova ili stvaranje zajedništva	
Međuregionalna suradnja	
Razvoj ideja	
Razvoj kulturnih vrijednosti	

[45]Pivčević,S.,2015/2016. op.cit.str.45.
[46]Ibid. str.53.

Edukacija Stjecanje iskustva i razvoj znanja Razvoj popularnih sjećanja	

Izvor: Preuss,2007.[47]

3.3.**Manifestacijski turizam**

Kao što je već i u uvodnom dijelu rada rečeno, u posljednjih 10 do 20 godina došlo je do značajnih promjena na turističkom tržištu, kako u turističkoj ponudi tako i u turističkoj potražnji. Ono što se nekada smatralo modernim, danas pripada prošlosti. Tako s novim, velikim i brzim promjenama (tehnološke promjene, veći životni standard, ubrzani ritam suvremenog života u urbanim sredinama), putovanja postaju sve češća i kraća, a za uspješan turizam više nisu dovoljni ljepota destinacije ili njezine klimatske i geografske predispozicije. „Novu generaciju" turista (potrošače) više nije lako zadovoljiti, postali su sve zahtjevniji te traže nešto novo, neko novo iskustvo odnosno uz osnovne motive kao što su plivanje, odmor i kultura, danas traže i aktivno provođenje odmora te nove i jedinstvene, specifične doživljaje - traže vrijednost za novac (*value for money*, engl.). Takav ubrzani tempo promjena rezultirao je i nastankom „novih", selektivnih oblika turizma kao što su pustolovni turizam, avanturistički turizam, vjerski turizam, lovni turizam, ruralni turizam…, odnosno rezultirao je vrlo dinamičnom turističkom industrijom, čijem razvoju i uspješnoj komercijalizaciji specijaliziranih turističkih proizvoda te diversifikaciji ponude, između navedenih, drastično pridonose i manifestacije, a s njima i turizam događaja.

Turizam događaja jedan je od najmlađih ali i veoma perspektivnih vidova turizma čija je ekspanzija započela 80-ih godina 20.st. kada postaje prepoznatljiva poveznica između manifestacija i turističke djelatnosti. Predstavlja izraz koji se uglavnom koristi u „turističkoj" literaturi kako bi se objasnio razvoj destinacije i marketinške strategije usmjerene realizaciji potencijalnih ekonomskih koristi od manifestacija.[48] Sastavni je dio planiranih događanja, ali i sastavni dio pristupa razvoju i marketingu te ga se može promatrati s aspekta ponude i s aspekta potražnje. Za definiranje manifestacijskog turizma, s aspekta potražnje potrebno je utvrditi razloge zbog kojih turisti posjećuju određene manifestacije, profil takvih posjetitelja

[47]Ibid. Str.54-55.
[48]Ibid. str.12.

manifestacija te što pritom posjetitelji manifestacija rade i koliko troše. Vezano uz što veću potražnju, potrebno je pridonijeti i vrijednosti manifestacije kroz njenu promociju, vezujući je uz kreiranje pozitivnog destinacijskog imidža, marketinga, općenito, te uzajamnog brendiranja (*co-branding,* engl.) s destinacijom. A kada govorimo o ponudi, destinacije razvijaju manifestacijski turizam i promoviraju manifestacije u svrhu postizanja određenih ciljeva, naročito onih ekonomskih kao što su privlačenje turista, kako domaćih tako i stranih, posebice u periodima izvan sezone, djelovanje manifestacija kao katalizatora (urbana regeneracija, izgradnja i poboljšanje turističkih kapaciteta unutar destinacije), stvaranje pozitivnog imidža destinacije, valoriziranje atrakcija te doprinos marketingu mjesta gdje se određena manifestacija održava (u smislu promoviranja „najboljeg mjesta za život, rad i ulaganje“).[49]

Dakle, vrlo je bitno razumijevanje načina razmišljanja ciljanih posjetitelja odnosno proučiti segment posjetitelja (potencijalnih potrošača), kako bi se što bolje prema njima prilagodili elementi manifestacija, a kako bi u konačnici posjetitelji bili što zadovoljniji ponuđenim. Dobrom manifestacijom kreiramo dobar imidž destinacije, a zadovoljan posjetitelj ukonačnici postaje privržen i lojalan takvoj destinaciji (on se vraća u destinaciju, dovodi rodbinu i prijatelje te troši još više).[50]

Međutim, u konačnici cilj ne bi trebao biti maksimizirati volumen ovog tipa turizma, već razviti kvalitetan manifestacijski portfelj kojim se ostvaruju višestruki ciljevi i generiraju brojne koristi. Kroz kvalitetan manifestacijski turizam koji osigurava visoke prinose, potrebno je privući odane, “*event“* turiste, a kada govorimo o strategijama manifestacijskog turizma, uključuju manifestacije, odnosno, kreiranje novih manifestacija u turističke svrhe, njegovanje i poboljšavanje mnogih lokanih i regionalnih manifestacija te razvijanje jednog ili više događaja u cilju da postanu karakteristične ili mega manifestacije.[51]

Zaključno, manifestacijski turizam ima poseban značaj. Jer kako upravo atraktivne i privlačne manifestacije mogu utjecati na privlačenje turista u neku destinaciju tako i sadržajno

[49]Mamić,J.,op.cit.str.26-27.
[50]Čuljak,M.,2013. *Utjecaj zadovoljstva posjetitelja manifestacije na kongresni turizam destinacije-primjer znanstvenih konferencija u gradu Splitu.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2013/2111438.pdf [pristupljeno 20.11.2015].
[51]Mamić,J.,op.cit.str.27-28.

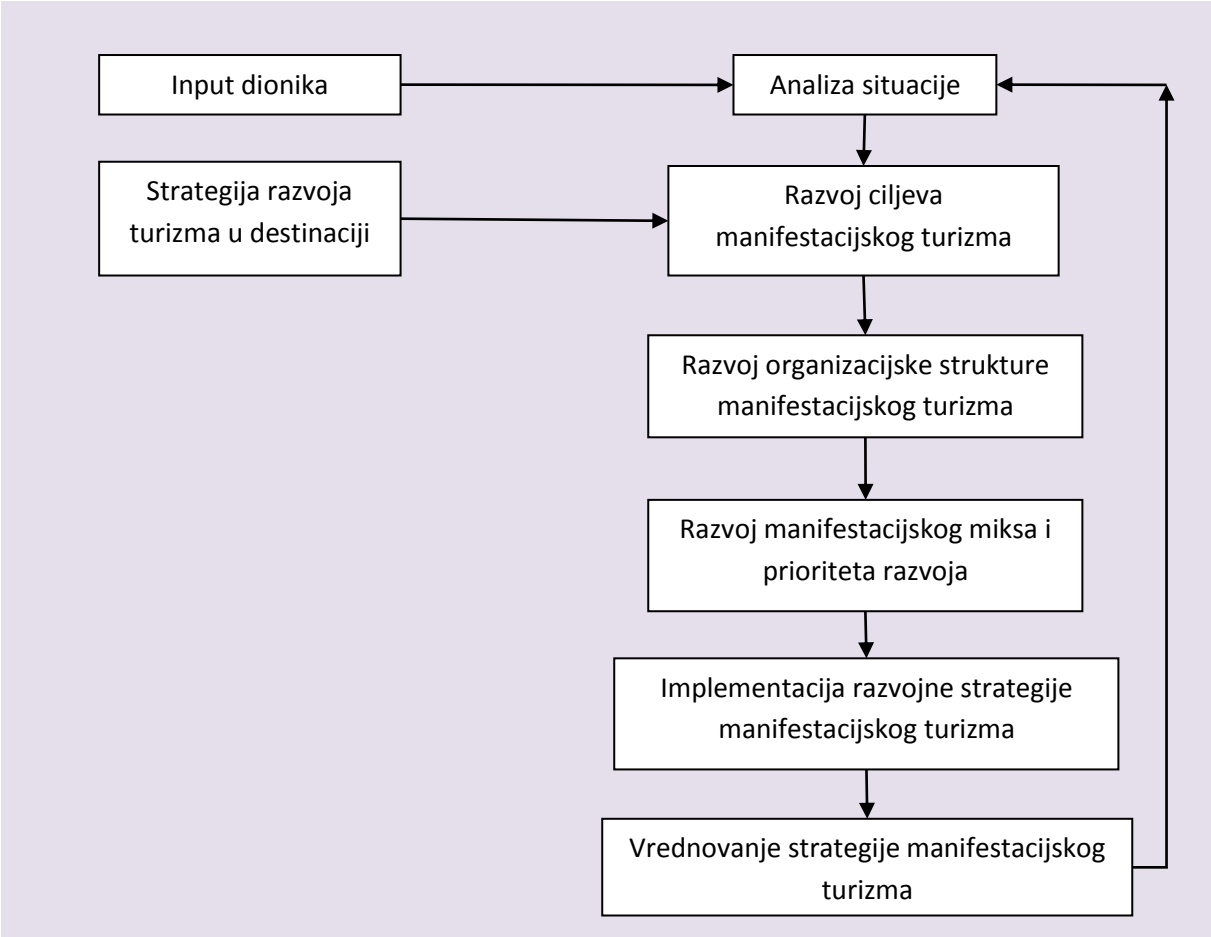
siromašne i po učestalosti rijetke manifestacije od neke atraktivne destinacije mogu učiniti dosadnu i predvidljivu destinaciju što može rezultirati velikim posljedicama.[52]

3.3.1. Planiranje manifestacijskog turizma

3.3.1.1.Proces strateškog planiranja manifestacijskog turizma

Proces strateškog planiranja manifestacijskog turizma može se prikazati kao na slici 1. Strateško planiranje ovog procesa daje niz prednosti koje su najevidentnije u području koordinacije i razvoju kapaciteta manifestacijskog turizma koji su u skladu s ukupnim razvojem turizma na određenom području te njegovim tekućim i očekivanim poslovnim okruženjem. Vremenski okvir ovih planova varira od destinacije do destinacije, a kreću se često u periodu od 5-15.g. (primjerice *Event Tasmania* ima 10-godišnji plan, *Event Scotland* 12-godišnji, a plan države Viktorija, Australija je za 10-godišnje razdoblje).[53]

[52]Roso, A., 2012. *Marketinško upravljanje manifestacijama-platforma kreiranja turističke ponude destinacije.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2012/2102498.pdf [pristupljeno 20.11.2015].
[53]Pivčević,S.,op.cit.2015/2016.str.57.

Slika 1: Proces strateškog planiranja manifestacijskog turizma

Izvor: Allen i dr.,2008[54]

Kao što je na slici vidljivo, prvi korak u izradi strategije jest detaljna situacijska analiza, putem SWOT analize koja nam predstavlja koristan način procjene situacija s kojima se destinacija mora suočiti u svojim naporima razvoja turizma događanja. Ključni elementi/ faktori koji se najčešće uzimaju pri ovakvim analizama (snage i slabosti, prilike i prijetnje), navode se u nastavku.[55] Nakon provedene analize situacije, pristupa se drugom koraku, a to je razvoj ciljeva manifestacijskog turizma. Treći korak definira organizacijsku strukturu manifestacijskog turizma gdje se definiraju odgovorna tijela, organi ili osobe, gdje odgovornosti variraju ovisno o veličini manifestacije. Četvrti korak, podrazumijevarazvoj strategije manifestacijskog turizma. Peti korak predstavlja implementaciju strategije što podrazumijeva poduzimanje određenih aktivnosti kao što je financijska podrška, vlasništvo nad manifestacijom (autorska prava), razvoj pisanih ponuda za postojeće manifestacije, razvoj

[54]Ibid.
[55]Ibid., str.57-60.

usluga u sektoru manifestacija, koordinacija te promocijske usluge manifestacije/destinacije. Naravno, implementacija se najčešće provodi putem akcijskog plana kojim se definiraju sve konkretne aktivnosti koje se trebaju poduzeti (tko za što odgovara, koji su očekivani mjerljivi pokazatelji provedenih aktivnosti, vremenski okvir realizacije, te budžet svake aktivnosti). Takav plan prvenstveno omogućava praćenje provođenja svih zacrtanih aktivnosti i pravovremenu reakciju na odstupanja u realizaciji, a što u konačnici predstavlja primaran cilj i svrhu strategije. Posljednji, šesti korak podrazumijeva valorizaciju odnosno vrednovanjeimplementirane strategije manifestacijskog turizma, a podrazumijeva prikupljanje podataka iz raznih izvora i organizacija koji svjedoče o fizičkom i financijskom rastu i uspjehu destinacije u razvoju manifestacijskog turizma.

SNAGE I SLABOSTI:

› *Postojeći skup manifestacija* [vrsta; kvaliteta; jedinstvenost/konkurentske prednosti; broj; trajanje i vrijeme događanja; tekuća financijska situacija; image/reputacija; stupanj tekuće potražnje s regionalnog, nacionalnog, međunarodnog i prekomorskog tržišta; ekonomski, društveni i ekološki utjecaji; postojeća veza između događanja i turističke industrije u destinaciji (primjerice stupanj partnerstva s turističkim marketinškim tijelima); faze životnog ciklusa pojedinih manifestacija; postojanje dugoročnih strateških planova].

› *Prostori, lokacije, oprema, podražavajuće usluge* [broj, vrsta, kvaliteta i kapacitet vanjskih/otvorenih lokaliteta za manifestacije; kapacitet lokalnih dobavljača (primjerice hrane i pića, opreme i sl.); brojnost podražavajućih lokalnih turističkih usluga (transport, smještaj, tour operatori…)].

› *Ljudski resursi* [stupanj razvijenosti destinacijske manifestacijske ekspertize; mogućnost privlačenja volontera radi podrške manifestaciji; raspon i vrsta edukacije u svezi manifestacija u području ili dostupne putem interneta].

› *Razvijenost sektora manifestacija* [postojanje organizacija kao što su udruženja industrije, turist biroi i velike event organizacije; pozicija destinacije u odnosu na glavna turistička tržišta; trošak i vrijeme putovanja; vrste i učestalost javnog transporta u područje destinacije; stupanj političke podrške; stupanj raspoloživosti fondova namijenjenih manifestacijskom turizmu; potencijal zakonodavne podrške; pozicija glavne agencije/ tijela za manifestacije unutar vlade].

› *Stupanj podrške lokalne zajednice* [stavovi zajednice o koristima manifestacije; stupanj lokalne podrške manifestacijama; voljnost zajednice da apsorbira kratkoročne negativnosti kao što su gužve i prometna zagušenja; voljnost zajednice da podrži manifestacije putem volonterstva].

› *Intenzitet i priroda postojećih odnosa između manifestacija i turističke industrije* [intenzitet postojećih aranžmana; vrsta i intenzitetveza s kompanijama i organizacijama].

› *Faktor lokalnog vremena* [ekstremne temperaturne oscilacije ili kišni periodi koji mogu ograničiti vrijeme trajanja i organizacije manifestacija].

PRILIKE I PRIJETNJE:

› *Mogući partneri* [vladini odjeli/ ministarstva; kulturne organizacije; turistička tijela; gospodarska komora; turistička poduzeća (radi „pakiranja“ aranžmana u svezi manifestacija); ekološke skupine].

› *Stupanj i oblik konkurencije manifestacija u drugim destinacijama* [direktna konkurencija od sličnih manifestacija; konkurencija od različitih manifestacija koje se održavaju u istom razdoblju].

› *Tržišne preferencije za manifestacijama* [sposobnost područja da odgovori tržišnim zahtjevima; utjecaj promjena u dobnoj i obrazovnoj te obiteljskoj strukturi na planirane manifestacije].

› *Dostupnost vanjskih fondova* [kapacitet privlačenja državnih zajmova i subvencija; vjerojatnost privlačenja sponzora].

› *Potencijal povezivanja manifestacija s nastojanjima brandiranja destinacije*

› *Lokalni kulturni/ ekološki atributi koji imaju potencijal iskorištavanja za potrebe manifestacija*

› *Razina/ vrsta veza između lokalnih/ regionalnih/ sportskih/ poslovnih/ kulturnih tijela i njihovih nacionalnih ili međunarodnih udruženja*

› *Kapacitet destinacije da podnese različite negativne društvene i ekološke utjecaje turizma*

› *Opći ekonomski uvjeti* [razina zaposlenosti; kamatne stope; stope inflacije; povjerenje potrošača]

› *Ostalo* [promjene vremenskih prilika kao posljedica globalnog zatopljenja; pitanja sigurnosti (terorizam, bolesti i sl.); politička klima].

3.3.1.2.Razvoj ciljeva manifestacijskog turizma

Premda svaka destinacija manifestacijskog turizma ima neke vlastite ciljeve koje želi ostvariti, literatura spominje neke ciljeve koji se mogu predstaviti kao svima zajednički, a koji nastaju kao rezultat razvoja manifestacija. To su:

1. ostvarenje ekonomskog probitka
2. prostorna disperzija ekonomskih učinaka od turizma
3. *branding* destinacije uz pomoć manifestacija (primjerice Salzburg je poznat kao grad Mozarta i Mozartovog glazbenog festivala)
4. marketing, napose promotivne aktivnosti destinacije temeljene na manifestacijama
5. vremenska redistribucija potražnje (u vansezonskom razdoblju)
6. poboljšanje iskustva posjetitelja
7. poticanje razvoja infrastrukture
8. razvoj društvenih, ekoloških i kulturnih ciljeva u destinaciji, itd.

Pritom, vrlo je bitno postaviti određene indikatore (*benchmark* pokazatelje) na temelju kojih će se mjeriti napredovanje odnosno ostvarenje postavljenih ciljeva manifestacijskog turizma.[56]

3.3.1.3.Razvoj strategije manifestacijskog turizma

Svaka destinacija mora imati/ formulirati svoju strategiju razvoja turizma, odnosno u ovom slučaju strategiju razvoja manifestacijskog turizma kako bi u konačnici ostvarila svoj puni potencijal. Pritom, obje navedene strategije moraju biti u sinergiji odnosno skladu.

Razvoj strategije znači, općenito gledano, odabir jedne od tri opcije/ mogućnosti:

[56]Pivčević,S.,op.cit. 2014/2015. Str.62.

› mogućnost razvoja postojećih događanja [izdvajaju se one manifestacije koje imaju potencijal razvoja u tzv. „hallmark“ manifestacije i time destinaciji dodati određenu „novu vrijednost“ i image. Istovremeno se može razvijati i cijeli niz manjih manifestacija tijekom cijele godine, koje mogu služiti kao priprema velikom događanju],

› mogućnost privlačenja novih mobilnih događanja, što uključuje i davanje određene ponude [mnoge manifestacije su mobilne odnosno mijenjaju mjesto održavanja, primjerice sportska događanja ili konferencije. Da bi neka destinacija privukla takve manifestacije, mora napisati formalnu ponudu, no prije toga, mora biti sigurna da može udovoljiti svim zahtjevima organiziranja takvih manifestacija (što podrazumijeva i konzultacije s lokalnom samoupravom, sponzorima, medijima i sl.], te

› mogućnost stvaranja novih događanja odnosno kreiranja novih manifestacija [nove manifestacije stvaramo na temelju provedene analize stanja odnosno uvidom u aktivnosti i teme kojima destinacija raspolaže, ali istovremeno imajući u vidu i mogućnost sudjelovanja lokalnih sudionika u njihovom kreiranju i izvođenju].[57]

3.4.Manifestacija kao *brand* u funkciji promocije turizma

*Brand*odnosno marka postoji već stoljećima, stvoren prvenstveno kao sredstvo razlikovanja proizvoda jednog proizvođača od drugog, no danas ono predstavlja širok pojam te se osim određenih proizvoda ili usluga sve češće *brandiraju* gradovi, regije odnosno turističke destinacije. Razlog tome leži prvenstveno u sve jačoj konkurentnosti na globalnom tržištu ali i sve većem rastu broja destinacija s razvijenom i kvalitetnom turističkom ponudomzbog čega se turističke destinacije nastoje izdvojiti iz mase.Naime,*brandiranje* turističke destinacije ističe jedinstvenost, osobnost i atribute destinacije, utječe na njezinu konkurentnost te joj omogućuje prepoznatljivost na emitivnom tržištu te stvaranje imidža koji će pozitivno djelovati na svijest posjetitelja odnosno potrošača, što u konačnici može voditi prema stvaranju njihovih pozitivnih stavova o destinaciji te njihovoj odluci za putovanjem u konkretnu destinaciju. Osnovni cilj *brandiranja* destinacije je destinaciju učiniti prepoznatljivom i drugačijom od konkurenata.

[57]Ibid.str.65.

U tu svrhu, relativno nova strategija stvaranja marke destinacije,postala je upotreba kvalitetnih manifestacija (dobro osmišljene, raznovrsne i kvalitetne manifestacije s atraktivnim sadržajem, programima, proizvodima i uslugama te njihova promocija oduvijek su kod ljudi pobuđivala određenuzainteresiranost, a posredstvom medija i njihovom podrškom, usmjerenom na destinaciju te samu manifestaciju stvara se i pozitivna slika, percepcija i imidž o destinaciji, što joj omogućava da postane *brand*). Stoga su mnoge destinacije stvorileportfelj manifestacija kao dijela strategije kako bi privukle turiste i osnažili *brand.*

Danas rijetko tko u svijetu nije čuo primjerice za karneval u Rio de Janeiru (Brazil) ili onaj u Veneciji (Italija), za St. Patrick's day u Dublinu (Irska), Octoberfest u Münchenu (Njemačka), Festival boja u Nepalu (India), za La Tomatina u Bunjol (Španjolska) ili za festival u Edinburgu (Engleska)…. Sve su to svjetski poznati festivali, različitog sadržaja, nastali zbog proslava ili zabave, a koji danas privlače milijune posjetitelja i ostvaruju visoke prihode. Od nekad davno, malog slavlja, danas su postali ona velika, postali su *brand*, koja svojim imenom promoviraju ne samo sebe kao manifestaciju, već i mjesta, regije ali i države u kojima se održavaju.

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE- analiza stavova posjetitelja i lokalnog stanovništva o manifestacijama otoka

4.1. Postojeća manifestacijska ponuda otoka Hvara

Na otoku Hvaru djeluje pet turističkih zajednica, a to su:

- turistička zajednica grada Hvara
- turistička zajednica grada Staroga Grada
- turistička zajednica općine Jelsa
- turistička zajednica mjesta Vrboska, i
- turistička zajednica općine Sućuraj

Stoga će slijedom navedenog i u cilju veće preglednosti ovoga rada, manifestacije u nastavku biti podijeljene na manifestacije s obzirom na navedenu teritorijalnu podjelu.

4.1.1. Grad Hvar

Turistička zajednica grada Hvara ne organizira, direktno, niti jednu manifestaciju već svake godine objavljuje Javni poziv za sufinanciranje manifestacija, a za što će se ove 2016.godine izdvojiti cca. 500 000,00 kuna.[58] Manifestacije se u gradu Hvaru organiziraju kroz cijelu godinu, od siječnja do prosinca, najviše u svibnju te u rujnu, no zanimljivo je primijetiti nešto manji broj manifestacija u lipnju, srpnju i kolovozu. Najmanji broj manifestacija održava se u pred i pos sezoni. Prema veličini manifestacija uglavnom dominiraju lokalne i regionalne manifestacije,dok prema formi i sadržaju manifestacija uglavnom dominiraju festivali te sportske manifestacije.

U nastavku rada dan je pregled i kratak opis festivala, sportskih manifestacija te ostalih manifestacija u gradu Hvaru.

[58]Buj, G. TZ Hvar (georges.buj.@tzhvar.hr), 07.ožujka 2016.

1) Festivali

- ***20.Međunarodni festival igrane i dokumentarne radio drame „Prix Marulić“*** - svibanj

Manifestacija koja se pod sloganom starim tekstovima u pohode, u otvorenim izvornim hvarskim kulturnim i povijesnim prostorima, održava još od davne 1997. godine, a posvećena je temama i tekstovima koji su nastali do 1921. godine. Okuplja radijske znalce iz cijeloga svijeta, a nakana samog festivala je poticati izvornu radiofonijsku izražajnost. Tako je u prethodnih 19 godina na festivalu sudjelovalo preko 90 radijskih kuća i neovisnih producenata iz 44 države. Sama posebnost ovoga festivala jest natjecanje koje se odvija u trima kategorijama- Igrana radio drama, Dokumentarna radio drama i Male forme, pri čemu se po tri nagrade uručuju najkvalitetnijim produkcijama u svakoj od spomenutih kategorija, a osim natjecanja tu su i otvoreni razgovori te razmjene iskustava uz bogat popratni program poput autorskih večeri, najuglednijih svjetskih radiofoničara, koncerata i performansa.[59]

- ***Festival lavande***(24.06-25.06)

U malom mjestu Velo Grablje nedaleko od grada Hvara svake se godine, krajem lipnja, netom prije žanje odnosno branja lavande, organizira festival Lavande u organizaciji udruge „Pjover“. Radi se o manifestaciji satkanoj od niza kulturnih, edukativnih i turističkih događaja čiji je osnovni cilj očuvanje tradicije, poticanje uzgoja lavande te proizvodnje ulja od lavandina cvijeta.[60] Taj mali grm, ljubičastih cvjetova, važan je dio života otočana. Na festivalu se osim izlaganja različitih proizvoda od lavande : cvijeta, ulja, meda, sapuna, suvenira, džema, likera, sladoleda, krema i mnogih drugih proizvoda, održavaju i stručna predavanja, radionice, prezentacije destilacije lavande te različite izložbe i koncerti.

- ***Hvarske ljetne priredbe*** – (01.05-31.10)

U skladu s bogatom kulturnom baštinom te turističkom tradicijom, grad Hvar već 55 godina uspješno organizira Hvarske ljetne priredbe. Ova, sada već tradicionalna kulturna manifestacija, ujedno i jedna od najstarijih na hrvatskoj obali, tijekom ljetnih mjeseci, od svibnja do listopada, postaje domaćin mnogim kazališnim skupinama, glazbenicima i

[59]http://www.hrt.hr/322177/organizacija/hvar-ponovno-ugoscuje-meunarodni-festival-igrane-i-dokumentarne-radiodrame-prix-marulic [pristupljeno 20.03.2016].
[60]Udruga Pjover. Dostupno na: http://www.pjover.com/grobajske-institucije/festival-levande/ [pristupljeno 20.03.2016].

folklornim sastavima iz Hrvatske i inozemstva nudeći tako raznolik dramski, folklorni i koncertni program.

- ***Ultra Beach-Hvar*** – 19.07.2016

Pod okriljem Ultra Europe Festivala, svjetski poznate atrakcije koja privlači velik broj ljubitelja elektronske glazbe iz svih krajeva svijeta i ove godine se održava Ultra Beach Party. na bazenima Amfora Hvar Grande Beach Resorta u gradu Hvaru.

2) Sportske manifestacije

- ***XX. Uskršnja regata Hvar***(17.03-19.03)

Tradicionalna jedriličarska regata koja ove 2016.godine slavi svoj dvadeseti rođendan. Održava se hvarskom akvatoriju u organizaciji Sportskog organizatora - Jedriličarskog kluba „ANA“, Bakar u nadležnosti Hrvatskog Jedriličarskog saveza te PBZ Leasinga, Radnička 44, Zagreb kao Krovnog organizatora. Manifestacija, koja je (p)ostala najbolja regata na Jadranu i koja iz godine u godinu bilježi sve veći broj posjetitelja.[61]

- ***„Hvar International Half Marathon“***– 28.08.2016

U organizaciji grada Hvara, SD „Hvar Marathon“ i AK Sljeme, na otoku se već nekoliko godina za redom, održava trkaći polu maraton. Start utrke nalazi se u Starom Gradu te se potpuno asfaltiranom stazom trči 20 kilometara do cilja u gradu Hvaru. Svaki kilometar utrke je označen, a okrepne stanice nalaze se na petom, desetom i petnaestom kilometru staze. Sudionici utrke obvezno plaćaju startninu te se dijele u nekoliko kategorija, od najmlađih sudionika do onih najstarijih, a pobjednici utrke po kategorijama osvajaju medalje, novčane nagrade te nagrade sponzora.[62]

- ***Big game fishing „Kup grada Hvara“***- listopad

Sportsko-ribolovna manifestacija na području hvarskog akvatorija u organizaciji sportske udruge Big game Club Palmižana (Hvar) , na kojoj se okupljaju najbolji ribolovci svijeta kako bi se obračunali u sportskom lovu na veliku ribu kao što su sabljarka ili tuna. Turnir se održava prema pravilima Hrvatskog saveza sportskog ribolova na moru prema catch- release odnosno ulovi i pusti sistemu za primjerke do 50 kilograma. To nije samo igra puna strasti i adrenalina, to je i ozbiljno natjecanje čije je i samo iskustvo promatranja nezaboravno.

[61] http://www.uskrsnja-regata.com/hr/naslovnica/ [pristupljeno 20.03.2016].
[62] http://www.hvarmarathon.com/informacije-o-utrci/ [pristupljeno 21.03.2016].

- ***Peškafondo*** - studeni

Ova sada već tradicionalna, a ujedno i humanitarna manifestacija, zabavno-natjecateljskog duha, u organizaciji restorana „*Gariful*“, iz godine u godinu privlači sve veći broj zaljubljenika u more, ribolov i gastronomiju. Manifestacija se svake godine organizira početkom studenog, u trajanju od dva dana s zabavno-gastronomsko-enološkim završetkom turnira, na kojoj, osim otočana, sudjeluju i posjetitelji iz cijele Hrvatske ali i nama susjednih zemalja, Slovenije, Italije , Makedonije, BiH, Crne Gore i Srbije za koje organizator ima osiguran smještaj, brodice ali i opremu za lov. Cilj same manifestacije osim produljenja turističke sezone te pružanja vansezonske zabave za stanovnike otoka Hvara i sve njegove posjetitelje jest i promocija kvalitetne ugostiteljske ponude Hvara.[63]

- ***Regate :***

međunarodna novogodišnja jedriličarska regata „Europa Cup“- Laser, Laser radial, Laser 4.7 - (28.12-31.12) ***i***

Navigacijska regata „Memorijal Zdenko Roić“ – 31.12.2016

3) Ostale manifestacije

- ***Dani Hvarskog kazališta***(12.05-14.05)

Ova jedinstvena nacionalna (književno-znanstveno-scenska) manifestacija, u trajanju nešto manje od tjedan dana, predstavlja znanstveni skup pokrenut davne 1974 godine inicijativom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), današnjega Književnog kruga Split, Filozofskog fakulteta u Zadru te grada Hvara u okviru kojeg se već niz desetljeća proučavaju hrvatska književnost i kazalište. Predstavlja zapravo događanja na kojima hrvatski i europski povjesničari književnosti i teatrolozi svakog svibnja iznose nove spoznaje iz širokog područja svojih specijalnosti, a pritom navedena znanstvena izlaganja i rasprave prate i kazališne predstave koje u skladu s mogućnostima, komplementarno nadopunjuju književno-povijesna i teatrološka istraživanja.Potom se sva izlaganja unutar ove manifestacije, objavljuju se u zborniku „ Dani Hvarskog kazališta“.[64]

[63] Crnčević,M.,2015. *Pogledajte reportažu s natjecanja „Peškafondo Gariful Hvar 2015“.* Slobodna Dalmacija. Dostupno na: http://m.slobodnadalmacija.hr/scena/sd-video/clanak/id/292404/pogledajte-reportazu-s-natjecanja-peskafondo-gariful-hvar-2015 [pristupljeno 21.03.2016].

[64]Književni krug Split. *Dani Hvarskoga kazališta. Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Književni krug Split. Dostupno na:http://hrcak.srce.hr/dani-hvarskoga-kazalista [pristupljeno 20.03.2016].

- ***Fešta svetoga Prošpera*** -10.05.2016

  Fešta kojom Hvarani i gosti slave nebeskog zaštitnika, zaštitnika grada Hvara i suzaštitnika hvarsko-bračko-viške biskupije. U sklopu blagdana svetog Prošpera, održava se i gastro manifestacija odnosno gastronomsko natjecanje u kojem sudjeluju najbolji restorani, vinari i maslinari otoka Hvara uz nezaobilazni zabavni program.

- ***Fešta forske pulene***[65]**-** listopad

Susret i prezentacija tradicionalnih brodova Dalmacije u Hvaru. Manifestacija nastala u organizaciji udruge Hvar metropola mora, u spomen na hvarsku galiju „*Sveti Jerolim*" koja je sudjelovala u slavnoj bitci kod Lepanta 07. Listopada 1571. Godine. U nastojanju da se očuvaju tradicionalni drveni brodovi Hvara: leuti, gajete, gucevi, kaići, batane, jedrilice , da se potakne izrada replike galije „*Sv. Jerolima*", a jednako tako, da se Arsenal i Mandrač urede kao živi interaktivni muzej hvarske pomorske i ribarske baštine.[66]

- ***Zelena noć (ples i zabava)*** **-** 23.01.2016
- ***Noć muzeja (kulturna manifestacija koja se organizira i u cijeloj Hrvatskoj)***- 29.01.2016
- ***Bila noć (maskenbal)***- 30.01.2016
- ***Hvar zimi (izložba)***- (01.02.-07.02)
- ***Zodnji od Karnevala (karneval u Hvaru i Brusju)***- 09.02.2016
- ***Razna crkvena događanja povodom Uskrsa, proslave sv. Kuzme i Damjana zaštitnika Velog Grablja te dana grada Hvara i zaštitnika Hvarsko-bračko-viške biskupije***
- ***Nacionalna smotra turističke kulture (prezentacija učeničkih nagrađenih radova)***- listopad
- ***Božićni i novogodišnji kulturno-umjetnički program***- prosinac

Kalendar događanja u gradu Hvaru nalazi se na str. 99ili na Internet stranici: http://www.tzhvar.hr/hr/hvar/kalendar-dogadanja/?y=2016

[65] Pulena-drvena skulptura koja je krasila pramce trgovačkih i ratnih jedrenjaka, u početku postavljena kao element zastrašivanja protivnika, kasnije kao dekoracija.Različitih oblika, sirene, pijetlovi, orlovi ili pak zmajevi. U Lepantskoj bitci zmaj je bio i na hvarskoj galiji-poznatiji kao ZVIR- sačuvan do danas.
[66]Udruga Hvar metropola mora. Dostupno na: http://hvar-metropolamora.com/#/festa [pristupljeno 21.03.2016].

4.1.2. Stari Grad

Nažalost u ovome dijelu nije moguće iznijeti više informacija o djelovanju i radu turističke zajednice Stari Grad, vezano uz manifestacije koje se u ovome gradu organiziraju i održavaju jer unatoč brojnim telefonskim pozivima te pismenim molbama putem e-maila, turistička zajednica Stari Grad nije iznijela ništa više informacija osim informacije da je turistička zajednica Stari Grad glavni organizator manifestacija te da će cjelokupan program ovogodišnjih manifestacija biti objavljen na službenim stranicama tokom svibnja mjeseca. Stoga uvidom u službene stranice otkrivamo da je povodom obilježavanja 2400 godina utemeljenja Starog Grada (384.god.pr.Kr.) pripremljen bogat program događanja za ovu turističku sezonu 2016. godine. Najviše manifestacija biti će održano kroz srpanj i kolovoz te nešto manje kroz svibanj i lipanj pri čemu prema veličini manifestacija dominiraju lokalne i regionalne manifestacije, a prema formi i sadržaju festivali.

U nastavku rada dan je pregled i kratak opis festivala, sportskih manifestacija te ostalih manifestacija koje se održavaju u Starome Gradu.

1) Festivali

- ***Puhijada – (****08.08-13.08)*

Ova lovno-gastronomska manifestacija, festival gastronomije, kulture, sporta i zabave, lov na puhove, male dražesne životinjice likom na vjeverice, a građom bliže miševima, čije meso slovi kao prava delicija, predstavlja promociju tradicije koja potječe još iz davnih vremena, vremena Rimskog carstva. U Hrvatskoj se ova delicija spravlja još samo na području Gorskog kotara i like te na srednjodalmatinskim otocima Braču i Hvaru i to, zanimljivo je istaći, u Dolu na Braču i Dolu na Hvaru. Manifestacija u Dolu na Hvaru, nastala je 2006.godine u organizaciji udruge „Tartajun“ koja zasigurno nije ni sanjala da će sve izrasti u veliku manifestaciju, manifestaciju koju iz godine u godinu posjećuje sve veći broj posjetitelja iz Hrvatske ali i drugih krajeva svijeta.

- ***Festival klasičnih jezika i antičke kulture –*** (27.05-29.05)

II. festival posvećen 2400.-toj obljetnici dolaska Grka na istočnu obalu Jadrana[67]

- ***Dječji festival hrane*** -10.06.2016

[67] http://www.stari-grad-faros.hr/festival-klasinicnih-jezika-i-anticke-kulture.aspx [pristupljeno 27.06.2016].

- ***„FAROPIS“ festival književnosti*** – (19.08-21.08)

2) Sportske manifestacije

- ***„Faros Maraton“- Međunarodno prvenstvo hrvatske u daljinskom plivanju*** – 27.08.2016

Ideja ove danas izuzetno popularne manifestacije, nastala je u ljeto, davne 1974. godine kada se u Starom Gradu održala kazališna predstava, posvećena moru „„*Domagojada*“ čiji je sadržaj gospodina Vicka Šoljana potakla da se u cilju animiranja i zabave turista, u Starom Gradu, s obzirom na izvrsnu konfiguraciju zaljeva, organizira plivački maraton. S tom nakanom, pozvani su publicist i novinar iz Splita, Frane Jurić i tada najbolji svjetski maratonac, legendarni Veljko Rogošić, te se već 1975.godine organizira mini maraton dužine 3 620 m u cilju analize reakcije i interesa domaćeg puka i mladeži. Reakcije su bile izuzetno pozitivne, a odaziv iznad svih očekivanja te je pala odluka da se već sljedeće 1976.godine organizira veliki maraton dužine 16 000 m. No, godine 1977., maraton prerasta u međunarodno natjecanje u daljinskom plivanju. Tako danas s ponosom možemo reći da od tada pa do danas, nema svjetskog ili europskog prvaka koji nije plivao na Faros maratonu koji ove 2016.godine slavi svoj 41.rođendan.[68]

- ***Biciklistička utrka „Biciklom kroz baštinu“*** - (11.06-12.06)

Natjecanje u sklopu obilježavanja 2400. Obljetnice od osnutka Staroga Grada, u organizaciji LAG Škoji, udruge Održivi otok i udruge Tartajun te suorganizatore DVD Stari Grad i BK Timun.[69]

3) Ostale manifestacije

- ***međunarodni dan muzeja: Starogradsko polje- most između težaka i kulturnjaka*** - 18.05.2016
- ***„Večer od kantonjo“ susret otočnih klapa u Starome Gradu*** – 28.05.2016
- ***„NA BON PRO“ gastro-manifestacija:*** prezentacija starogradskih restorana – 13.06.2016
- ***Ljetna škola gitare GITARASTRA***- koncerti polaznika svaku večer- (10.07-22.07)
- ***fešta Sv. Roka i proslava Dana grada Staroga Grada***- 16.08.2016
- ***tu su i brojni koncerti:***

[68]TZ Stari Grad, Dostupno na: http://www.stari-grad-faros.hr/faros-maraton-1.aspx [pristupljeno 21.03.2016].
[69]http://www.stari-grad-faros.hr/biciklom-kroz-bastinu-2016.aspx [pristupljeno 27.06.2016].

- koncert Hrvatske gradske glazbe Stari Grad i gostiju puhačkog orkestra Letovica povodom obilježavanja 140.godine osnutka Hrvatske gradske glazbe Stari Grad.- 08.06.2016
- koncert vokalnog sastava Dalmati – 24.06.2016
- koncert klape CAMBI – 25.06.2016
- koncert Hrvatske gradske glazbe i gostiju Faroskih Kantadura- 09.07.2016
- koncert klape Faroski Katanduri – 14.07.2016 i 18.08.2016
- koncert Hrvatske gradske glazbe Stari Grad – 18.07.2016
- koncert „Made in Italy“ Margaretha, vokal i Lorenzo Nardocci;piano- 22.07.2016
- koncert zbora Sv, Cecilije, Jelsa, oratorij Za križen (korizmeni napjevi otoka Hvara)- 24.07.2016
- koncert violončelistice Ane Rucner- 05.08.2016
- koncert klape Baruni, Vodice – 07.08.2016
- koncert u spomen na Arsena Dedića : Matija Dedić i Tedi Spalato- 12.08.2016
- koncert Big Band Makarska i Marko Tolja – 23.08.2016

Cjelokupan program događanja nalazi se na kraju ovoga rada na str. 102ili na Internet stranici: http://www.stari-grad-faros.hr/stari-grad-2400-program-dogadjanja.aspx

4.1.3. Općina Jelsa

Turistička zajednica općine Jelsa glavni je organizator manifestacija te svake godine za iste izdvaja 400 000,00 kuna. Iste se pretežno održavaju tokom turističke sezone, od lipnja do rujna. Najviše manifestacija ima tokom kolovoza i srpnja, a potom u nešto manjem broju tijekom lipnja i rujna. Dominiraju glazbene i tržišne manifestacije (sajmovi), dok u manjem udjeluima gastronomskih i sportskih manifestacija. Prema veličini manifestacija, dominiraju manifestacije lokalnog karaktera, a potom i regionalnog karaktera.

U nastavku je dan kratak pregled i opis festivala, sportskih manifestacija te ostalih manifestacija koje se održavaju u Jelsi.

1) Festivali
- ***Festival Escape– (***24.06-27.06)

Glazbena manifestacija koja se ove godine po prvi puta održava na otoku Hvaru, u Jelsi.

- ***Festival dalmatinskih klapa*** – 05.07.2016
- ***Festival mediteranske prehrane*** –04.07.2016

Gastronomska manifestacija koja u središte pozornosti postavlja srdelu, a uz nju i neizostavna vrlo kvalitetna hvarska vina te živu muziku. Cilj manifestacije je širenje svijesti o tradicionalnim vrijednostima koje mediteranska prehrana odražava i generira.[70]

- ***Etno Hvar festival*** – (08.07.-09.07.)

Kulturno-gastronomsko-glazbena manifestacija s bogatim programom koja obilježava drugu godinu svoga postojanja, a koja se održava u malom eko-etno selu Humac pokraj Jelse.[71]

2) Sportske manifestacije

- ***Regata krstaša Split-Jelsa*** – (17.06.-18.06.)
- ***Biciklijada*** – 24.09.2016

3) Ostale manifestacije

- ***Procesija „Za Križem“*** **–** 24.03.2016

Premda se u Velikom tjednu procesije održavaju u svim mjestima na otoku, sredina, srce otoka Hvara sa svojim selima ipak predstavlja najveću zanimljivost. Naime, već više od 500 godina stanovnici središnjeg dijela otoka Hvara u noći sa Velikog četvrtka na Veliki petak polaze u procesiju "*Za Križem*". I premda jedinstven događaj u vjerskoj povijesti, događaj je svake godine nov i drugačiji. Cjelonoćno hodočašće s početkom u 22:00 sata i u smjeru kazaljke na satu,između šest otočnih sela (Jelsa, Pitve, Vrisnik, Svirče, Vrbanj i Vrboska) stvara neprekidni vijenac molitve, pobožnosti i zavjeta kojim se prijeđe i do 25 kilometara. Posjećuju se susjedna mjesta, sve župne crkve koje su za tu noć posebno okićene i osvijetljene, a u kapeli svake župne crkve, okićenoj cvijećem, nalazi se Kristov grob i ispred istaknuti, među svijećama, srebrni križ. No, te noći, najuzvišeniji je sveti križ, križ koji se nosi u procesiji, a najčasnija i središnja osoba procesije je križonoša koji te večeri nosi križ iz svog osobnog ili obiteljskog zavjeta, tradicije ili pak posebne želje za sudjelovanjem u nošenju svetog križa. Križonošu prate obitelj i prijatelji u bratimskim tunikama noseći ferale i torce te pjevači Gospina plaća, drevnog i mnogima nerazumljivog napjeva (tzv. Naricanja). Na

[70] http://www.get4u.hr/hr/najave/festival-mediteranske-prehrane-na-hvaru [pristupljeno 30.06.2016].
[71] https://www.facebook.com/events/964015210319410/ [pristupljeno 30.06.2016].

samom kraju procesije nalazi se vjerni puk, stanovnici otoka i njegovi iz godine u godinu sve brojniji posjetitelji, koji prati križ i križonošu na njegovom noćnom putu.[72]

Ova, danas pod UNESCO-vom svjetskom nematerijalnom baštinom uvrštena tradicija otočana, nije stala ni za vrijeme najvećih nevremena (orkanske bure i nevera), ni za rata u Jugoslaviji (1941.godine), za vrijeme talijanske okupacije otoka (1943) pa čak ni za vrijeme masovnih zbjegova u egipatski logor El-Shatt- gdje je jedini puta u povijesti ova procesija „Za Križem" održana izvan našeg otoka. [73]

Također, za Jelšansku procesiju je karakteristično da se križonoša zajedno sa svetim križem, nakon cijele noći hodanja, zatrči preko pjace prema župniku i obitelji u zagrljaj, nakon čega se kao i kod ostalih mjesta na otoku vraća u crkvu iz koje je i krenuo.

- ***Fešta vina*** - 27.08.2016

Već se dugi niz godina tijekom posljednjeg vikenda kolovoza mjeseca, u Jelsi organizira tradicionalna otočna manifestacija, sajam / fešta vina na kojoj se nude i prezentiraju najbolja vina i gastronomski specijaliteti otoka. No, osim eno-gastronomskih sadržaja, program manifestacije čine i različite prigodne igre, za sve uzraste, poput potezanja konopa, utrke magaraca ili skidanje pršuta uz naravno neizostavan bogat i raznolik kulturno-glazbeni program.

- ***Večeri Antuna Dobronića*** – (20.07.-20.08.)

Kulturno-zabavna ljetna manifestacija koja se u Jelsi svake godine održava u periodu od mjesec dana (20.07-20.08), u organizaciji ogranka Matice hrvatske, a u čast sumještaninu i skladatelju Antunu Dobroniću (Jelsa, 1878- Zagreb, 1955). Manifestacija nudi razne kulturne sadržaje: glazbene, glazbeno-scenske, dramske, likovne i književne, s posebnim naglaskom na bogat skladateljev opus ali i drugih hrvatskih skladatelja.[74]

[72] Pavičić (Kotin), M., 2008. *Za križem u riječi i slici: zavjetno pučko pokornička vjerska procesija „Za križem".* Stari Grad: Grad.
[73] Ibid.
[74] http://www.jelsa.hr/html/kultura.html [Pristupljeno 22.03.2016].

- ***Dan Općine* –** 15.08.2016

Na blagdan Velike Gospe općina Jelsa slavi svoj dan, uz svečanu sjednicu i domjenak te neizostavan zabavni program i vatromet.[75]

Tu su i brojne fešte u mjestima koja administrativno spadaju pod općinu Jelsa ali i brojni koncerti kao što su primjerice:

- ***koncert Hrvatske glazbe i zbora* –** 24.06.2016
- ***koncert harpoon blues band*-** 02.07.2016
- ***koncert od swing do rock glazbe s Ervinom Baučićem i The Players Band* –** 16.07.2016
- ***koncert diva night sa Renatom Sabljak* –** 23.07.2016
- ***koncert stela mare*-** 01.08.2016
- ***koncert Mila Elegović Show*-** 06.08.2016
- ***te brojni drugi***

Cjelokupan kalendar događanja u Jelsi nalazi se na str. 110 ili na Internet stranici: file:///C:/Users/HP/Downloads/ljeto%202016.pdf

4.1.4. Vrboska

Turistička zajednica mjesta Vrboska, malog mjesta kojeg često krasi naziv „mala Venecija“ zbog brojnih malih mostova,do 2012 godine bila je u sastavu turističke zajednice Jelsa, a od svoga osamostaljenja za manifestacije kao glavni organizator,izdvaja cca.120 000-130 000 kuna. U mjestu se tradicionalno, svake godine održava procesija „Za Križem“ no tijekom lipnja mjeseca organiziraju se dvije stalne manifestacije i to noć krijesa- žežin sv. Ivana i dani sv. Petra dok su tijekom kolovoza mjeseca stalne manifestacije fešta sv. Lovre, zaštitnika Vrboske te utrka ludih plovila. Ostala događanja kao što su izložbe, radionice za djecu i odrasle, zabavna glazba, nastupi klapa, kazališne priredbe i sl., dogovaraju se krajem travnja i kroz svibanj.[76] Tako se za ovu turističku sezonu 2016.godine pripremio program manifestacija u trajanju od lipnja do srpnja mjeseca s naglaskom na srpanj i kolovoz kada se organizira

[75]TZ Jelsa, http://www.tzjelsa.hr/hr/dogadanja/stalna/dan-opcine/ [pristupljeno 22.03.2016].
[76] Bogdanić,S., TZ Vrboska (info@vrboska.info), 08. Ožujka 2016.

najviše manifestacija. Najznačajniji dio čine ekološke manifestacije, a slijede gastro-manifestacije, vjerske manifestacije te glazbeno-kulturne manifestacije.Prema veličini manifestacija dominiraju lokalne manifestacije dokprema formi i sadržaju manifestacija postoji nekoliko festivala.

U nastavku rada dan je kratki pregled i opis festivala, sportskih manifestacija i ostalih manifestacija.

1) Festivali

- ***Festival mediteranske prehrane;*** festival u znaku srdele – 06.07.2016
- ***Gušti o' škoja; festival vina, hrane i kulture*** – (23.08-24.08)

2) Sportske manifestacije

- ***Utrka ludih plovila***– 08.08.2016

Tradicionalna utrka ludih, maštovitih, neobičnih i veselih plovila u organizaciji Turističke zajednice mjesta Vrboska.

3) Ostale manifestacije

- ***Procesija „Za Križem“*** -24.03.2016

Kao i u svim mjestima ovih šest župa, tako i u ovoj Sv. Lovre u Vrboskoj procesija „Za Križem“ polazi u 22:00 sata i kreće se u smjeru kazaljke na satu. Jedina razlika jesu drevni napjevi kao i dijalekt kojim stanovništvo pojedinih mjesta govori jer naime, svako mjesto na otoku ima svoj specifičan dijalekt koji ga razlikuje od ostalih.

- ***Fešta sv. Antonija***- degustacija hvarskih vina uz prigodnu glazbu -13.06.2016
- ***Žežin sv. Ivana-pučka fešta***– 23.06.2016

Manifestacija koja predstavlja obilježavanje blagdana sv. Ivana, propovjednika, kršćanskog sveca i mučenika, uz paljenje krijesa bora, klapsku pjesmu, folklor i nezaobilazne domaće specijalitete.

- ***Fešta sv.Lovre*** - eko-etno sajam otočnih proizvoda i rukotvorina – 10.08.2016
- ***Fešta sv. Petra*** – 28.06.2016
- ***dan kulture i knjige***- Brod knjižara – 25.07.2016
- ***Susret klapa otoka Hvara*** – 03.08.2016

Cjelokupan program događanja za ovu turističku sezonu nalazi se na kraju ovoga rada, na str. 105 ili na Internet stranici: file:///C:/Users/HP/Downloads/LJETO%202016.%20(1).pdf

4.1.5. Općina Sućuraj

Turistička zajednica općine Sućuraj uglavnom je glavni organizator manifestacija. Ipak nekad se manifestacije organiziraju u suradnji s općinom, nekad manifestacije organizira nogometni klub „Mladost" pa TZ sudjeluje u sufinanciranju istih i sl. Manifestacije se ne planiraju puno prije turističke sezone, odluke se donose tek nešto prije održavanja neke manifestacije budući se radi o maloj destinaciji. Od stalnih manifestacija tu su „*Tam Tam Music Festival*" te ribarske večeri koje nemaju fiksni datum održavanja jer se ponekad održavaju jedan, dva ili više puta u sezoni. Tako se za održavanje manifestacija ponekad zna izdvojiti 30 000-50 000 kuna, a nekada samo 10 000 kuna, ovisno o dogovoru vijeća.[77] Prema veličini manifestacija, manifestacije su lokalnog karaktera. U nastavku rada dan je kratki prikaz i opis glavnog festivala te ostalih manifestacija.

1) Festivali

- ***„Tam Tam Music Festival"*** – (29.07-30.07)

Glazbena manifestacija koja se u Sućurju održava još od 2012.godine u organizaciji udruge građana Pelišnjak. Manifestacija se ove 2016.godine održava 29. i 30. Srpnja.[78]

2) Ostale manifestacije

- ***Ribarske večeri***

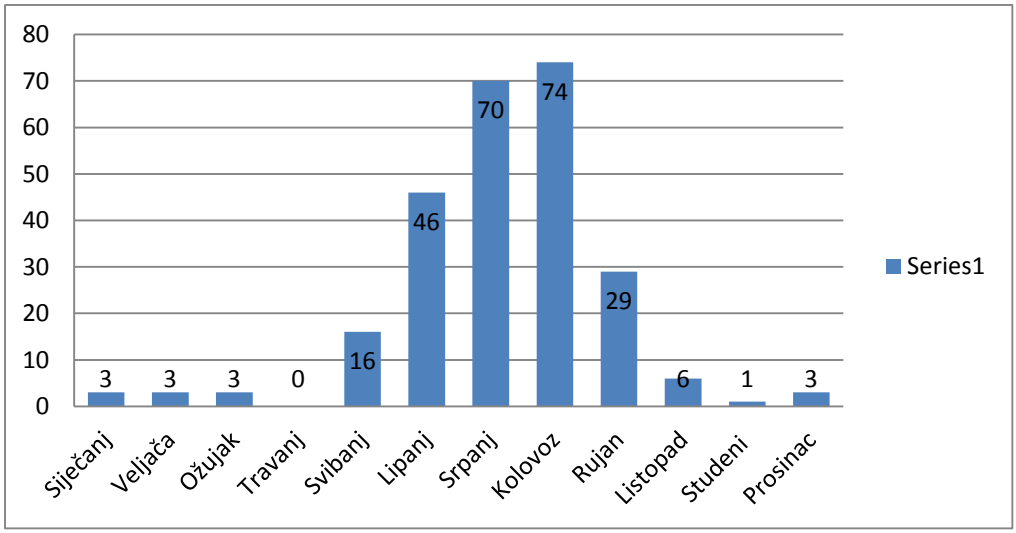
Događaji koji svojom ponudom, hranom, vinom i glazbom, na dalmatinski način, zasigurno obogaćuju turističku ponudu ovoga malog pitoresknog mjesta.

- ***Bogomoljske ljetne večeri***

U malom mjestu Bogomolje, smještenom 19 kilometara zapadno od Sućurja, svake se subote, tijekom ljetnih mjeseci u organizaciji udruge Aleleho (strašni duh iz bogomolja) organiziraju Bogomoljske ljetne večeri gdje se uz glazbu, jelo i piće zabavlja cijelu noć.

[77] TZ Sućuraj- telefonskim putem 08.ožujka 2016.
[78] UdrugaPelišnjak Sućuraj. Dostupno na: http://www.sucuraj.com/pelisnjak/ [pristupljeno 23.03.2016].

Iz svega prethodno navedenog u ovom pod poglavlju možemo zaključiti kakou strukturi manifestacija otoka Hvara dominiraju glazbene i umjetničke te kulturne manifestacije, a zatim u nešto manjem broju tržišne, gastronomske, ekološke i sportske manifestacije.S druge strane u kalendarima manifestacija turističkih zajednica, najmanje su zastupljene religijske, poslovne i zabavne manifestacije, te povijesne manifestacije. Prema veličini manifestacija, manifestacije su prvenstveno lokalnog, a zatim i regionalnog karaktera. No, postoji i jedna mega manifestacija, „*Ultra beach*“ Hvar.Najveći broj manifestacija održava se u gradu Hvaru te u Jelsi, a prate ih Vrboska, zatim Stari Grad i na posljednjem mjestu Sućuraj. Iste su sezonskog karaktera, odnosno pretežno se organiziraju u toku ljetnih mjeseci, od svibnja do rujna, najviše tokom kolovoza te srpnja, a zatim lipnja i rujna te svibnja (Grafički prikaz 5.)

Grafički prikaz 5: Broj manifestacija po mjesecima na otoku Hvaru

Izvor: Vlastita obrada; na temelju kalendara manifestacija pojedinih TZ-ova otoka Hvara

4.2. Planovi za razvoj novih manifestacija u budućnosti

Niti jedna od navedenih turističkih zajednica na otoku Hvaru nema planove za razvoj novih manifestacija u budućnosti. Odluke o manifestacijama koje će biti organizirane u pojedinom mjestu tokom sezone vijeće donosi kroz mjesec svibanj ili pak nešto kasnije, dakle neposredno prije početka turističke sezone, uglavnom se bazirajući na manifestacije iz prethodnih godina.

4.3. Metodološke i sadržajne odrednice empirijskog istraživanja

S ciljem prikupljanja relevantnih podataka kojim bi se empirijski dokazale hipoteze postavljene na početku ovoga rada, odnosno podataka koji prikazuju stavove i mišljenja lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka Hvara o manifestacijskoj ponudi i njenoj kvaliteti, izvršeno je istraživanje putem anketnih upitnika. U tu svrhu, razvijena su dva anketna upitnika:, anketni upitnik za lokalno stanovništvo otoka Hvara i anketni upitnik za posjetitelje otoka Hvara, i to na način da zadovoljavaju sve kriterije izrade; jednostavni su i jasni te ne oduzimaju previše vremena.

› Anketni upitnik za lokalno stanovništvo otoka Hvara sastavljen je na hrvatskom jeziku te se sastoji od 1 otvorenog pitanja u kojem ispitanik može napisati svoj komentar, prijedlog ili preporuku vezano uz manifestacije na otoku te 17 zatvorenih pitanja koji predstavljaju kombinaciju pitanja gdje ispitanik može odabrati jedan od ponuđenih odgovora, pitanja gdje može odabrati jedan ili više ponuđenih odgovora te pitanja s ponuđenim odgovorima intenziteta, pri čemu se koristila Likertova ljestvica stavova s pet stupnjeva.

› Anketni upitnik za posjetitelje otoka Hvara sastavljen je na engleskom jeziku te se također sastoji od 1 otvorenog pitanja u kojem ispitanik može navesti svoj komentar, prijedlog ili preporuku o manifestacijama na otoku Hvaru te 20 zatvorenih pitanja koji predstavljaju već prethodno navedenu kombinaciju pitanja, dakle kombinaciju pitanja gdje ispitanik može odabrati jedan od ponuđenih odgovora, pitanja u kojima može odabrati jedan ili više ponuđenih odgovora te pitanja s ponuđenim odgovorima intenziteta, pri čemu se i u ovom slučaju koristila Likertova ljestvica stavova s pet stupnjeva.

Navedeno istraživanje, provedeno je u razdoblju od 25.veljače do 05.svibnja 2016.godine na području svih većih mjesta otoka Hvara (Hvar, Stari Grad, Jelsa i Vrboska), pri čemu se istraživanje stavova i mišljenja lokalnog stanovništva provodilo anketiranjem - osobnim putem, na terenu, a istraživanje stavova i mišljenja posjetitelja otoka, većim dijelom osobnim putem, na terenu, a manjim dijelom elektroničkim putem, odnosno putem e-maila. Pritom je prikupljeno 120 anketa lokalnog stanovništva te 130 anketa posjetitelja otoka (od toga je 38 anketa zaprimljeno putem e-maila). Nakon eliminacije pogrešno ispunjenih anketa, u obzir je uzeto 118 anketa lokalnog stanovništva te 129 anketa posjetitelja otoka, što i dalje čini reprezentativan uzorak za ovu razinu istraživanja.

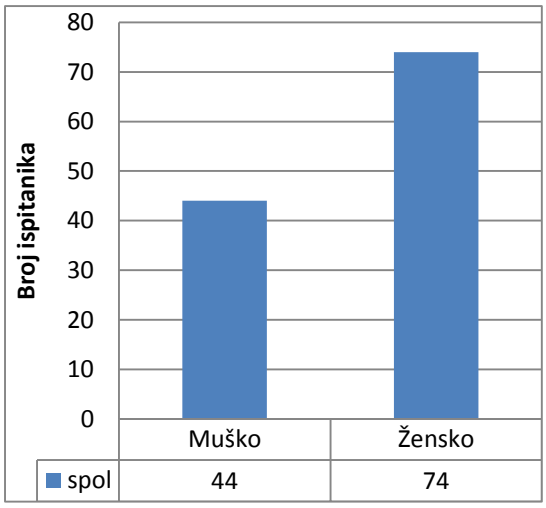
4.4. Metode obrade podataka

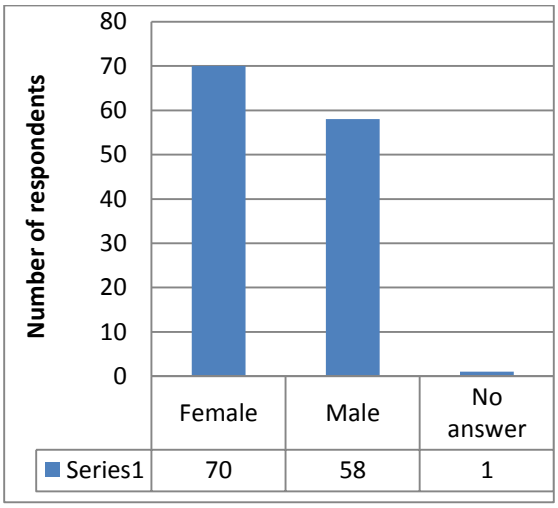
Nakon provedenog anketnog istraživanja uslijedila je statistička obrada odnosno analiza prikupljenih podataka na osobnom računalu uz pomoć IBM SPSS Statistics 23, SPSS programskog paketa (*Statistical Package for Social Studies*), razvijenog krajem 60-ih godina 20.st. na američkom sveučilištu Stanford s ciljem analiziranja podataka o ljudima, njihovim mišljenjima, stavovima i ponašanju.[79]Pritom su korištene odgovarajuće statističke metode obrade podataka, a dobiveni rezultati istraživanjaprikazani su tabelarno i grafički (uz pomoć MS Excela) te objašnjeni u nastavku rada.

4.5. Rezultati empirijskog istraživanja

4.5.1. Opća obilježja ispitanika

U narednim grafičkim i tabelarnim prikazima te popratnim tablicama prikazana je analiza podataka dobivenih putem anketnih upitnika, nakon čega slijedi obrada i testiranje već prethodno spomenutih i postavljenih hipoteza s zaključnim razmatranjima generiranim na temelju istraživanja.

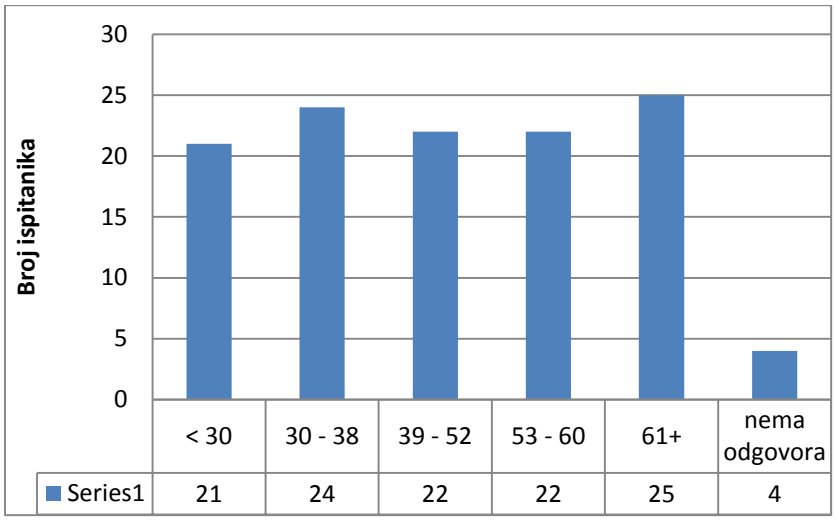

Grafički prikaz 6: Spol lokalnih ispitanika ***Grafički prikaz 7: Spol posjetitelja otoka***

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

[79] Statističke analize podataka. Dostupno na: http://statistickeanalize.com/spss.html

Od ukupnog broja ispitanika lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka Hvara većinu čine žene.

Statistics

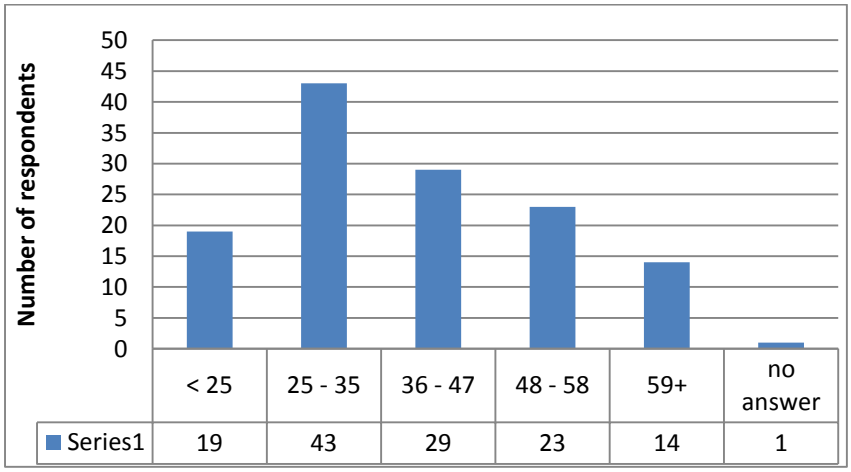
godine starosti ispitanika

N	Valid	114
	Missing	133
Mean		46,82
Minimum		20
Maximum		83

Grafički prikaz8: Dob lokalnog stanovništva

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Najveći broj ispitanih osoba lokalnog stanovništva otoka Hvara pripada dobnoj skupini od 61 godine i više (25 ispitanika ili 21,2%), a najmanji broj ispitanika pripada dobnoj skupini manjoj od 30 godina (21 ispitanik ili 17,8%). Pritom, najmlađi ispitanik ima 20 godina, a najstariji 83 godine, dok prosječan broj godina iznosi 47 godina.

Statistics

Age in years

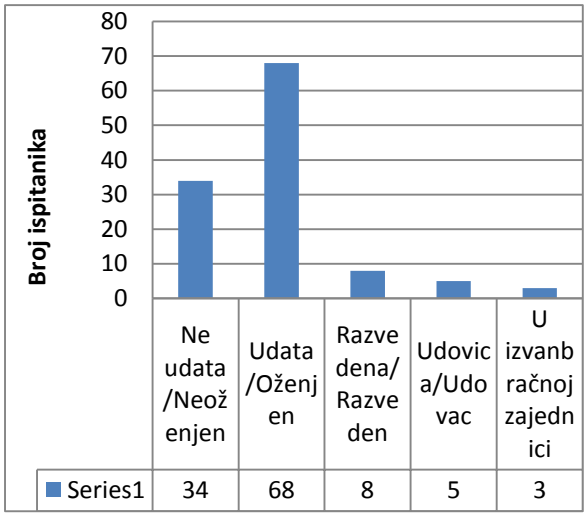
N	Valid	128
	Missing	1
Mean		39,28
Minimum		18
Maximum		77

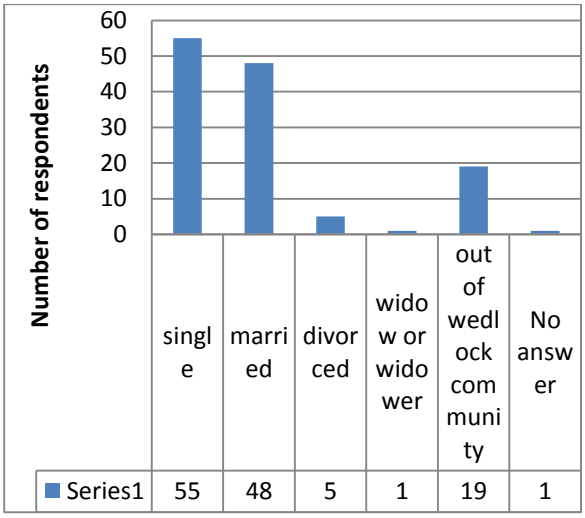
Grafički prikaz 9: Dob posjetitelja otoka

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Kada govorimo o posjetiteljima otoka Hvara, najveći broj ispitanika pripada dobnoj skupini od 25-35 godina (43 ispitanika ili 33,3%), a najmanji broj ispitanika pripada dobnoj skupini

od 59 godina i više godina (14 ispitanika ili 10,9%). Pritom, najmlađi ispitanik ima 18 godina, a najstariji 77 godina, dok prosječan broj godina iznosi 39 godina.

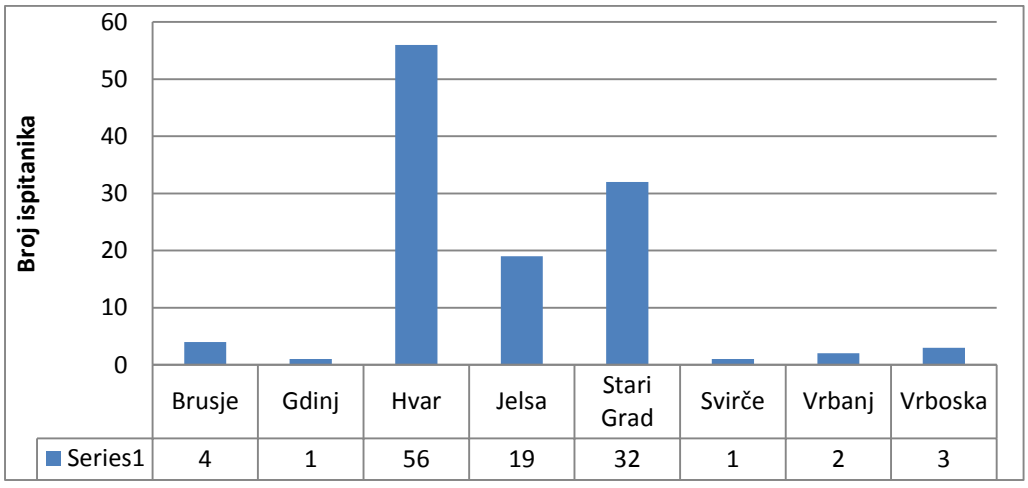

Grafički prikaz 10: Bračni status lokalnog stanovništva

Grafički prikaz 11: Bračni status posjetitelja otoka

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

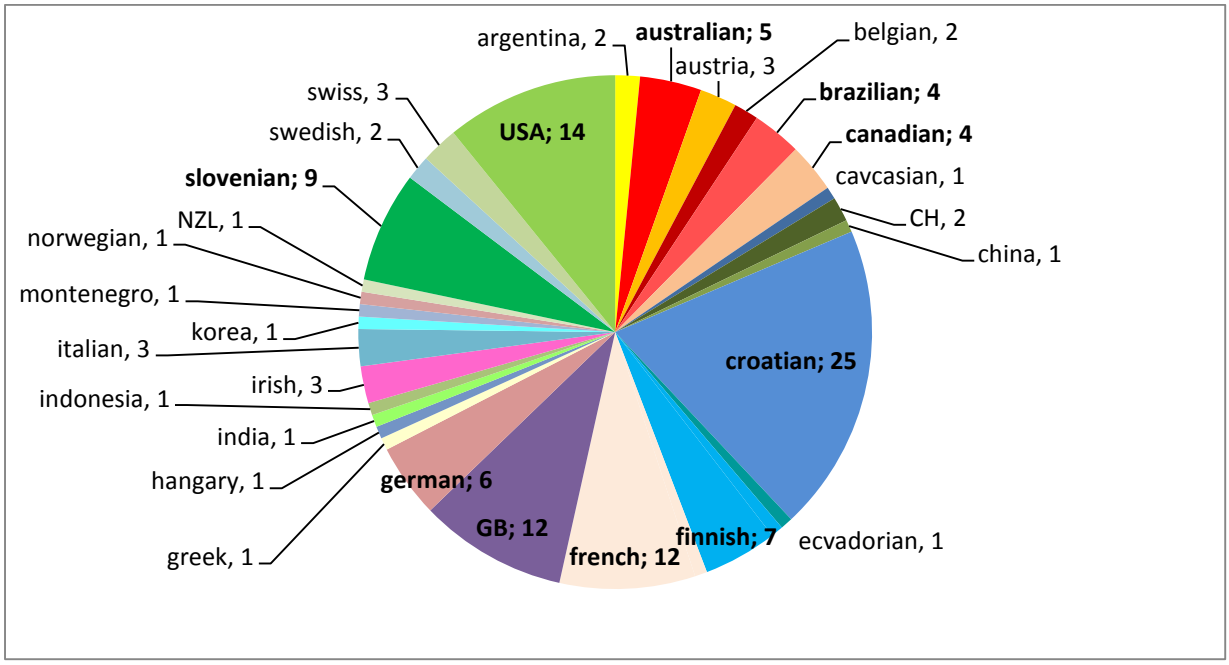
Najveći broj ispitanika lokalnog stanovništva otoka Hvara je u braku, 68 osoba (57,6%), dok najveći broj ispitanika posjetitelja otoka Hvara nije u braku, 55 osoba (42,6%)

Grafički prikaz 12: Mjesto stanovanja lokalnog stanovništva

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

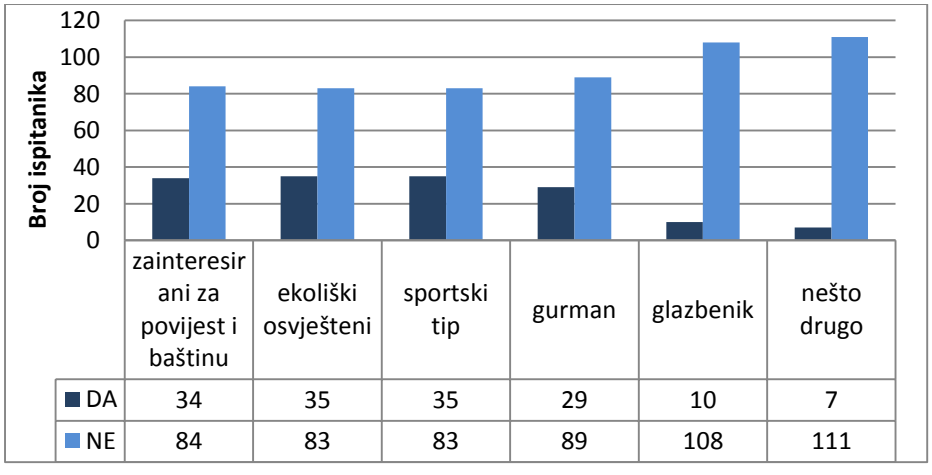
Većina anketiranih osoba lokalnog stanovništva otoka živi u gradu Hvaru (58 ispitanika ili 47.5%), zatim u Starom Gradu (32 ispitanika ili 27,1%) i Jelsi (19 ispitanika ili 16,1%). Naj manji broj ispitanika živi u Gdinju te Svirču (po 1 ispitanik ili 0,8%).

Grafički prikaz 13: Nacionalnost posjetitelja otoka

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Kada govorimo ozemljama iz kojih dolaze posjetitelji otoka Hvara, možemo reći da dolaze gotovo iz svih krajeva svijeta no od ukupnog broja ispitanih osoba, najveći broj ispitanika je iz Hrvatske (25 ispitanika ili 19,4%), zatim SAD-a (14 ispitanika ili 10,9%), velike britanije (12 ispitanika ili 9,3%), Francuske (12 ispitanika ili 9,3%), Slovenije (9 ispitanika ili 7,0%), Finske (7 ispitanika ili 5,5%), Njemačke (6 ispitanika ili 4,7%) i Australije (5 ispitanika ili 3,9%).

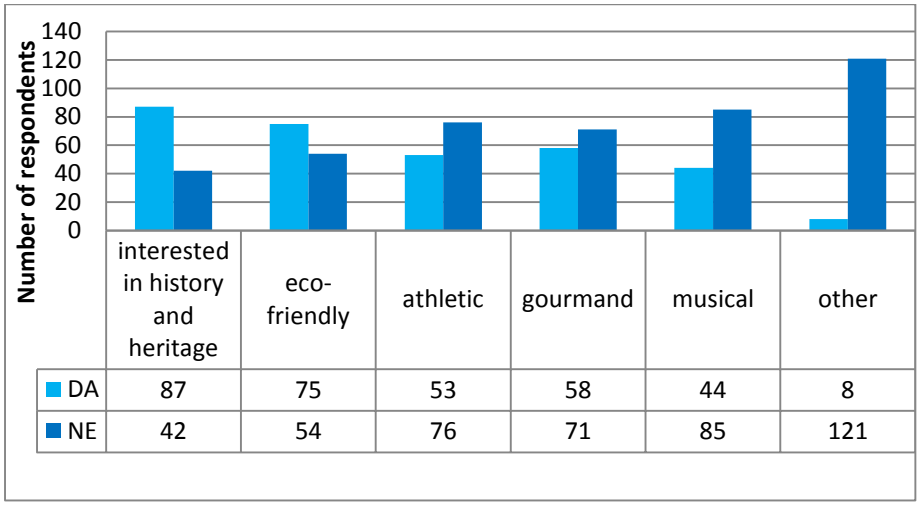
	zainteresirani za povijest i baštinu	ekološki osviješteni	sportski tip	gurman	glazbenik	nešto drugo
DA	34	35	35	29	10	7
NE	84	83	83	89	108	111

Nešto drugo	
maslinar	1
ništa posebno	1
partijaner	1
Sasvimprosječno	1
trgovac	1
zainteresirana za turizam	1

Grafički prikaz 14: Samo-opis lokalnog stanovništva

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Većina ispitanika lokalnog stanovništva opisala se kao osobe koje su sportski tip (35 ispitanika ili 29,7%), a jednakim omjerom i kao osobe koje su ekološki osviještene (35 ispitanika ili 29,7%). Zatim i kao osobe zainteresirane za povijest i baštinu (34 ispitanika).

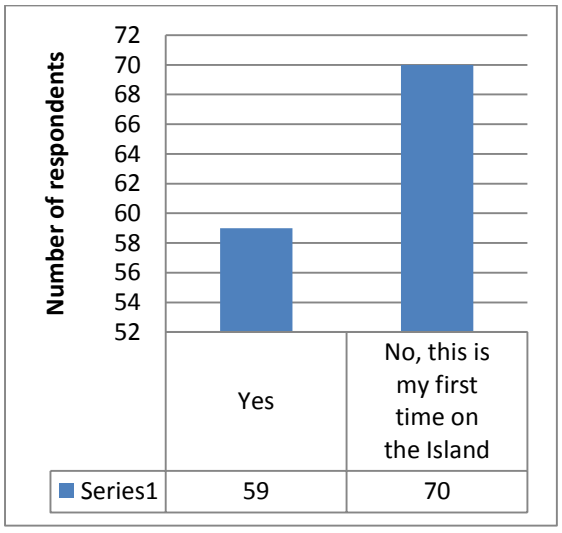

Nešto drugo	
Adventure/Extreme sports	1
adventurous	1
Art	2
beer drinker	1
free mind and a little all proposals	1
litterature/poetry	1
well traveled	1

Grafički prikaz 15: Samo-opis posjetitelja otoka

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Za razliku od lokalnog stanovništva, najveći broj posjetitelja otoka Hvara opisao je sebe kao osobe koje su zainteresirane za povijest i baštinu (87 ispitanika ili 67,4%).

Broj posjeta	Broj osoba	Ukupno
1	14	
2	8	
3	5	
4	1	
5	4	**32**
6	4	
10	1	
12	3	
14	1	
15	2	**11**
20	1	
36	1	**2**
Do not know	10	**10**
No answer	4	**4**

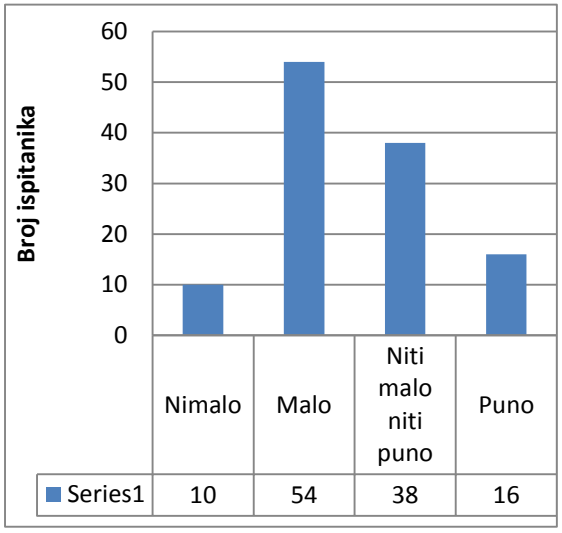
Grafički prikaz 16:Odgovori posjetitelja na pitanje - dali ste posjetili otok Hvar prije?

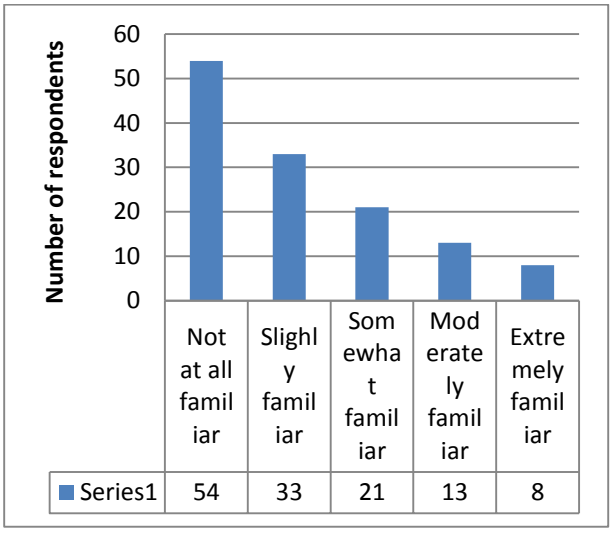
Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje, dali ste već prije posjetili otok Hvar, 59 ispitanika (45,7%) je odgovorilo pozitivno dok je 70 ispitanika (54,3%)odgovorilo kako su prvi put na otoku Hvaru.Navedeno pitanje, postavljeno je samo posjetiteljima otoka Hvara.

4.5.2. Stavovi ispitanika o manifestacijama na otoku Hvaru

Na pitanje koliko ste upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru (Grafički prikaz 17), većina ispitanih osoba lokalnog stanovništva,54 ispitanika (45,8%) odgovorilo da su malo upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru.To potvrđuje i prosječnaocjena(mean =2,31) koja pokazuje kako je lokalno stanovništvo slabo upoznato s manifestacijama na otoku Hvaru.

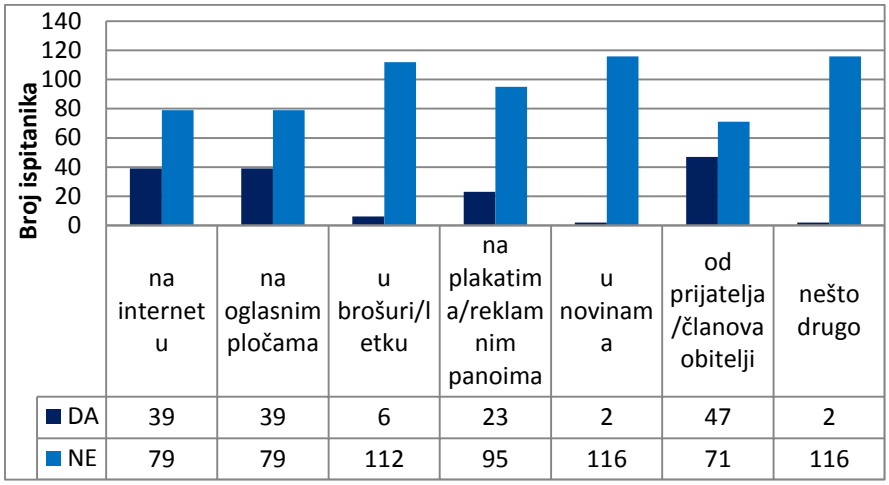
Grafički prikaz17: Koliko ste upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru?

Grafički prikaz18:Turisti-*koliko ste upoznati s manifestacijskom ponudom na otoku Hvaru*?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Jednako pitanje postavljeno je i posjetiteljima otoka Hvara od kojih je najveći broj osoba, (Grafički prikaz 18)točnije 54 ispitanika (41,9%) odgovorilo da nimalo nisu upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru, a najmanji broj osoba, 8 ispitanika (6,2%) je odgovorilo kako su jako puno upoznati sponudom manifestacija na otoku Hvaru. Prosječna ocjena (mean =2,13) i u ovom slučaju pokazuje da su posjetitelji otoka slabo upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru.

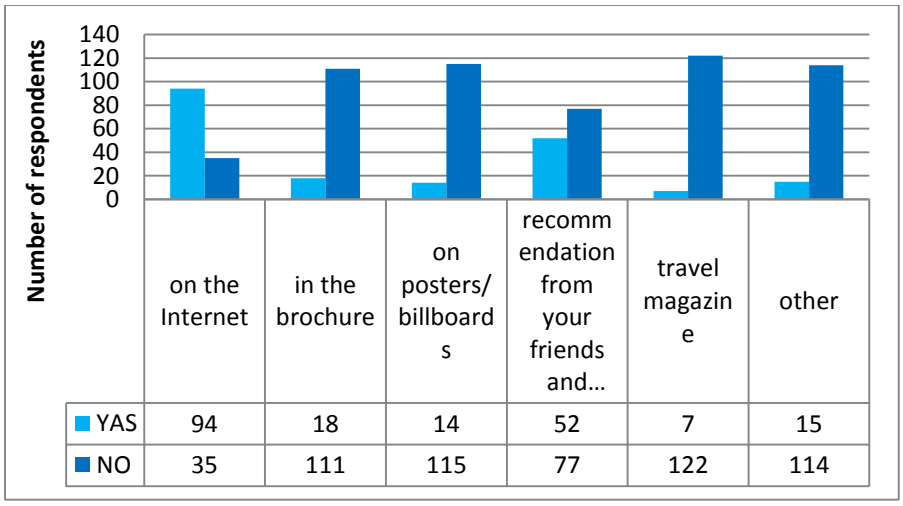

Nešto drugo	
na radnom mjestu	1
ne bi škodio malo bolji marketing	1

Grafički prikaz 19: Informacije o manifestacijama na otoku najčešće pronalazite?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Na pitanje gdje najčešće pronalaze informacije o manifestacijama na otoku Hvaru, (Grafički prikaz 19) najveći broj lokalnog stanovništva, 47 ispitanika (39,8%) odgovorilo je kod prijatelja odnosno članova obitelji, dok najmanji broj ispitanih osoba, 2 ispitanika (1,7%) informacije pronalazi u novinama. Također, od 2 ispitanika (1,7%) koji su naveli nešto drugo kao izvor informacija, možemo izdvojiti osobu koja je navela svoje radno mjesto kao izvor informacija.

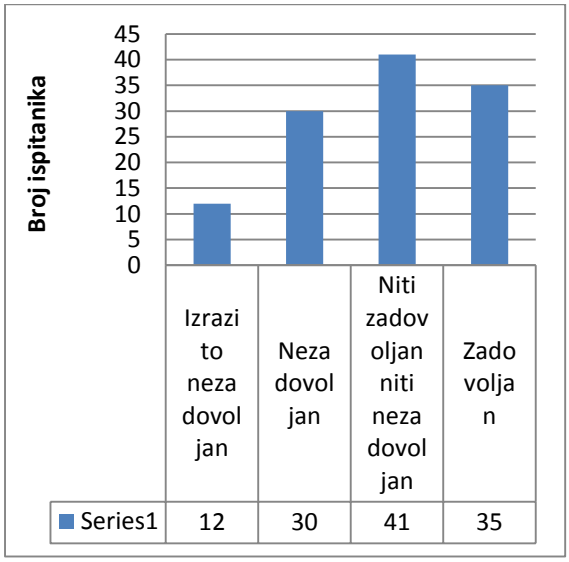
Nešto drugo	
Blogs	1
book:guide du routard	2
first visit so there is no "usually"	1
hostels	2
hotel suggestions	1
I am just traveling as sailor and I am here occassionally	1
none	3
spot from events organizers	1
tourist information	1
travel agent	1
travel guide	1

Grafički prikaz20:*Turisti-informacije o manifestacijama na otoku najčešće pronalazite?*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

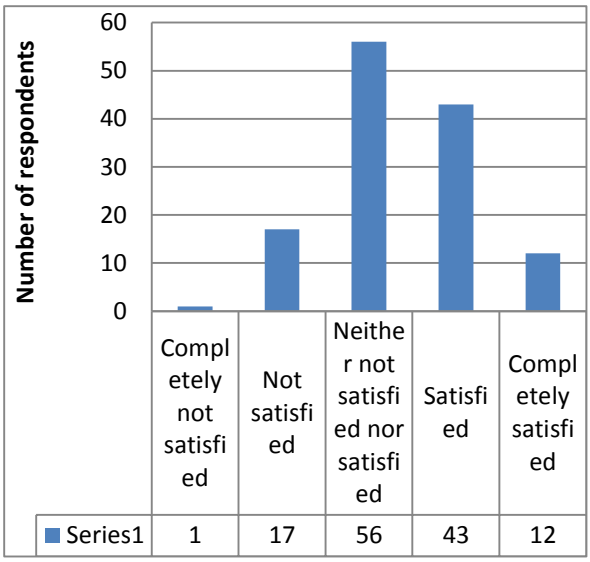
Jednako pitanje postavljeno je i posjetiteljima otoka Hvara (Grafički prikaz 20) te je najviše osoba,94 ispitanika (72,9%) odgovorilo kako informacije o manifestacijskoj ponudi na otoku Hvaru najčešće pronalaze na internetu, a najmanji broj osoba, 7 ispitanika (5,4%) kao izvor informacija navodi turističke časopise. Također 15 ispitanika (11,6%) navelo je nešto drugo

kao izvor informacija, pri čemu se mogu izdvojiti: blogovi, turistički vodiči, hosteli, hoteli, Knjiga: „Backpacker vodič“, turističke informacije (uredi), informacije od agenta za putovanje i sl.

Grafički prikaz 21:zadovoljstvo raspoloživim informacijamao manifestacijama

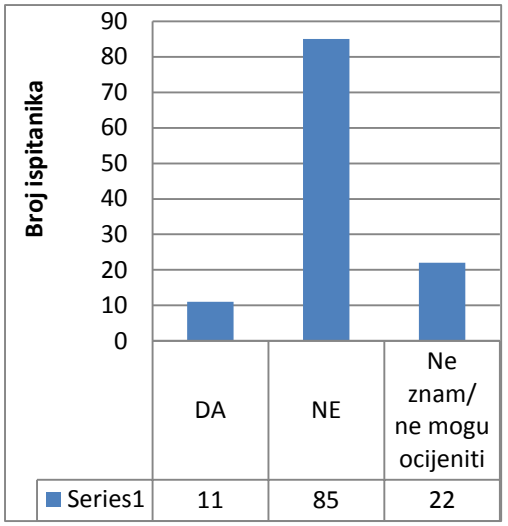
Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

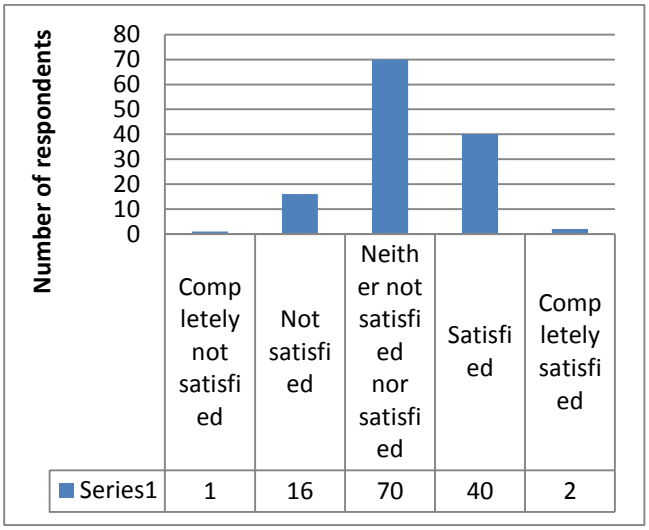

Grafički prikaz 22: *zadovoljstvo turista raspoloživim informacijama*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na postavljeno pitanje, koliko ste zadovoljni raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru (Grafički prikaz 21), većina ispitanih osoba lokalnog stanovništva, 41 ispitanik (34,7%) odgovorilo je kako su niti zadovoljni niti nezadovoljniraspoloživim informacijama. Zanimljivo, premda je među ponuđenim odgovorima dana stavka, vrlo zadovoljan, nitko od ispitanih osoba nije dao takav odgovor. Prosječna ocjena (mean = 3,12) dovodi do zaključka da lokalno stanovništvo nije niti zadovoljno niti nezadovoljno raspoloživim informacijama. S druge strane kada promatramo odgovore posjetitelja otoka Hvara (Grafički prikaz 22), 56 ispitanika (43,4%) je odgovorilo da su niti zadovoljni niti nezadovoljni raspoloživim informacijama. Zanimljivo, samo 1 ispitanik (0,8%) izjasnio se kao izrazito nezadovoljan s raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru. Također i u ovom slučaju, gdje je prosječna ocjena (mean = 3,37) možemo zaključiti da posjetitelji otoka nisu zadovoljni niti nezadovoljni raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru.

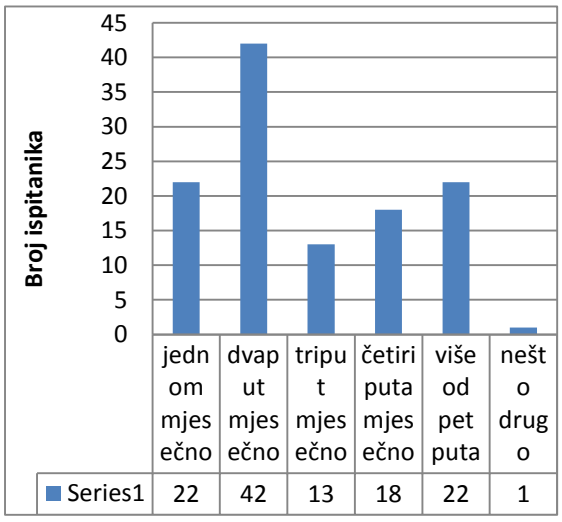
Grafički prikaz 23:dali se manifestacije na otoku organiziraju dovoljno često?

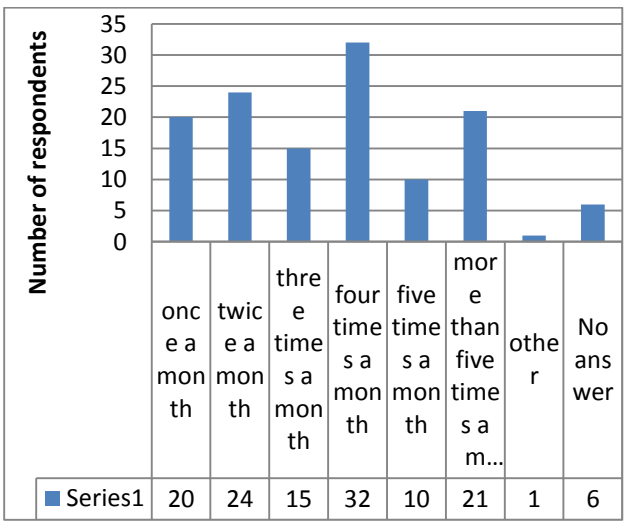
Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Grafički prikaz 24: *zadovoljstvo turista s postojećim brojem manifestacija na otoku Hvaru*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje, smatrate li da se manifestacije na otoku organiziraju dovoljno često (Grafički prikaz 23), veliki broj ispitanika lokalnog stanovništva, 85 ispitanika (72,0%) odgovorio je negativno, dakle da se manifestacije ne održavaju dovoljno često. S druge strane, posjetiteljima otoka Hvara je postavljeno pitanje, jeste li zadovoljni s postojećim brojem manifestacija na otoku Hvaru (Grafički prikaz 24), te je 70 ispitanika (54,3%) odgovorilo kako su niti zadovoljni niti nezadovoljni postojećim brojem manifestacija.

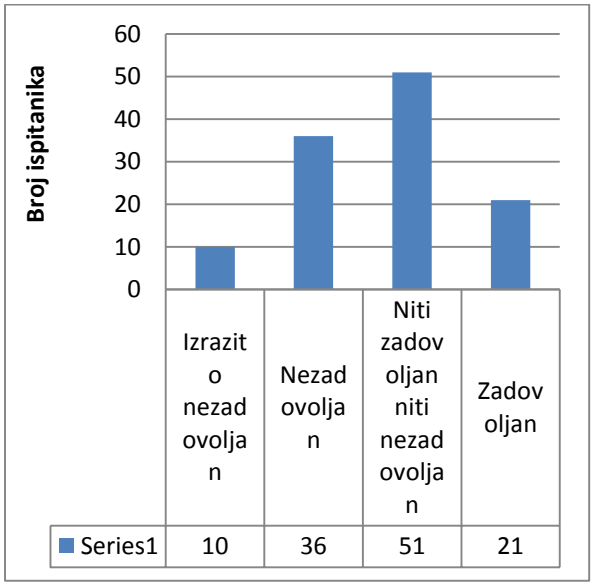
Grafički prikaz 25:koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije tokom godine?

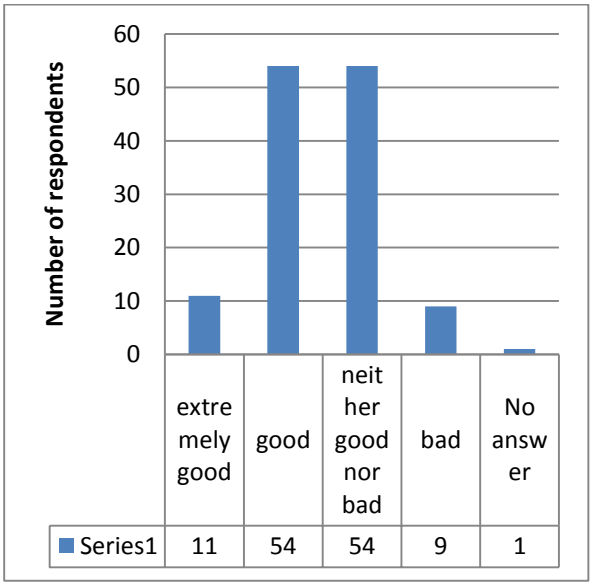
Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Grafički prikaz 26: *koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije na otoku Hvaru tokom godine- mišljenje posjetitelja otoka*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije tokom godine (Grafički prikaz 25), 42 ispitanika (35,6%) smatra potrebnim da se manifestacije organiziraju dvaput mjesečno u toku godine. Također, 1 ispitanik (0,8%) navodi pod nešto drugo potrebu da se zimi manifestacije organiziraju barem dvaput mjesečno, a ljeti više od pet puta.. Na jednako postavljeno pitanje posjetiteljimaotoka Hvara (Grafički prikaz 26), 32 ispitanika (24,8%) smatra potrebnim da se manifestacije organiziraju četiri puta mjesečno tokom godine, 6 ispitanika (4,7%) nije dalo odgovor, a 1 ispitanik (0,8%) pod nešto drugo navodi potrebu da se manifestacije održavaju svaki dan.

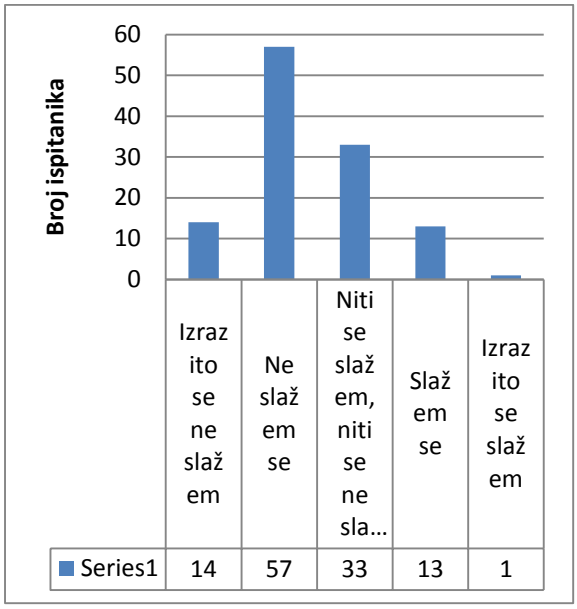
Grafički prikaz 27: zadovoljstvo ponudom manifestacija i njezinom kvalitetom

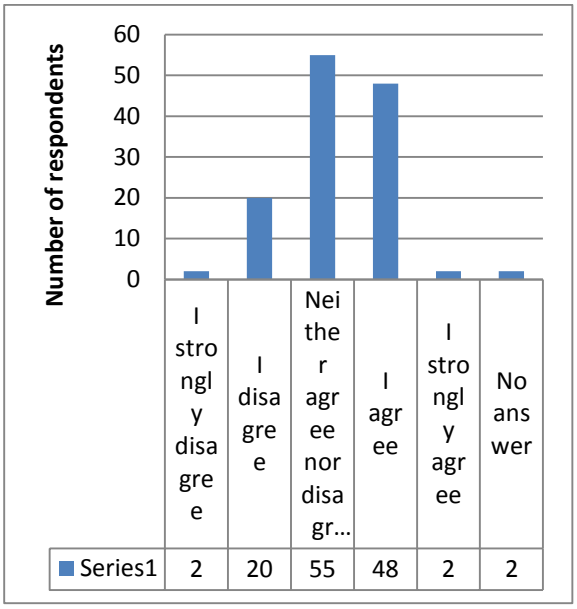
Grafički prikaz 28: *zadovoljstvo posjetitelja postojećommanifestacijskom ponudom otoka*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje koliko je vaše zadovoljstvo manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom (Grafički prikaz 27), većina ispitanika lokalnog stanovništva, 51 ispitanik (43,2%) odgovorio je kako su niti zadovoljni niti nezadovoljni manifestacijskom ponudom i njezinom kvalitetom. Zanimljivo, nitko od ispitanika lokalnog stanovništva nije naveo da je vrlo zadovoljan ponudom premda je i takav odgovor bio ponuđen.S druge strane (Grafički prikaz 28), podjednak omjer posjetitelja otoka ocijenio je manifestacijsku ponudu i njezinu kvalitetu kao niti dobru niti lošu54 ispitanik (41,9%), odnosno s dobrim, 54 ispitanik (41,9%) te 1 ispitanik (0,8%) nije dao nikakav odgovor. Zanimljivo, nitko od posjetitelja otoka manifestacijsku ponudu i njezinu kvalitetu nije ocijenio s vrlo lošom ocjenom. Prosječna ocjena (mean=3,49) upućuje na jednak zaključak kao i kod lokalnog stanovništva.

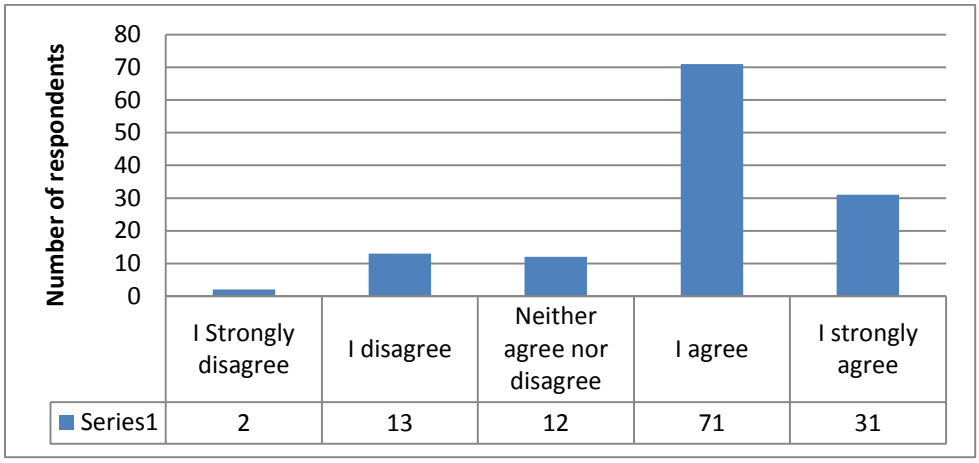
Grafički prikaz 29:Slažete li se da aktualna manifestacijska ponuda zadovoljava potrebe i želje lokalnog stanovništva?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Grafički prikaz 30:*slažete li se da aktualna manifestacijska ponuda zadovoljava potrebe i želje posjetitelja/ turista?*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

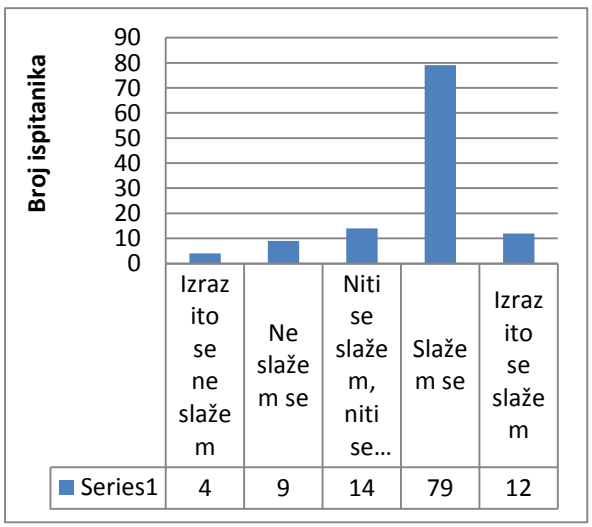
Na pitanje dali prema vašem mišljenju, aktualna manifestacijska ponuda zadovoljava potrebe i želje lokalnog stanovništva (Grafički prikaz 29), većina anketiranih osoba, 57 ispitanika (48,3%) odgovorila je da se ne slaže s navodom, dok samo 1 ispitanik (0,8%) ističe svoje izrazito slaganje s navodom, odnosno smatra da aktualna manifestacijska ponuda zadovoljava želje i potrebe lokalnog stanovništva. Prosječna ocjena (mean=2,41) upućuje na zaključak kakou prosjeku lokalno stanovništvo smatra kako aktualna manifestacijska ponuda ne zadovoljava potrebe i želje lokalnog stanovništva.S druge strane, posjetiteljima otoka Hvara postavljeno je pitanje dali se slažu da trenutačna manifestacijska ponuda otoka Hvara zadovoljava želje i potrebe posjetitelja odnosno turista (Grafički prikaz 30), a na postavljeno pitanje najviše je osoba, 55 ispitanika (42,6%) odgovorilo s niti se slažem niti se ne slažem. Prosječna ocjena (mean= 3,22) upućuje na zaključak da se posjetitelji otoka niti slažu niti ne slažu s činjenicom da aktualna manifestacijska ponuda otoka zadovoljava želje i potrebe posjetitelja odnosno turista.

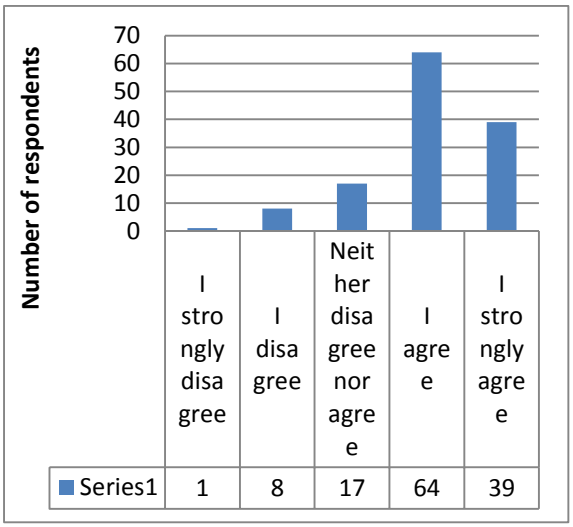
Grafički prikaz 31: ***Mišljenje posjetitelja otoka- Slažete li se da bi više raznovrsnih i kvalitetnih manifestacija na otoku Hvaru privuklo više posjetitelja/ turista tokom godine***

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje, slažete li se da bi više kvalitetnijih i raznovrsnih manifestacija povećalo broj dolazaka na otok Hvar tokom cijele godine (Grafički prikaz 31), najveći broj posjetitelja otoka Hvara, 71 ispitanik (55,0%) je odgovorio potvrdno odnosno da se slaže s navodom da bi više raznovrsnih i kvalitetnijih manifestacija utjecalo na povećanje posjećenosti otoka Hvara. Prosječna ocjena (mean=3,90→4) ukazuje kako posjetitelji otoka u prosjeku smatraju da bi više kvalitetnijih i različitih manifestacija tokom godine dovelo do povećanja broja dolazaka na otok Hvar . Navedeno pitanje nije postavljeno lokalnom stanovništvu.

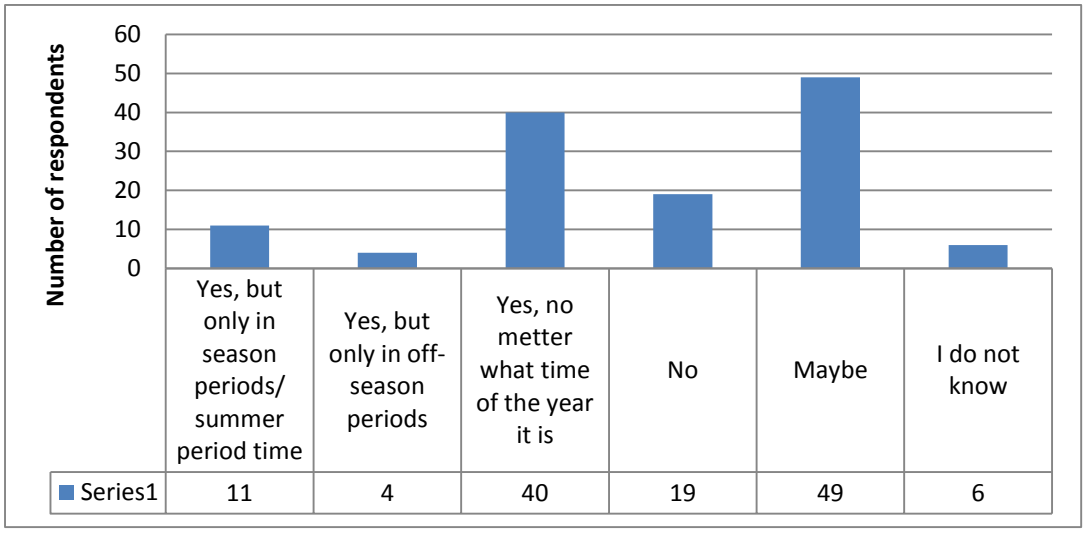
Grafički prikaz 32:posjećenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda?

Grafički prikaz 33:posjećenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manif. ponuda- turisti?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

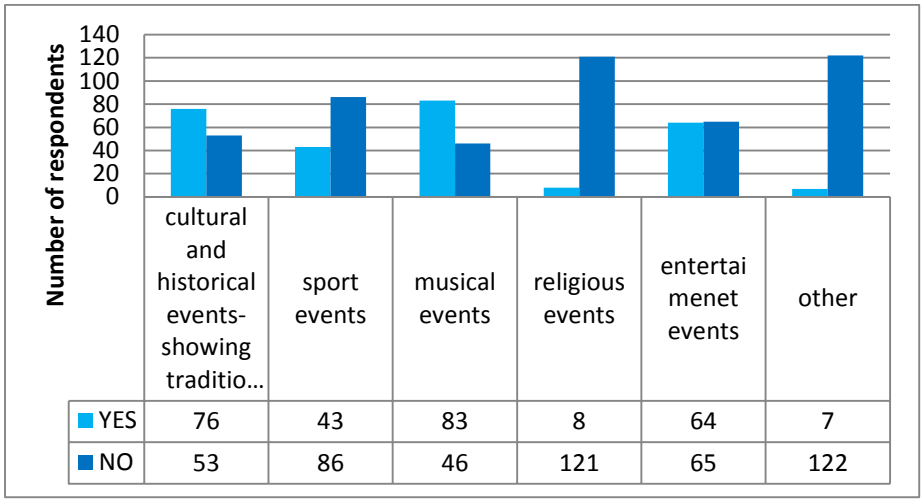
Na pitanje, slažete li se da bi se posječenost u vansezonskim periodima povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku (Grafički prikaz 32), više od polovice ispitanih osoba lokalnog stanovništva, 79 ispitanika (66,9%) je odgovorilo da se slaže, dok se najmanji broj ispitanika izrazito ne slaže s navodom, 4 ispitanika. Prosječna ocjena (mean=3,73 →4) ukazuje da se lokalno stanovništvo u prosjeku slaže s navodom da bi se posječenost u vansezonskim periodima povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku Hvaru. Jednako pitanje postavljeno je i posjetiteljima otoka Hvara (Grafički prikaz 33) te se i u ovom slučaju većina ispitanih osoba, 64 ispitanika (49,6%) složila s navodom.Prosječna ocjena (mean= 4,02) dovodi do jednakog zaključka kao i kod lokalnog stanovništva.

Grafički prikaz 34: ***Mišljenje posjetitelja otoka-ako bi se na otoku održavale manifestacije koje vas zanimaju biste li posjetili otok Hvar kako bi sudjelovali u istim?***

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na postavljeno pitanje, ako bi se organizirale manifestacije koje vas zanimaju, biste li posjetili otok Hvar samo da pogledate iste odnosno da sudjelujete u istim (Grafički prikaz 34), 49 ispitanika (38,0%) je odgovorilo s možda dok je nešto manji broj ispitanika, 40 ispitanika (31,0%) odgovorilo s da, bez obzira koje je doba godine. Pitanje je postavljeno samo posjetiteljima otoka Hvara.

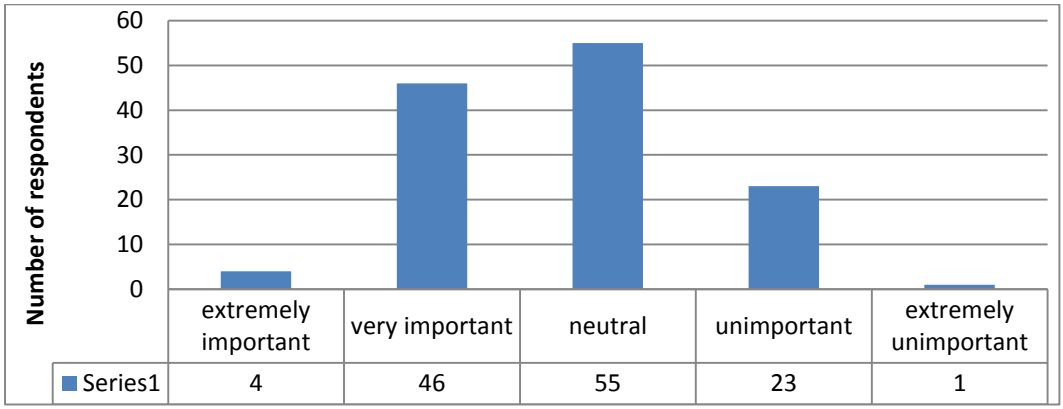

Nešto drugo	
come here for natural beauty,not events	1
every day	1
fish/seafood/food festival	1
keine	1
metal	1
none	1
photo	1
sea events	1

Grafički prikaz 35:*Mišljenje posjetitelja otoka-koja vrsta manifestacija bi vas privukla na otok Hvar?*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje, koja vrsta manifestacija bi vas privukla na otok Hvar, najveći broj posjetitelja otoka Hvara (Grafički prikaz 35), 83 ispitanika (64,3%) odgovorilo je glazbene manifestacije, dok je nešto manji broj ispitanika, 76 ispitanika (58,9%) odgovorilo kulturne i povijesne manifestacije koje pokazuju običaje i nekadašnji život. Najmanji broj ispitanih osoba, 8 ispitanika (6,2%) navelo je vjerske manifestacije dok je 7 ispitanika (5,4%) navelo nešto drugo pri čemu se mogu izdvojiti: manifestacije vezane uz more, manifestacije vezane uz fotografiju te gastronomski festivali s posebnim naglaskom na ribu odnosno morske specijalitete.

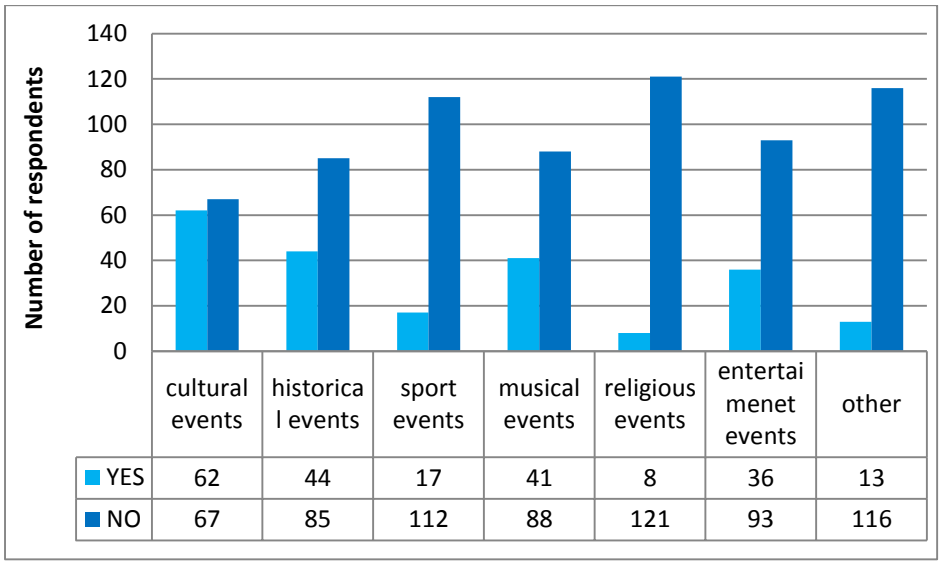

Grafički prikaz 36:*Mišljenje posjetitelja otoka-koliko vam je bitna raznovrsnost manifestacija kada birate destinaciju za odmor?*

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Na pitanje koliko vam je bitna raznolikost manifestacija kada birate neku destinaciju(Grafički prikaz 36), većina ispitanih osoba, 55 ispitanika (48,3%) odgovorilo je kako je raznolikost

manifestacija neutralna prilikom odabira neke destinacije, što potvrđuje iprosječna ocjena (mean=2,78→ 3). Pitanje je postavljeno samo posjetiteljima otoka.

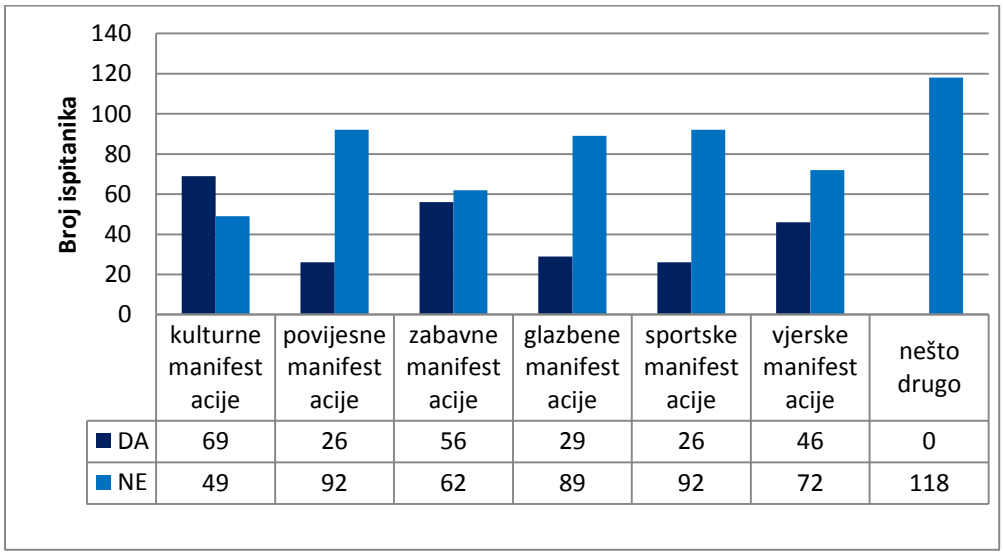

Nešto drugo	
do not know	1
high class events	1
natural beauty	1
no opinion	1
none	3
parties	2
photo	1
regattas	1
Yashting/club party	1

Grafički prikaz 37:*Mišljenje posjetitelja otoka- koju vrstu manifestacija najčešće povezujete uz otok Hvar?*

Izvor:, Vlastito istraživanje, n=129

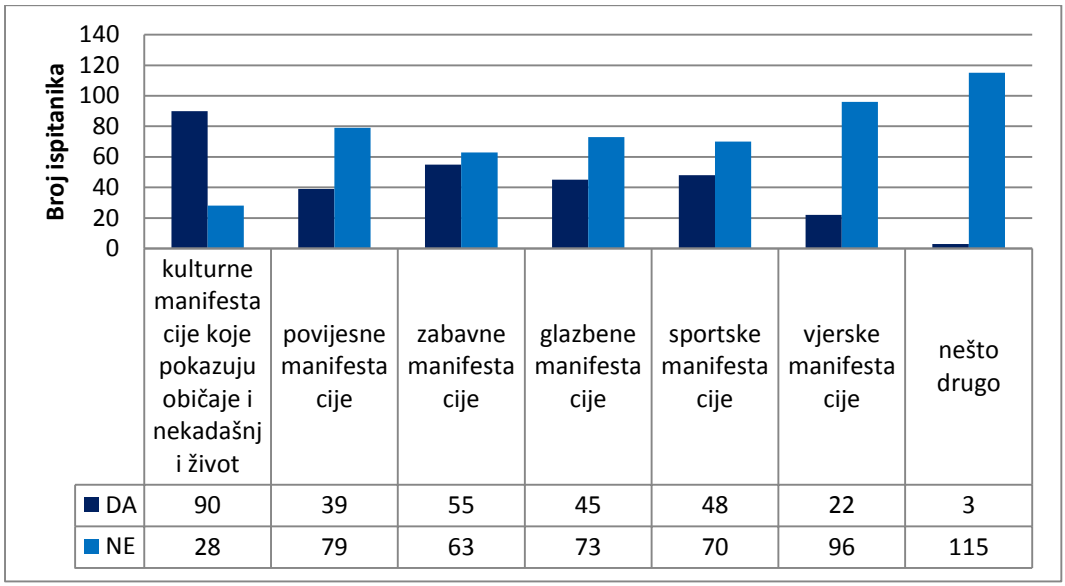
Na pitanje koje vrste manifestacija najviše povezujete uz otok Hvar (Grafički prikaz 37), najviše posjetitelja otoka Hvara, 62 ispitanika (48,1%) odgovorilo je kulturne manifestacije. Također, 13 ispitanika (10,1%) navelo je nešto drugo pri čemu se mogu izdvojiti komentari kao što su: regate, zabave (engl. party), jedrenje/ klubske zabave i sl.

Grafički prikaz 38:Mišljenje lokalnog stanovništva- koje vrste manifestacija najviše povezujete uz otok Hvar?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

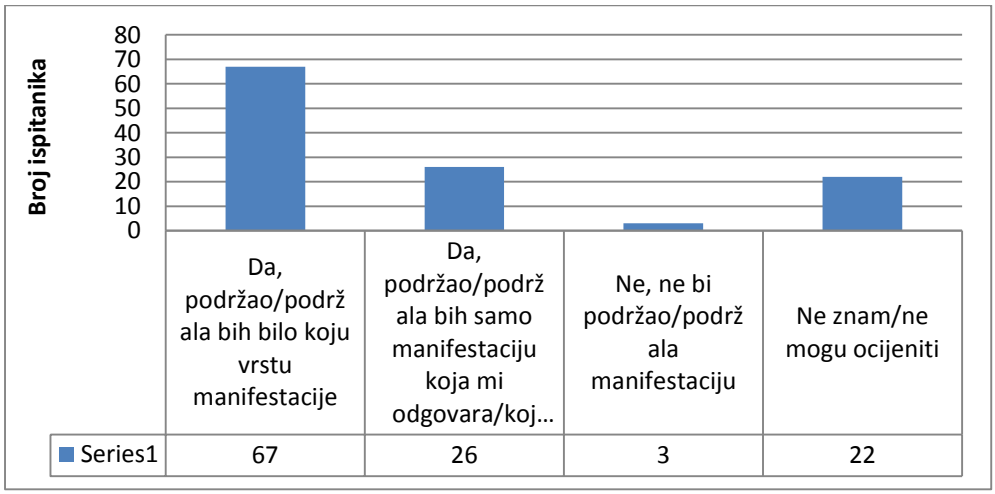
Jednako pitanje postavljeno je i lokalnom stanovništvu otoka Hvara(Grafički prikaz 38) te je najveći broj osoba, 69 ispitanika (58,5%) navelo kulturne manifestacije.

Grafički prikaz 39: Mišljenje lokalnog stanovništva- koje bi manifestacije prema vašem mišljenju potakle interes za posjetom otoka Hvara?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

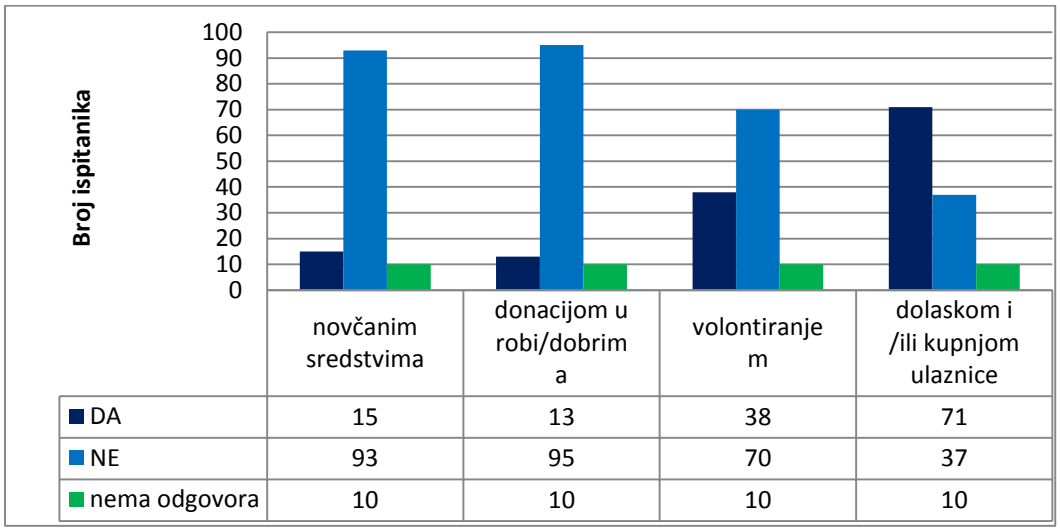
Na pitanje postavljeno lokalnom stanovništvu, o tomekoje bi manifestacije po njima potakle interes za posjetom otoka Hvara (Grafički prikaz 39), najviše osoba, 90 ispitanika (76,3%) smatra da bi to bile kulturne manifestacije koje pokazuju običaje i nekadašnji život, također, 55 ispitanika (46,6%) navodi zabavne manifestacije.

Grafički prikaz 40: Mišljenje lokalnog stanovništva- biste li pružili podršku (novčanim sredstvima, volontiranjem, donacijom i slično) nekoj manifestaciji koja se održava na otoku?

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Na pitanje, postavljeno samo lokalnom stanovništvu, biste li pružili podršku (novčanim sredstvima, volontiranjem, donacijom i sl.) nekoj manifestaciji koja se održava na otoku (Grafički prikaz 40), 67 ispitanika (56,8%) je odgovorilo da bi podržao bilo koju vrstu manifestacija, dok je svega 3 ispitanika (2,5%) odgovorilo da ne bi podržalo manifestaciju.

Grafički prikaz 41: Način podrške manifestacije od strane lokalnog stanovništva

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Od ispitanika koji su pozitivno odgovorili na prethodno pitanje, većina ispitanih osoba (Grafički prikaz 41), točnije 71 ispitanik (60,2%) odgovorilo je da bi manifestaciju podržalo dolaskom i /ili kupnjom ulaznice.Također, od ukupnog broja ispitanih osoba 10 osoba (8,5%) nije konkretiziralo način na koji bi podržali manifestaciju.

Tablica 3: Komentari, prijedlozi i preporuke lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka Hvara

KOMENTARI LOKALNOG STANOVNIŠTVA OTOKA HVARA	Br.komentara	KOMENTARI POSJETITELJA OTOKA HVARA	Br.komentara
bolja koordinacija-da se ne događa da se istovremeno odvijaju dvije ili više kulturnih manifestacija	1	For me,who love the off-season, with fewer tourists, is more important then events	1
Dovesti ljude koji to dobro rade (TZ, predstavnike lokalne zajednice s područja Istre i Kvarnera), dakle dovesti primjere dobre prakse	1	I belive that the community of Hvar stressed how wonderful the nature of the Island can be during the off-season time while the summer season is going on, tourist would be able to easily gain knowledge about the Island during different parts of the year	1
educirani, poduzetni, motivirani ljudi mogu puno pridonjti razvoju našeg turizma	1	I like events but they are a ˇplus to my stay, not the first reason for which I am coming	1
jako dobro da neko o ovom vodi računa	1	I love Hvar! Thank you for the hospitality and we will tell all of our frienfs!	1
krajnosti podjeljene stvarnosti u suživotu hvarana sa svojim gostima u ljetnom i zimskom periodu održavaju bipolarnost održavanja manifestacija, odnosno hvar ljeti živi a zimi odumire u svakom pogledu	1	I mainly came to hvar for the natural and beautiful sites and for snorkelling. I would love to come back for a food/ seafood festival	1

lokalnim volonterima za iste,podrška	1	I missed information about the islands,information about the visit to special places around Hvar and a clearer offer of agencies and prices.Many times I felt that I was being deceived by all that sailors on the port widouth having a clear idea about how much actually costs to go to some island,what to do in each island etc.	1
ljudi su lijeni i moramo se aktivirati (probuditi) za dobrobit svih nas, a ljubomora sa strane	4	keep Hvar authentic, not like Ibiza	1
mislim da bi trebalo biti više manifestacija i tokom zime, jer se zimi na otoku ništa ne događa	4	love the hiking trails, shattle for hikers/bukers,to Stari Grad or Velo Grablje so they can come back to Hvar town	1
mislim da bi trebalo informirati dosta i upoznati dosta otočane o manifestacijama i potaknuti ih da sudjeluju više	1	Make people more aware of current afferings (from the bus drivers,shop owners.locals,etc.)	1
mislim da toliko nije važna posjećenost otoku, nego bi poboljšalo kvalitetu života lokalnog stanovništva u vansezonskim periodima	1	more events in off season	1
mislim što više ulaznica ili karti to je bolja manifestacija	1	more events outside summer and better advertised	1
nema fešta tipa ribarska noć i sl., nema maškarih kao prije. kulturnih manifestacija je premalo (zimi nikako), nema vjerskih fešti tipa sv.stjepan (kao zaštitnik grada). uglavnom u gradu Hvaru se sve svodi na novac i ko je više čapo	1	the most beautiful island on the globe	1
organizirati prostor za gradsku kavanu (žao mi je ali pjaca to nije) koja bi služila i domaćima i gostima , ostvariti ono što predlaže udruga "platforma" iz Hvara	2	traveling there is to expensive	1
predlažem obogaćivanje novogodišnjih programa na otoku	1	we are actually here to look at property so not really influenced by events this time. However, love Hvar and would be interested in events in future.	1
S obzirom na imidž koji otok Hvar ima u svijetu trebalo bi postojati više manifestacija i aktivnosti...,umjesto da napreduje i da se širi, ponuda otoka Hvara stagnira pa čak bih se usudila reći-NAZADUJE	1	I attended Hvar because of the enviroument and what nature had to offer. I was a beautiful place to visit I attended Hvar beca	1
smatram da bi trebalo potaknuti interes kod mladih žitelja na otoku za volontiranjem pri organizaciji i provedbi manifestacija	1	It is not famous for events here..	1
sramotno je da mnoge manifestacije koje se održavaju nemaju prijevod na engleskom jeziku, jedan od njih je npr. festival lavande.Također potrebno je puno više oglašavanja manifestacija jer za neke nisam čula, tek kad je bilo kasno.	1	The community is small in Hvar-it needs to stay that way when other events would be organized because the local atmosphere and way of living is very charming	1
svakako bi ih trebalo biti više ali izvan sezone, da privučemo goste i razne posjetitelje.Da bude i gurmanskih i više kulturno, sportskih manifestacija	1	more things to do in off-season-april is not that cold! Things could stars!	3
što više manifestacija u kojima se može prodavati i reklamirati otočki proizvodi	1	Eco-tourism, more regatta,musical events, concerts, sport events like volyball, chanpionship / more water sport events,	4
ulaganje sredstava u izgradnju ili uređivanje objekata za održavanje manifestacija	1		
jako malo manifestacija, treba se potruditi da bude više manifestacija cijelu godinu	4		
uski krug ljudi zna o manifestacijama na otoku	1		
više sportskih,glazbenih, povijesnih, a posebice kulturnih manifestacija	7		
nisam zadovoljna, prije je bilo toga mnogo više	1		

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118 ; n=129

Prethodna tablica prikazuje komentare, preporuke i sugestije lokalnog stanovništva te posjetitelja otoka Hvara, grupirane po sličnoj tematici. Od ukupno 59 komentara lokalnog stanovništva i 29 komentara posjetitelja otoka, 24 komentara ne pripada tematici ovoga rada ili je samo upisano kako nema komentara (19 lokalno stanovništvo, 5 posjetitelji otoka), a cjelokupna tablica istih nalazi se među prilozima.Većina komentara je kritički nastrojena s naglaskom stavljenim na potrebu organiziranja više manifestacija, posebice u vansezonskim periodima i zimi te na potrebu bolje promocije, koordinacije i organizacije istih.

4.5.3. Testiranje istraživačkih hipoteza

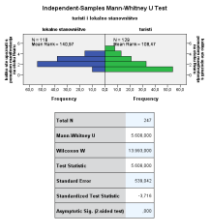
Na početku rada postavljene su istraživačke hipotezekoje su u nastavku rada testirane na temelju dobivenih rezultata anketnog istraživanja.

H1: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama na otoku Hvaru između turista i lokalnog stanovništva

Navedena hipoteza biti će prihvaćena ili odbačena na temelju rezultata sljedećih tri pod hipoteza koje će biti testirane u nastavku ovoga rada.

H1.1: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz upoznatost sa manifestacijama

Na temelju rezultata dobivenih putem anketnih upitnika o upoznatosti lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka (turista) s manifestacijskom ponudom otoka Hvara testirana je hipoteza H1.1. uz pomoć Mann-Whitney U testa. Rezultati provedenog testiranja prikazani su pomoću grafičkih prikaza 42 i tablice 4.

Total N	247
Mann-Whitney U	5.608,800
Wilcoxon W	13.965,800
Test Statistic	5.608,800
Standard Error	539,842
Standardized Test Statistic	-9,714
Asymptotic Sig. (2-sided test)	,000

Grafički prikaz 42: Testiranje razlike u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz upoznatost sa manifestacijama pomoću Mann-Whitney U testa

Izvor: Vlastito istraživanje

Tablica 4: Sažetak ispitivanja hipoteze

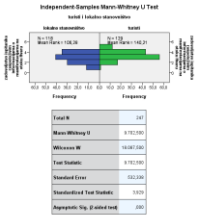
Izvor: Vlastito istraživanje

Grafički prikaz 42 pokazuje da je lokalno stanovništvo u prosjeku više upoznato s manifestacijskom ponudom na otoku Hvaru (Mean rank =140,97) od posjetitelja otoka odnosno turista.Također, empirijska signifikantnost α*=0,000=0% → α*<5% → H1, pa se

slijedom toga donosi zaključak o **prihvaćanju početne hipoteze H1.1.** da postoji statistički značajna razlika u stavovima o manifestacijama između lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka (turista) vezano uz upoznatost sa manifestacijama što potvrđuje i tablica 4koja odbacuje hipotezu H0.

H1.2: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku

Na temelju dobivenih podataka putem anketnog upitnika vezano uz zadovoljstvo lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka (turista) raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru (str. 64) testirana je hipoteza H1.2. uz pomoć Mann-Whitney U testa. Rezultati provedenog testa prikazani su putem grafičkog prikaza 43 i tablice 5.

Grafički prikaz 43: Testiranje razlike u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru uz pomoć Mann-Whitney U testa

Izvor: Vlastito istraživanje

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of zadovoljstvo ispitanika raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru is the same across categories of turisti i lokalno stanovništvo.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

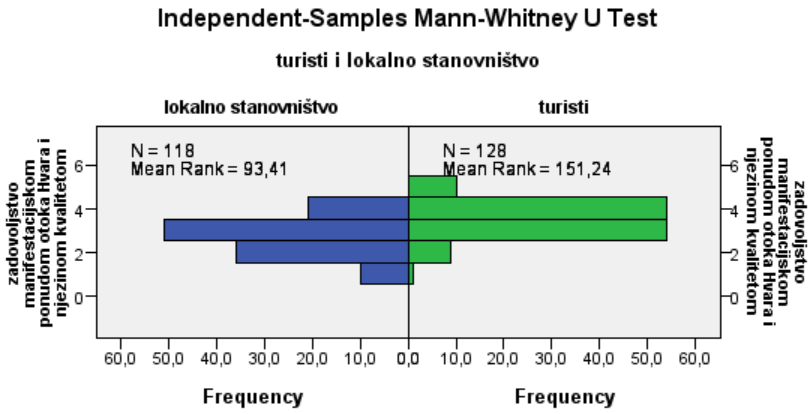
Tablica 5: Sažetak ispitivanja hipoteze

Izvor: Vlastito istraživanje

Grafički prikaz 43prikazuje da su posjetitelji otoka (turisti) u prosjeku više zadovoljni raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru (Mean Rank= 140,21) od lokalnog stanovništva. Također, empirijska signifikantnost iznosi α*= 0,00=0% → α*<5% → H1, pa se slijedom toga donosi zaključak o **prihvaćanju početne hipoteze H1.2.**da postoji statistički značajna razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru što i potvrđuje tablica 5 koja odbacuje hipotezu H0.

H1.3.: Postoji razlika u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz kvalitetu ponude manifestacija

Na temelju rezultata dobivenih putem anketnog upitnika vezano uz stavove turista i lokalnog stanovništva o kvaliteti ponude manifestacija (str. 67) provedeno je testiranje hipoteze H1.3. uz pomoć Mann Whitney U testa, a rezultati provedenog testa prikazani su putem grafičkog prikaza 44 i tablice 6.

Total N	246
Mann-Whitney U	11.103,000
Wilcoxon W	19.359,000
Test Statistic	11.103,000
Standard Error	525,317
Standardized Test Statistic	6,760
Asymptotic Sig. (2-sided test)	,000

Grafički prikaz 44: Testiranje razlike u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz kvalitetu ponude manifestacija uz pomoć Mann-Whitney U testa

Izvor: Vlastito istraživanje

Tablica 6: Sažetak ispitivanja hipoteze

Izvor: Vlastito istraživanje

Grafički prikaz 44 pokazuje da su posjetitelji otoka Hvara (turisti) u prosjeku zadovoljniji manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom (Mean Rank= 151,24) od lokalnog stanovništva.Također, empirijska signifikantnost iznosi α*=0,000=0% → α*<5% → H1, pa se slijedom toga donosi zaključak o **prihvaćanju početne hipoteze H1.3.**da postoji statistički značajna razlika u stavovima između posjetitelja otoka Hvara (turista) i lokalnog stanovništva vezano uz zadovoljstvo postojećom manifestacijskom ponudom i njezinom kvalitetom što i potvrđuje tablica 6 u kojoj je odbačena hipoteza H0.

Na temelju hipoteza H1.1, H1.2. i H1.3. koje su putem odgovarajućih statističkih testova prihvaćene možemo zaključiti i **prihvatiti hipotezu H1 da postoji statistički značajna razlika u stavovima o manifestacijama na otoku Hvaru između turista i lokalnog stanovništva.**

H2: Stupanj podrške lokalnog stanovništva manifestacijama varira ovisno o njihovom mjestu stanovanja

Kako bi ispitali postoji li razlika u stupnju podrške manifestacija lokalnog stanovništva otoka Hvara ovisno o njihovom mjestu stanovanja, proveden je Kruskal-Wallis test koji pokazuje kako nema empirijske signifikantnosti (α*> 0,05 po svim pitanjima-osim za nešto drugo kao vrstu podrške), **stoga se početnahipoteza H2 ne može prihvatiti što znači da stupanj podrške lokalnog stanovništva manifestacijama ne varira ovisno o njihovom mjestu stanovanja.** Rezultati testa prikazani su u tablici 7.

Tablica 7: Rezultati Kruskal Wallis testa- podrške manifestacija od strane lokalnog stanovništva obzirom na njihovo mjesto stanovanja

Test Statistics[a,b]

	biste li pružili podršku (novčanim sredstvima, volontiranjem, donacijom i sl.)nekoj manifestaciji koja se održava na otoku	novčanim sredstvima	donacijom u robi/dobrima	volontiranjem	dolaskom i /ili kupnjom ulaznice	nešto drugo
Chi-Square	6,760	6,716	12,346	5,487	6,974	29,063
df	7	7	7	7	7	7
Asymp. Sig.	,454	,459	,090	,601	,432	,000

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: mjesto kodirano

Izvor: Vlastito istraživanje

H3: Porast ponude manifestacija utjecao bi na porast turističke potražnje na otoku Hvaru

Naveden hipoteza biti će prihvaćena ili odbačena na temelju sljedeće dvije pod hipoteze koje će biti testirane u nastavku rada.

H3.1.: Porast ponude manifestacija utjecao bi na porast turističke potražnje na otoku Hvaru u periodu van sezone

Hipoteza H3.1. testirana je primjenom t-testa gdje je testna vrijednost 4, te se za prihvaćanje hipoteze očekuju prosječne ocjene više od 4 za obje testirane skupine (lokalno stanovništvo i posjetitelje otoka odnosno turiste). Rezultati su prikazani u sljedećim tablicama 8 i 9 odnosno 10 i 11.

Tablica 8: One-sample Statistika - posjećenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
posječenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku	118	3,73	,874	,080

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Tablica 9: Rezultati One-Sample Testa

	Test Value = 4					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
posječenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku	-3,371	117	,001	-,271	-,43	-,11

Izvor: Vlastito istraživanje, n=118

Tablica 10: One-sample statistika

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Do you agree that having more high-quality and diverse events in off-season periods would increasse arrivals on the island in these periods	129	4,02	,870	,077

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Tablica 11: Rezultati One-sample testa

One-Sample Test

	Test Value = 4					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
Do you agree that having more high-quality and diverse events in off-season periods would increasse arrivals on the island in these periods	,304	128	,762	,023	-,13	,17

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Dobiveni rezultati za lokalno stanovništvo pokazuju prosječnu ocjenu 3,73 što je manje od 4, dok α* iznosi 0,001=0,1% → α*< 5% → H1. S druge strane rezultati za posjetitelje otoka pokazuju prosječnu ocjenu 4,02 što je više od 4, dok α* iznosi 0,762= 76,2% → α*> 5% →H0, a vrijednost je i nakon dijeljenja s 2 viša od razine što pokazuje kako se aritmetička sredina statistički značajno razlikuje od postavljene testne veličine. Na temelju dobivenih rezultata iz prethodnih tablica možemo zaključiti da se **početna hipoteza H3.1. djelomično prihvaća.**

H3.2.: Porast ponude manifestacija utjecao bi na porast turističke potražnje tijekom cijele godine

Hipoteza H3.2. također je testirana promjenom t-testa s testnom vrijednosti 4 te se i u ovom slučaju za prihvaćanje hipoteze očekuju prosječne ocjene više od 4. Rezultati testiranja prikazani su u tablicama12 i 13 te pokazuju statističku prosječnu ocjenu 3.90 što se značajno ne razlikuje od hipotetske vrijednosti 4 što značida se **početna hipoteza H3.2. prihvaća.**

Tablica 12: One sample Statistika

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Do you agree thet having more high-quality and diverse events trougout the year would lead to more arrivals on the island	129	3,90	,934	,082

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Tablica 13: Rezultati One-Sample testa

One-Sample Test

	Test Value = 4					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
Do you agree thet having more high-quality and diverse events trougout the year would lead to more arrivals on the island	-1,225	128	,223	-,101	-,26	,06

Izvor: Vlastito istraživanje, n= 129

Na temelju hipoteza H3.1 i H3.2 možemo zaključiti da se **hipoteza H3 prihvaća, odnosno porast ponude manifestacija utjecao bi na porast potražnje na otoku Hvaru.**

H4: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva postojećom manifestacijskom ponudom varira s mjestom stanovanja

Na temelju podataka dobivenih putem anketnih upitnika testirana je hipoteza H4 uz pomoć Kruskal Wallis testa čiji su rezultati prikazani u tablicama 14 i 15.

Tablica 14: Rangovi zadovoljstva lokalnog stanovništva manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom obzirom na mjesto stanovanja

Ranks

	mjesto kodirano	N	Mean Rank
zadovoljstvo manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom	Hvar	56	59,79
	Brusje	4	68,25
	Stari Grad	32	62,42
	Vrbanj	2	72,00
	Gdinj	1	108,00
	Svirče	1	72,00
	Jelsa	19	49,95
	Vrboska	3	43,00
	Total	118	

Izvor: Vlstito istraživanje, n=118

Tablica 15: Rezultati Kruskal Wallis Testa- zadovoljstvo lokalnog stanovništva manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom obzirom na mjesto stanovanja

Test Statistics[a,b]

	zadovoljstvo manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom
Chi-Square	5,753
df	7
Asymp. Sig.	,569

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: mjesto kodirano

Izvor: Vlastito istraživanje,n=118

Rezultati pokazuju da nema empirijske signifikantnosti (α*=0,569 = 56,9% → α*> 5% → H0) te se **hipoteza H4 ne može prihvatiti**, **što znači da zadovoljstvo lokalnog stanovništva postojećom manifestacijskom ponudom ne varira s mjestom stanovanja.**

H5: Spremnost turista da posjete otok zbog manifestacija koje ih zanimaju varira ovisno o njihovoj razini prihoda

Hipoteza H5 testirana je uz pomoć Kruskal Wallis testa, a rezultati testa prikazani su u tablicama 16 i 17. Isti pokazuju da nema empirijske signifikantnosti (α* =0,932 =93,2% → α*> 5% → H0) što dovodi do zaključka da se **hipoteza H5 ne prihvaća, odnosno spremnost turista da posjete otok zbog manifestacija koje ih zanimaju ne varira ovisno o njihovoj razini prihoda.**

Tablica 16: Rangovi spremnosti turista da posjete otok zbog manifestacija koje ih zanimaju ovisno o njihovoj razini prihoda

Ranks

	Your income amounts	N	Mean Rank
If events you are interested in would be organized, would you visit the island only to see them/ to partiipate in them	up to 500 euros	13	59,81
	from 501 to 1000 euros	29	59,14
	from 1001 to 2000 euros	30	66,27
	from 2001 to 3000 euros	25	62,88
	more then 3000 euros	28	65,09
	Total	125	

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

Tablica 17: Rezultati Kruskal Wallis testa- spremnost turista da posjete otok zbog manifestacija koje ih zanimaju ovisno o njihovoj razini prihoda

Test Statistics[a,b]

	If events you are interested in would be organized, would you visit the island only to see them/ to partiipate in them
Chi-Square	,844
df	4
Asymp. Sig.	,932

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Your income amounts

Izvor: Vlastito istraživanje, n=129

4.6.Preporuke unapređenja manifestacijske ponude otoka Hvara

Istraživanje je pokazalo da bi više raznovrsnih i kvalitetnih manifestacija privuklo više posjetitelja na otok Hvar tokom godine, no niti jedna turistička zajednica na otoku Hvaru nema planove za razvoj novih manifestacija u budućnosti već odluke o manifestacijama donose netom prije početka turističke sezone. Manifestacije koje otok Hvar nudi prvenstveno su sezonskog karaktera, ograničene su na ljetne mjesece i nisu u skladu s željama i potrebama lokalnog stanovništva te posjetitelja otoka, turista. Naime većina ispitanika unutar ovog istraživanja, kako iz skupine lokalnog stanovništva tako i iz skupine posjetitelja otoka, opisalo se prvenstveno kao osobe koje su zainteresirane za povijest i baštinu te osobe sportskog tipa, a jednako tako na pitanje postavljeno lokalnom stanovništvu,*„koje manifestacije bi po vašem mišljenju privukle posjetitelje na otok Hvar?“*te na pitanje postavljeno posjetiteljima otoka,*„koje vrste manifestacija bi vas privukle na otok Hvar?“,* većina ispitanika odgovorila je da bi to bile kulturne i povijesne manifestacije koje pokazuju običaje i nekadašnji život otoka, zatim glazbene, zabavne i sportske manifestacije, a upravo su to one manifestacije (osim glazbenih i kulturnih) koje otok Hvar najmanje nudi.Također, velika većina ispitanika, na postavljeno pitanje *„ako bi se na otoku Hvaru organizirale manifestacije koje vas zanimaju biste li posjetili otok samo da sudjelujete u istim?“* odgovorila je s možda, a zatim i s dabez obzira koje je doba godine. Stoga bi, upravo iz prethodno navedenih razloga bilo neophodno kontinuirano istraživati i ispitivati o željama i potrebama lokalnog stanovništvate posjetitelja otoka, turista, odnosno osluškivati potrebe i želje tržišta te kreirati jedinstvene manifestacijske ponudetokom cijele godine, naravno u skladu s resursima i mogućnostima koje otok ima, akoje će zadovoljiti potrebe tržišta, a time i omogućiti produljenje turističke sezone.

Jednako tako, iz istraživanja je vidljivo da su lokalno stanovništvo i posjetitelji otoka u prosjeku malo upoznati s manifestacijama koje otok Hvar nudi. Zato bi trebalo uložiti sredstva u marketing i promociju novih te postojećih manifestacija što bi osiguralo kontinuirana poboljšanja manifestacijske ponude. Ideje koje se pritom mogu ponuditi jesu primjerice oglašavanje putem letaka na kućnu adresu lokalnog stanovništva otoka Hvara ali i izradom posebne internetske stranice o manifestacijama cjelokupnog otoka Hvara po mjesecima s kompletnim informacijama o pojedinoj manifestaciji (npr.: opis manifestacije, program i raspored izvođača, mogućnosti prijevoza, mjesto održavanja manifestacije i sl.) čime bi lokalno stanovništvo ali i potencijalni posjetitelji odnosno posjetitelji otoka Hvara dobili uvid o istim i ne bi se događalo da se o pojedinim manifestacijama sazna tek onda kada

je manifestacija već održana.Upravo je i za potrebe ovog istraživanja do pojedinih informacija o manifestacijama na otoku Hvaru bilo jako teško doći, prvenstveno zbog već spomenute nepripremljenosti pojedinih turističkih zajednica, a što bi se spomenutom internetskom stranicom i njenim konstantnim ažuriranjem moglo promijeniti. To bi dakako olakšalo i pomoglo svim budućim istraživanjima.

Također, među mjestima na otoku je vidljiva međusobna konkurencija, posebice za vrijeme glavne turističke sezone kada se u istome danu organizira više manifestacija (primjerice Fešta vina u Jelsi te Faros maraton u Starome Gradu, 27.08.2016), iz čega je evidentna mala ili pak nikakva suradnja turističkih dionika, turističkih zajednica. U cilju bolje organizacije te koordinacije manifestacijske ponude, trebalo bi definitivno poboljšati suradnju istih ili pak organizirati jedinstveno tijelo koje bi nadgledalo.

I konačno, premda nam je ovo istraživanje pomoglo da sagledamo sliku turizma događaja otoka Hvara u okviru mogućnosti istraživača, otok Hvar bi svakako trebaoizdvojiti više financijskih sredstava i vremena te napraviti kvalitetniju analizu postojećeg stanja, prvenstveno koristeći SWOT analizu što bi u konačnici omogućilo izradu ozbiljne strategije razvoja turizma događaja, strategije koju otok Hvar trenutno nema, a koju bi svakako trebao imati, posebno u današnjem vremenu velike konkurentnosti destinacija.

4.7.Ograničenja istraživanja

Premda je anketiranje relevantnih subjekata u velikoj mjeri provedeno izravnim pristupom, odnosno osobnim putem, na terenu, te je istraživač u svakom trenutku bio na raspolaganju u otklanjanju eventualnih nejasnoća, u toku istraživanja pojavila su se određena ograničenja:

› veliki broj osoba, bilo lokalnog stanovništva otoka, bilo posjetitelja otoka Hvara odbio je sudjelovanje u anketi, što zbog nedostatka vremena što zbog duljine ankete odnosno broja postavljenih pitanja,

› unatoč tome što je istraživanje provedeno na različitim položajima otoka Hvara (Hvar, Stari Grad, Jelsa i Vrboska) što se s jedne strane može promatrati i kao pozitivan aspekt koji je dovoljan za ovu razinu istraživanja, s druge strane predstavlja ograničenje jer nije moguće

iznijeti preciznije rezultate istraživanja koje bi se dobili da se istraživanje provodilo na još više područja odnosno u još više mjesta na otoku Hvaru.

› istraživanje nije bilo moguće provoditi na više područja otoka, odnosno u više mjesta na otokuHvaru zbog ograničenosti istraživača sfinancijskim sredstvima i s prijevozom (budući da istraživač nema položen vozački ispit bio je ograničen na prijevoz od strane drugih osoba ili na autobusne linije)

› pojedine turističke zajednice (TZ Stari Grad i TZ Jelsa) nisu bile spremne na kvalitetnu suradnju, već su nakon niza upita i molbi proslijedile šture podatke.

› većina pitanja unutar anketnog upitnika bila je zatvorenog tipa s više ponuđenih odgovora, zbog relevantnosti ali i lakše obrade podataka, no na taj način su ispitanici bili ograničeni u davanju odgovora tj. svojih mišljenja na zadanu temu jer kao što je poznato prikupljanje podataka putem zatvorenih ili otvorenih pitanja imaju svoje prednosti ali i nedostatke. Tako se od nedostataka zatvorenih pitanja mogu izdvojiti činjenice da podaci prikupljeni na ovaj način nemaju određenu dubinu i širinu, odnosno ponuđeni odgovori u upitniku mogu uvjetovati način razmišljanja kod ispitanika i time dobiveni odgovori ne moraju nužno odražavati pravo mišljenje ispitanika, a sama jednostavnost davanja odgovora može dovesti do toga da ispitanici označe neki odgovor bez pretjeranog razmišljanja. S druge strane nedostatak otvorenih pitanja predstavlja činjenica da određeni subjekti mogu imati poteškoće s takvim načinom iznošenja podataka pri čemu njihovi podaci mogu biti trajno izgubljeni.[80]

› istraživanje je provedeno kroz predsezonsko razdoblje (25.veljače- 05.svibnja, 2016.) te se nameće pitanje da li bi prikupljeni podaci bili jednaki ako bi bili prikupljani u sezonskom ili pak postsezonskom periodu.

› istraživanje ponude manifestacija Staroga Grada je provedeno u godini u kojoj Stari Grad obilježava 2400. godina od svog utemeljenja pa se postavlja pitanje dali bi taj grad nudio jednak broj manifestacija kada ne bi obilježavao tako veliku i bitnu Obljetnicu.

[80] Tkalac-Verčić,A.,Sinčić-Ćorić,D., i Pološki-Vokić,N., op.cit., str.121

5. ZAKLJUČAK

Unazad posljednjih desetak godina promijenilo se ponašanje turista te more i sunce više nisu dovoljan faktor u privlačenju i zadržavanju turista, postali mnogo zahtjevniji i mobilniji te konstantno traže nove doživljaje, zabavu i iskustva. Upravo zbog toga, manifestacijski turizam ima izuzetan značaj za turističku destinaciju. Osim što doprinosi proširenju turističke ponude te povećanju kvalitete, ono povećava i konkurentnost turističke destinacije. No ipak,bez odgovarajuće manifestacijske ponude, prvenstveno usklađene s željama i potrebama tržišta,manifestacije mogu stvoriti i negativan imidž destinacije te ju uvrstiti među nepoželjne, dosadne i nadasve predvidljive destinacije. Kako bi se to izbjeglo, svaka turistička destinacija, u sinergiji s strategijom turizma, treba imati razrađenute razvijenuanalizu tržišta, a s njome i strategiju manifestacija, strategiju koju otok Hvar još uvijek nema.

Naime, istraživanja su pokazala da se unatoč svim preduvjetima koje otok Hvarima, prirodne ljepote, povoljna klima te bogata povijest, njegova turistička promocija i dalje temelji na razvoju njegovog postojećeg imidža ljetne destinacije te se turistički sadržaji otoka organiziraju isključivo tijekom glavne turističke sezone. Pritom, manifestacijska ponuda koju otok nudi nije u skladu s željama i potrebama lokalnog stanovništva te posjetitelja otoka (testovi pokazuju da su posjetitelji otoka u prosjeku zadovoljniji manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom od lokalnog stanovništva, te da zadovoljstvo lokalnog stanovništva postojećom manifestacijskom ponudom i njezinom kvalitetom ne varira s mjestom stanovanja istih).No, porast ponude manifestacijasvakako bi utjecaona porast turističke potražnje na otoku Hvaru. Manifestacije koje pritom imaju potencijal u privlačenju turista u prvom redu su glazbene manifestacije, kulturne i povijesne manifestacije koje pokazuju običaje i nekadašnji život te zabavne i sportske manifestacije ali raznovrsnost manifestacija nije glavni čimbenik na temelju kojeg posjetitelji otoka biraju destinaciju koju će posjetiti.Također, mala ili pak nikakva ulaganja otoka u promociju manifestacijske ponude dovode do manjka upoznatosti tržištas istom (pritom je lokalno stanovništvo u prosjeku više upoznato s manifestacijskom ponudom otoka Hvara od posjetitelja otoka /turista), a premda pritom i jedna i druga grupa ispitanika u prosjeku nije niti zadovoljna niti ne zadovoljna raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru, postoji statistički značajna razlika u njihovim stavovima te su posjetitelji otoka u prosjeku nešto zadovoljniji raspoloživim informacijama od lokalnog stanovništva, a informacije se uglavnom zaprimaju

od strane prijatelja i članova obitelji, interneta ili s oglasnih ploča kod lokalnog stanovništva odnosno putem interneta te prijatelja i članova obitelji kod posjetitelja otoka.

Kako bi izbjegao sve negativne posljedice koje mogu nastati, otok Hvarse definitivno treba probuditi i kvalitetnije poraditi na svom turističkom razvoju i turističkoj promociji, posebice u današnjem vremenuvisoke konkurentnosti turističkih destinacija i vremenu kada je neizmjerno nužna diferencijacija ponude. Ono ima sve preduvjete zarazvoj turizma tokom cijele godine prvenstveno kroz razvoj manifestacijskog turizma. No razvoj takvog turizma nije moguć bez jasno definiranih ciljeva i kvalitetno provedene analize tržišta (SWOT analize), analize kojom se mogu utvrditi resursi koje otok Hvar ima i može ponuditi, te na temelju kojese mogu kreirati manifestacije sukladno istraženim željama i potrebama tržišta.Na tom putu neophodna je zajednička suradnja svih turističkih dionika otoka Hvara ali i podrška lokalnog stanovništva otoka(stanovnici su uvelikom postotku spremni pomoći i podržati manifestacije, prvenstveno dolaskom i/ ili kupnjom ulaznice, anešto manjim omjerima, volontiranjem, novčanim sredstvima te donacijama u robi/dobrima, te pritom njihov stupanj podrške ne varira ovisno o njihovom mjestu stanovanja).

SAŽETAK

Promjene u ponašanju turista posljednjih godina rezultirale su razvojem manifestacijskog turizma i manifestacija koje su postale neizostavan element ponude svake turističke destinacije. Shodno tome, svrha i cilj ovog diplomskog rada jest utvrditi kvalitetu manifestacija i manifestacijskog turizma na otoku Hvaru kao turističke destinacije. Stoga se u radu ponajprije iznio teorijski dio, usko povezan s temom rada, što podrazumijeva općenite podatke o otoku Hvaru, pojam manifestacija te manifestacijskog turizma, a zatim su u kontekstu praktičnog i empirijskog dijela rada postavljene odgovarajuće hipoteze i ciljevi te je provedeno anketiranje lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka. Nakon prikupljanja podataka izvršena je analiza istih te su ponuđeni rezultati istraživanja kao i prijedlozi nužni za daljnji razvoj tog vida turizma na otoku.

Ključne riječi:*manifestacije, manifestacijski turizam, učinci manifestacija, zadovoljstvo lokalnog stanovništva, zadovoljstvo posjetitelja, otok Hvar*

SUMMARY

In recent years, changes in behaviour of tourists have resulted in the development of events and event tourism. This has become an essential element offered by every tourism destination. Therefore, the purpose and aim of this master's thesis is to determine the quality of events and event tourism on the island of Hvar as a tourist destination. The thesis firstly presents theoretical findings from areas closely related to research subject presenting general information about the island followed by exploring the concepts and features of events and event tourism. The empirical part of the thesis is built upon several hypothesis and research goals which required the investigation of opinions and attitudes oflocal population and island visitors collected through questionnaires. After the collected data were analysed, the results of the research as well as proposals necessary for the further development of this type of tourism on the island are presented.

Key words: *events, event tourism, event effects, satisfaction of the local population, satisfaction of the visitors, island of Hvar*

LITERATURA

1. Bogdanić,S., TZ Vrboska (info@vrboska.info), 08. Ožujka 2016.
2. Buj, G. TZ Hvar (georges.buj.@tzhvar.hr), 07.ožujka 2016.
3. Crnčević,M.,2015. *Pogledajte reportažu s natjecanja „Peškafondo Gariful Hvar 2015“.* Slobodna Dalmacija. Dostupno na: http://m.slobodnadalmacija.hr/scena/sd-video/clanak/id/292404/pogledajte-reportazu-s-natjecanja-peskafondo-gariful-hvar-2015 [pristupljeno 21.03.2016].
4. Čuljak,M., 2013. *Utjecaj zadovoljstva posjetitelja manifestacije na kongresni turizam destinacije-primjer znanstvenih konferencija u gradu Splitu.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2013/2111438.pdf [pristupljeno 20.11.2015].
5. Državni zavod za statistiku, 2011. *Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011:prvi rezultati po naseljima.* str.132-140. Dostupno na: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2011/SI-1441.pdf [pristupljeno 09.01.2016].
6. Gračan,D. i Rudančić-Lugarić, A., 2013. *Konkurentnost turističke destinacije-studija slučaja(case study)Riječki karneval.*Ekonomski vjesnik, br.1,str.271-282.Dostupno na: file:///C:/Users/HP/Downloads/EV_1_2013_clanak_Gracan_Rudancic_Lugaric%20(5).pdf [pristupljeno 17.11.2015].
7. Grad Hvar-službene gradske stranice. *Povijest Hvara.* Dostupno na: http://www.hvar.hr/portal/povijest-hvara/ [pristupljeno 15.01.2016].
8. Jovanović,V. i Delić, U., 2010. *Karakteristike manifestacija i njihov utjecaj na razvoj turizma u Srbiji. (Charasteristics of events and their impact on development of tourism in Serbia).* Singipedia. Dostupno na: file:///C:/Users/HP/Downloads/SR%20-%20Karakteristike%20manifestacija%20i%20njihov%20uticaj%20na%20razvoj%20turizma%20u%20Srbiji%20(1).pdf [pristupljeno 19.11.2015].
9. Književni krug Split. *Dani Hvarskoga kazališta. Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Književni krug Split. Dostupno na:http://hrcak.srce.hr/dani-hvarskoga-kazalista [pristupljeno 20.03.2016].

10. Mamić, J.,2013. *Manifestacijski proizvodi: platforma razvoja specijalizirane turističke ponude destinacije*. Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2013/2113031.pdf [pristupljeno 20.11.2015].
11. Marić,I. i dr. 2015. *Strategija razvoja grada Hvara do 2020.: javna rasprava*. Sveučilište u Zagrebu-Ekonomski fakultet Zagreb. Dostupno na: https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiFup3FjczJAhWJpXIKHWmlAjIQFggZMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.hvar.hr%2Fportal%2Fwp-content%2Fuploads%2FStrategija-razvoja-grada-Hvara-2015-FINALNI-DOKUMENT-11-06-2015-javna-rasprava.docx&usg=AFQjCNGZZa2mVJSP-fASoOvpzkxmWju0UA[pristupljeno 15.11.2015].
12. Marjanović, J.,2012. *Mogućnosti i značaj turizma događanja na primjeru Zlatibora*. Master rad. Posle diplomske master studije, univerzitet Singidunum. Beograd. Dostupno na: file:///C:/Users/HP/Downloads/MR%20-%20Mogucnosti%20i%20znacaj%20turizma%20dogadjaja%20na%20primeru%20Zlatibora%20(1).pdf [pristupljeno 30.01.2016].
13. Marković,M.,2004. *Hrvatski otoci na Jadranu.* Zagreb:Naklada Jesenski i Turk. str. 165.
14. Mikulić,S., 2013. *Alternativni oblici turizma otoka Brača.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2013/2101823.pdf [pristupljeno 20.11.2015].
15. Novak, G.,1972. *Hvar kroz stoljeća.* 3 izd. Zagreb:Izdavački zavod Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.
16. Pavičić (Kotin), M., 2008. *Za križem u riječi i slici: zavjetno pučko pokornička vjerska procesija „Za križem".* Stari Grad: Grad.
17. Pivčević, S., Pisani materijali: Upravljanje manifestacijama ak. g. 2014/15
18. Pivčević,S., Pisani materijali: Upravljanje manifestacijama ak.g. 2015/16.
19. Petrić,M., 2001. *Hvarski turistički spomenar.* Turistička zajednica Grada Hvara.
20. Roso, A., 2012. *Marketinško upravljanje manifestacijama-platforma kreiranja turističke ponude destinacije.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2012/2102498.pdf [pristupljeno 20.11.2015].

21. Smoljanović,A. i Smoljanović,M., 2011.*Što pokazuju prvi rezulati popisa stanovništva 2011. Godine za stanovništvo Splitsko-dalmatinske županije?*Dostupno na: http://www.nzjz-split.hr/userfiles/POPIS2011.pdf [pristupljeno 09.01.2016].
22. Sveučilište u Zadru, Interni materijali. Dostupni na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf [pristupljeno 07.12.2015].
23. Šišara,J., 2011. *Upravljanje turističkom destinacijom u cilju podizanja kvalitete i atraktivnosti turističke ponude:primjer grada Šibenika* . Završni rad. Sveučilište u Splitu - Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/magistarski/Zavrsnirad-JelenaSisara.pdf [pristupljeno 20.11.2015].
24. Tkalac-Verčič,A.,Sinčić-Ćorić,D. i Pološki-Vokić,N., 2011. *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima.* 2.izd. Zagreb: M.E.P. str. 62-66.
25. Turistička zajednica grada Hvara. *Ciklo turističke rute.* Dostupno na: http://www.tzhvar.hr/hr/cikloturisticke_rute [09.01.2016].
26. Turistička zajednica grada Hvara. *Znamenitosti.* Dostupno na: http://www.tzhvar.hr/hr/slobodno_vrijeme/znamenitosti [pristupljeno 09.01.2016].
27. Turistička zajednica općine Jelsa. *Povijest i kultura.* Dostupno na: http://www.tzjelsa.hr/hr/jelsa/povijest-i-kultura [pristupljeno 09.01.2016].
28. Turistička zajednica općine Jelsa, http://www.tzjelsa.hr/hr/dogadanja/stalna/dan-opcine/ [pristupljeno 22.03.2016].
29. Turistička zajednica Stari Grad, Dostupno na: http://www.stari-grad-faros.hr/faros-maraton-1.aspx [pristupljeno 21.03.2016].
30. Turistička zajednica Stari Grad. Dostupno na: http://www.stari-grad-faros.hr [pristupljeno 09.01.2016].
31. TZ Splitsko-dalmatinske županije. Dostupno na: http://www.dalmatia.hr/hr/statistike
32. TZ Sućuraj- telefonskim putem 08.ožujka 2016.
33. Udruga Hvar metropola mora. Dostupno na: http://hvar-metropolamora.com/#/festa [pristupljeno 21.03.2016]
34. Udruga Pelišnjak Sućuraj. Dostupno na: http://www.sucuraj.com/pelisnjak/ [pristupljeno 23.03.2016].

35. Udruga Pjover. Dostupno na: http://www.pjover.com/grobajske-institucije/festival-levande/ [pristupljeno 20.03.2016].
36. Ured državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji, služba za gospodarstvo-odsjek turizam; ispostava Hvar.
37. Vršajević,S.,2014. *Perspektive turizma i sociogospodarskog razvitka otoka Hvara.* Diplomski rad. Sveučilište u Splitu-Ekonomski fakultet Split. Dostupno na: http://e-lib.efst.hr/2014/2112930.pdf [pristupljeno18.01.2016].
38. Wikipedija: slobodna enciklopedija.*Hvar.*Dostupno na:https://hr.wikipedia.org/wiki/Hvar [pristupljeno 07.01.2016].
39. http://www.hrt.hr/322177/organizacija/hvar-ponovno-ugoscuje-meunarodni-festival-igrane-i-dokumentarne-radiodrame-prix-marulic [pristupljeno 20.03.2016].
40. http://www.uskrsnja-regata.com/hr/naslovnica/ [pristupljeno 20.03.2016].
41. http://www.hvarmarathon.com/informacije-o-utrci/ [pristupljeno 21.03.2016].
42. http://www.stari-grad-faros.hr/festival-klasinicnih-jezika-i-anticke-kulture.aspx [pristupljeno 27.06.2016].
43. http://www.stari-grad-faros.hr/biciklom-kroz-bastinu-2016.aspx [pristupljeno 27.06.2016].
44. http://www.get4u.hr/hr/najave/festival-mediteranske-prehrane-na-hvaru [pristupljeno 30.06.2016].
45. https://www.facebook.com/events/964015210319410/ [pristupljeno 30.06.2016].
46. http://www.jelsa.hr/html/kultura.html [Pristupljeno 22.03.2016].
47. http://www.tzhvar.hr/hr/hvar/kalendar-dogadanja/?y=2016 [Pristupljeno 07.03.2016].
48. http://www.stari-grad-faros.hr/stari-grad-2400-program-dogadjanja.aspx [Pristupljeno 27.06.2016].
49. file:///C:/Users/HP/Downloads/ljeto%202016.pdf [Pristupljeno 30.06.2016].
50. file:///C:/Users/HP/Downloads/LJETO%202016.%20(1).pdf [Pristupljeno 20.05.2016].

POPIS SLIKA

Slika 1: Proces strateškog planiranja manifestacijskog turizma…….. 36

POPIS TABLICA

Tablica 1: Učinci manifestacija…… 31

Tablica 2: Pozitivni i negativni dugoročni učinci manifestacija…….. 32

Tablica 3: Komentari, prijedlozi i preporuke lokalnog stanovništva i posjetitelja otoka Hvara……. 73

Tablica 4: Sažetak ispitivanja hipoteze…… 76

Tablica 5: Sažetak ispitivanja hipoteze…… 78

Tablica 6: Sažetak ispitivanja hipoteze…… 79

Tablica 7: Rangovi podrške manifestacijama od strane lokalnog stanovništva obzirom na mjesto stanovanja……. 80

Tablica 8: Rezultati Kruskal Wallis testa- podrške manifestacijama od strane lokalnog stanovništva obzirom na njihovo mjesto stanovanja…… 81

Tablica 9: One sample Statistika-posječenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku……. 81

Tablica 10: Rezultati One- sample Testa……. 82

Tablica 11: One sample Statistika…… 82

Tablica 12: Rezultati One- smple Testa……... 83

Tablica 13: One sample Statistika…… 83

Tablica 14: Retultati One -sample Testa…….. 84

Tablica 15: Rangovi Kruskal Wallis Testa – zadovoljstvo lokalnog stanovništva manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom obzirom na mjesto stanovanja……..... 84

Tablica 16: Rangovi spremnosti turista da posjete otok zbog manifestacija koje ih zanimaju ovisno o njihovoj razini prihoda……. 85

Tablica 17: Rezultati Kruskal Wallis Testa- spremnost turista da posjete otok zbog manifestacija koje ih zanimaju ovisno o njihovoj razini prihoda…… 85

POPIS GRAFIČKIH PRIKAZA

Grafički prikaz 1: Turistički dolasci na otoku Hvaru u razdoblju od 2000.g.-2014.g. …….. 21

Grafički prikaz 2: Smještajni kapaciteti otoka Hvara……. 21

Grafički prikaz 3: Ukupni turistički dolasci na otok Hvar 2015 godine po mjesecima…….. 22

Grafički prikaz 4: Ovisnost veličine manifestacija i utjecaja koje generiraju…… 29

Grafički prikaz 5: Broj manifestacija po mjesecima na otoku Hvaru…… 55

Grafički prikaz 6: Spol lokalnog stanovništva…… 57

Grafički prikaz 7: Spol posjetitelja otoka…… 57

Grafički prikaz 8: Dob lokalnog stanovništva……. 58

Grafički prikaz 9: Dob posjetitelja otoka……. 58

Grafički prikaz 10: Bračni status lokalnog stanovništva……. 59

Grafički prikaz 11: Bračni status posjetitelja otoka…… 59

Grafički prikaz 12: Mjesto stanovanja lokalnog stanovništva……. 59

Grafički prikaz 13: Nacionalnost posjetitelja otoka…… 60

Grafički prikaz 14: Samo-opis lokalnog stanovništva……. 60

Grafički prikaz 15: Samo-opis posjetitelja otoka……. 61

Grafički prikaz 16: Odgovori posjetitelja na pitanje- dali ste posjetili otok Hvar prije…….. 61

Grafički prikaz 17: Koliko ste upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru…… 62

Grafički prikaz 18. Turisti- Koliko ste upoznati s manifestacijskom ponudom na otoku Hvaru…… 62

Grafički prikaz 19: Informacije o manifestacijama na otoku najčešće pronalazite……..... 63

Grafički prikaz 20: Turisti- Informacije o manifestacijama na otoku najčešće pronalazite… 63

Grafički prikaz 21: Zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama……..... 64

Grafički prikaz 22: Zadovoljstvo turista raspoloživim informacijama…… 64

Grafički prikaz 23: Dali se manifestacije na otoku organiziraju dovoljno često……. 65

Grafički prikaz 24: Zadovoljstvo turista postojećim brojem manifestacija na otoku Hvaru... 65

Grafički prikaz 25: Koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije tokom godine…. 65

Grafički prikaz 26: Koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije na otoku Hvaru- mišljenje posjetitelja otoka……... 65

Grafički prikaz 27: Zadovoljstvo ponudom manifestacija i njezinom kvalitetom…….. 66

Grafički prikaz 28: Zadovoljstvo posjetitelja postojećom manifestacijskom ponudom otoka……. 66

Grafički prikaz 29: Slažete li se da aktualna manifestacijska ponuda otoka zadovoljava potrebe i želje lokalnog stanovništva……. 67

Grafički prikaz 30: Slažete li se da aktualna manifestacijska ponuda otoka zadovoljava potrebe i želje posjetitelja/ turista…… 67

Grafički prikaz 31: Mišljenja posjetitelja otoka- slažete li se da bi više raznovrsnih i kvalitetnijih manifestacija na otoku Hvaru privuklo više posjetitelja/ turista tokom godine…… 68

Grafički prikaz 32: posječenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda……. 68

Grafički prikaz 33: Posječenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda-turisti……. 68

Grafički prikaz 34: Mišljenja posjetitelja otoka- ako bi se na otoku održavale manifestacije koje vas zanimaju biste li posjetili otok kako bi sudjelovali u istim…… 69

Grafički prikaz 35: Mišljenja posjetitelja otoka- koja vrsta manifestacija bi vas privukla na otok Hvar…….. 70

Grafički prikaz 36: Mišljenja posjetitelja otoka- koliko vam je bitna raznovrsnost manifestacija kada birate destinaciju za odmor……... 70

Grafički prikaz 37: Mišljenja posjetitelja otoka- koju vrstu manifestacija najčešće povezujete uz otok Hvar……. 71

Grafički prikaz 38: Mišljenja lokalnog stanovništava- koju vrstu manifestacija najčešće povezujete uz otok Hvar…….. 71

Grafički prikaz 39: Mišljenja lokalnog stanovništva- koje bi manifestacije prema vašem mišljenju potakle interes za posjetom otoka Hvara…… 72

Grafički prikaz 40: Mišljenja lokalnog stanovništva- biste li pružili podršku (novčanim sredstvima, volontiranjem, donacijama i slično) nekoj manifestaciji koja se održava na otoku…… 72

Grafički prikaz 41: Način podrške manifestacijama od strane lokalnog stanovništva…… 73

Grafički prikaz 42: Test razlike u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz upoznatost sa manifestacijama pomoću Mann- Ehitney U Testa….. 76

Grafički prikaz 43: Test razlike u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvar uz pomoć Mann-Whitney U Testa……. 77

Grafički prikaz 44: Test razlike u stavovima o manifestacijama između turista i lokalnog stanovništva vezano uz kvalitetu ponude manifestacija uz pomoć Mann-Whitney U Testa... 79

PRILOZI

PRILOG 1. KALENDAR DOGAĐANJA- Događanja u Hvaru za 2016. godinu

1

siječanj

Ples i zabava 23.1.2016 Hvar, hotel Park

ZELENA NOĆ 2016.opširnije

Kulturna manifestacija 29.1.2016 Hvar, ljetnikovac Hanibala Lucića

NOĆ MUZEJA 2016.Ljetnikovac Hanibala LucićaSalon Hanibala Lucića u 18:30 opširnije

Maskenbal 30.1.2016 Hvar, hotel Amfora

"Bila noć" maskenbal 2016.opširnije

2

veljača

Izložba 1.2.2016 - 7.2.2016 Hvar, Loggia

HVAR ZIMI 2016opširnije

Karneval 9.2.2016 Hvar

Zodnji od Karnevala 2016.opširnije

Predstava 12.2.2016 Hvar, Loggia

"Vesele žene Hrvatske"12.02.2016. u Loggi opširnije

3

ožujak

Regata 17.3.2016 - 19.3.2016 Hvar

XX. USKRŠNJA REGATA HVAR 2016opširnije

Crkvena događanja tijekom Velikog tjedna 20.3.2016 - 28.3.2016 Hvar

Uskrs 2016.opširnije

Crkveni događaj 24.3.2016 Jelsa, otok Hvar

Procesija „Za Križem“ 2016.(Nematerijalna baština pod zaštitom UNESCO)opširnije

5

svibanj

Koncerti i kazališne predstave 1.5.2016 - 31.5.2016Hvar

55. hvarske ljetne priredbe (svibanj)opširnije

Znanstveni skup i kazališne predstave Hvar

43. Dani hvarskoga kazalištaopširnije

Kulturna manifestacija Hvar

20. Međunarodni festival igrane i dokumentarne radio drame „Prix Marulić“- starim tekstovima u pohode opširnije

Gastro manifestacija Hvar, ispred Loggie

Fešta svetoga Prošpera 2016.opširnije

6

lipanj

Koncerti i kazališne predstave 1.6.2016 - 30.6.2016Hvar

55. hvarske ljetne priredbe (lipanj)opširnije

Sajam 24.6.2016 - 25.6.2016 Velo Grablje, otok Hvar

8. „Festival levande“Izložbe, radionice i koncerti opširnije

7

srpanj

Koncerti i kazališne predstave 1.7.2016 - 31.7.2016Hvar

55. hvarske ljetne priredbe (srpanj)opširnije

Festival glazbe Hvar, Amfora Grand Beach Resort

Ultra Beach - Hvar 2016.opširnije

8

kolovoz

Koncerti i kazališne predstave 1.8.2016 - 31.8.2016Hvar

55. hvarske ljetne priredbe (kolovoz)opširnije

Festival Dol, otok Hvar

PUHIJADA 2016.opširnije

Maraton 27.8.2016 Stari Grad

"Faros Maraton 2016.“ 41. Međunarodno prvenstvo hrvatske u daljinskom plivanjuopširnije

Sajam vina 27.8.2016 Jelsa

Fešta vina 2016.opširnije

Maraton 28.8.2016 Hvar / Stari Grad

6. „Hvar International Half Marathon“opširnije

9

rujan

Koncerti i kazališne predstave 1.9.2016 Hvar

55. hvarske ljetne priredbe (rujan)opširnije

Crkveni događaj 26.9.2016 Velo Grablje, otok Hvar

Proslava sv. Kuzme i Damjana zaštitnika 2015.

Udruga Pjover i ove godine organizira PROSLAVU ZAŠTITNIKA SV. KUZME I DAMJANA u Velom Grablju, koji će se održati 26.09.2015. godine. opširnije

10

listopad

Koncerti i kazališne predstave 1.10.2016 - 31.10.2016Hvar

55. hvarske ljetne priredbe (listopad)opširnije

Natjecanje u ribolovu Hvar

BIG GAME FISHING "KUP GRADA HVARA 2016"opširnije

Tjedna događanja Hvar

Dan grada Hvara i zaštitnika biskupije Hvarsko-bračko-viške 2016.opširnije

Izložba brodova Hvar

“Fešta forske pulene” 2016.

5. Susret tradicionalnih brodova Dalmacije opširnije

Prezentacija učeničkih nagrađenih radova Hvar, Loggia

9. NACIONALNA SMOTRA TURISTIČKE KULTURE 2015.opširnije

11

studeni

Natjecanje u lovu na lignje Hvar

PEŠKAFONDO 2016.opširnije

12

prosinac

Koncerti i predstave Hvar

Božićni i novogodišnji kulturno-umjetnički program (2016.)opširnije

Regata 28.12.2016 - 31.12.2016 Hvar

40. Međunarodna novogodišnja jedriličarska regata „Europa Cup“ – Laser, Laser radial, Laser 4.7

opširnije

Regata 31.12.2016 Hvar

36. Navigacijska regata „Memorijal Zdenko Roić“opširnije

Stari Grad 2400: Program događanja

18. Svibnja, 2016. u 20:00, Muzej Staroga Grada

Međunarodni dan muzeja:

Starogradsko polje - most između težaka i kulturnjaka

predavanje arheologinje Sare Popović

---

27. – 29. Svibnja, 2016

Festival klasičnih jezika i antičke kulture

Program možete pročitati ovdje.

---

28. Svibnja u 21:00, trg Sv.Stjepana

Susret otočnih klapa u Starome Gradu:

Večer od kantonjo

8.Lipnja, 2016 u 20:30, trg Škor

Iz ciklusa koncerata povodom obilježavanja 140.Obljetnice osnutka Hrvatske gradske glazbe Stari Grad:

Koncert Hrvatske gradske glazbe Stari Grad i gostiju Gradske Glazbe Hvar

---

10.Lipnja, 2016 u 18:00, trg Tvrdalj

Dječji festival hrane

---

11. - 12.Lipnja, 2016

Biciklistička utrka „Biciklom kroz baštinu“

11.Lipnja u 22:00, trg Tvrdalj Koncert grupe Gustafi

Program možete pročitati ovdje.

13.Lipnja, 2016 u 20:30 u restoranu Vala

Gastromanifestacija NA BON PRO: *prezentacija starogradskih restorana*

24.Lipnja, 2016 u 21:00, Dominikanski samostan

Koncert vokalnog sastava Delmati

25.Lipnja, 2016 u 21:00, trg Škor

Koncert klape CAMBI

05.Srpnja, 2016 u 20:00, trg Škor

Degustacija hvarskih vina i izložba antičkog kruha

09.Srpnja u 21:30, trg Škor

Iz ciklusa koncerata povodom obilježavanja 140. godina osnutka Hrvatske gradske glazbe Stari Grad:

Koncert Hrvatske gradske glazbe i gostiju Faroskih kantadura

---

10. – 22.Srpnja, 2016

Ljetna škola gitare GITARASTRA

Polaznici održavaju koncerte svako večer u crkvi sv. Ivana u 21:00

14.Srpnja,2016 u 21:00, crkva Sv.Ivana

Koncert klape Faroski Kantaduri

15.Srpnja, 2016 u 21:00, Galerija Jerolim

Otvaranje izložbe akvarela i ulja na platnu akademskog slikara Emila Tanaya

---

18.Srpnja,2016 u 21:30, trg Škor

Iz ciklusa koncerata povodom obilježavanja 140 godina osnutka Hrvatske gradske glazbe Stari Grad: Koncert Hrvatske gradske glazbe Stari Grad

---

19.Srpnja, 2016 u 21:00, trg Škor

Degustacija hvarskih vina

22.Srpnja, 2016 u 21:30, trg Škor

Koncert "Made in Italy,

Margaretha, vokal i Lorenzo Nardocci, piano

24.Srpnja, 2016 u 21:00, Dominikanski samostan

Koncert zbora Sv. Cecilije, Jelsa:

Oratorij Za križen *korizmeni napjevi otoka Hvara*

29.Srpnja, 2016 u 21:00, Biskupija

Pjesnička večer Pere Ljubića i Lucije Rudan

30.Srpnja, 2016 u 21:00, Ljetnikovac Petra Hektorovića

Susret čakavskih pjesnikinja otoka Hvara

02.Kolovoza u 21:30, trg Sv.Stjepana

Iz ciklusa koncerata povodom obilježavanja 140 godina osnutka Hrvatske gradske glazbe Stari Grad: Koncert Hrvatske gradske glazbe i gostiju Stjepko Franetović, Tamara FranetovićFelbinger i KUD Starogrojčica

---

05.Kolovoza, 2016 u 21:30, Starogradska riva

Koncert violončelistice Ane Rucner

07.Kolovoza, 2016 u 21:00, trg Sv.Stjepana

Koncert klape Bunari, Vodice

09.Kolovoz, 2016 u 21:00, na trgu Škor

Degustacija hvarskih vina

12.Kolovoz, 2016 u 21:00, Dominikanski samostan

U spomen na Arsena Dedića:

Koncert Matije Dedića & Tedija Spalata

14.Kolovoza, 2016 u 20:00, Galerija Jerolim

Otvaranje Izložbe akademskog slikara i dizajnera Ivana Doroghy-ja

Izložba otvorena od 14. - 31.Kolovoza, 2016

13.Kolovoz, 2016 u 22:00, Dol
Koncert Crvene Jabuke

16.Kolovoza, 2016 Fešta Sv.Roka i proslava Dana grada Staroga Grada

---

18.Kolovoz u 21:30, crkva Sv.Ivana

Koncert Faroskih kantadura

19.08.-21.08. u 21:30, trg Škor

Festival književnosti FAROPIS

23.Kolovoza, 2016 u 21:00, trg Tvrdalj

Koncert Big Band Makarska & Marko Tolja

27.Kolovoza, 2016

41.FAROS MARATON

PROGRAM DOGAĐANJA- VRBOSKA

LIPANJ

1.6. sri 19.00 Kreativni kutak – "Čuvajmo prirodu" (priča o biljci Buhač) – na rivi

8.6. sri 19.00 Kreativni kutak – "Baština i tkanina" – na rivi

13.6. pon 21.00 Fešta sv.Antonija – Degustacija hvarskih vina uz prigodnu glazbu – 2.most

15.6. sri 19.00 Kreativni kutak – "Recikliranjem kroz igru" – na rivi

22.6. sri 19.00 Kreativni kutak – "Čuvajmo okoliš" (slike morskog svijeta) – na rivi

23.6. čet 21.00 Žežin sv. Ivana – pučka fešta Nastupaju klapa Kaštilac i klapa Frecije – Pjaca (pored tvrđave)

25.6. sub 21.00 Oživimo ribarnicu – promocija aromatskog bilja (udruga Trim) - ribarnica
26.6. ned 21.00 Večer evergreena – na rivi

28.6. uto 21.00 Fešta sv. Petra (udruga Lantina)

29.6. sri 19.00 Kreativni kutak – "Lavanda - kraljica otoka" – na rivi

SRPANJ

1.7. pet 20.00 Kreativni kutak – "Otisak prirode" – na rivi

2.7. sub 21.00 Večer plesa i zabave – na rivi

3.7. ned 21.00 Kazališna predstava A.K Piccolo "Savršena svadba"- Pjaca (pored tvrđave)
4.7. pon 21.00 Večer klapske pjesme – nastupa klapa Sinj – 2.most

6.7. sri Festival mediteranske prehrane
18:00 –19:00 - Orijentacijski razgled Vrboske u pratnji stručnog vodstva
19:00 – 20:00 - Radionica na temu srdele – Ribarski muzej
20:00 – 21:30 - Tribina na temu mediteranska prehrana, Konoba Vina Carić
21:30 – 24:00 – degustacija hvarskih vina uz prezentaciju jela od srdele – Podva

8.7. pet 20.00 Kreativni kutak – "Lavanda - kraljica otoka" – na rivi

9.7. sub 21.00 Eko-etno sajam otočnih proizvoda i rukotvorina – na rivi

10.7. ned 21.00 Kazališna predstava za djecu Kristijana Ugrine "Bon Ton" – Pjaca (pored tvrđave)

11.7. pon 21.00 Večer evergreena – na rivi

13.7. sri 20.30 Oživimo ribarnicu – promocija otočnih delicija (udruga Trim) - ribarnica
21.00 Putujući koncert po uvali klape Kaštilac

14.7. čet 21.00 Koncert pjevačkog zbora Stella Maris – Pjaca (pored tvrđave)

15.7. pet 20.00 Kreativni kutak – "Izradi svoj suvenir" – na rivi

17.7. ned 21.00 Gitaristički koncert – nastupa Srđan Bulat – crkva sv.Lovre

18.7. pon 21.00 Večer evergreena – na rivi

19.7. uto 21.00 Otvaranje izložbe slika Stanislava Huljića; izložba se može razgledati od 19.7. do 31.7 – Ribarski muzej

20.7. sri 21.00 Eko-etno sajam otočnih proizvoda i rukotvorina – na rivi

21.7. pon 21.00 Večer plesa i zabave – na rivi

22.7. pet 20.00 Kreativni kutak – "Lavanda - kraljica otoka" – na rivi

23.7. sub 21.00 Eko-etno sajam otočnih proizvoda i rukotvorina – na rivi

24.7. ned 21.00 Kazališna predstava kazališta Tvornice smijeha "Vesele žene hrvatske" Pjaca (pored tvrđave)

25.7. pon Dan kulture i knjige - Brod knjižara (cjelodnevni program) – Nova riva Izložbena prodaja knjiga Radionica za djecu Kazališna predstava za djecu – Velika staklena avantura Kazališna predstava za odrasle – Marija Jurić Zagorka Večernji koncert

26.7. uto 21.00 Večer evergreena – na rivi

27.7. sri 20.30 Oživimo ribarnicu – promocija otočnih delicija (udruga Trim)
21.00 Putujući koncert klape Kaštilac

28.7. čet 21.00 Kazališna predstava Zaprešićkog kazališta za djecu i mlade "San Ivanjske noći" Pjaca (pored tvrđave)

29.7. pet 20.00 Kreativni kutak – "Izradi svoj suvenir" – na rivi

31.7. ned 21.00 Degustacija hvarskih vina uz prigodnu glazbu – 2.most

KOLOVOZ

1.8. pon 21.00 Večer evergreena – na rivi

2.8. uto 21.00 Večer nezaboravnih melodija – na rivi

3.8 sri 21.00 Susret klapa otoka Hvara – 2.most Eko-etno sajam domaćih proizvoda i rukotvorina - riva

4.8. čet 21.00 Otvaranje izložbe umjetničkih fotografija Snježane Požar; izložba se može razgledati od 4.8. do 19.8 – Ribarski muzej

5.8. pet 20.00 Kreativni kutak – "Otisak prirode" – na rivi

6.8 sub 21.00 Edukativni kutak uz degustaciju aromatskih čajeva – Ribarski muzej

7.8 ned 21.00 Kazališna predstava K. Rugantino "Život je čudo" – Pjaca (pored tvrđave)

8.8. pon 18.30 Utrka ludih plovila – 2. most

21.00 Večer evergreena – na rivi

10.8. sri Fešta sv. Lovre

21.00 Eko-etno sajam domaćih proizvoda i rukotvorina – na rivi

21.30 Nastup grupe The Beat Bend – na rivi

11.8. čet 21.00 Večer čakavske poezije: Živa rič i klapa Kaštilac – 3. most Odrasli i djeca u narodnoj nošnji prezentirat će domaće delicije

12.8. pet 20.00 Kreativni kutak – "Izradi svoj suvenir" – na rivi

13.8. sub 21.00 Eko-etno sajam domaćih proizvoda i rukotvorina – na rivi

14.8. ned 21.00 Kazališna predstava GSU Stella Maris Hvar – "Maškin" – Pjaca (pored tvrđave)

16.8.uto 21.00 Večer romantike – nastupa Zorica Konđa – otočić Škojic

17.8. sri 20.30 Oživimo ribarnicu – promocija otočnih delicija (udruga Trim) - ribarnica

21.00 Putujući koncert po uvali klape Kaštilac

18.8. čet 21.00 Koncert korizmenih napjeva klape Kaštilac -Tvrđava

19.8. pet 19.00 Kreativni kutak – "Baština – otočna nošnja" – na rivi

21.8. ned 21.00 Večer klapske pjesme – nastup klape Kontra – 2. most

22.8. pon 21.00 Večer evergreena – na rivi

23.8. uto Gušti o' škoja – festival vina, hrane i kulture

19.00 Izložbeno-prodajni sajam otočnih proizvoda – Podva (2. most)

21.00 Degustacija hvarskih vina uz prigodnu glazbu – Podva (2. most)

24.8. sri Gušti o' škoja – festival vina, hrane i kulture

10.00 Kreativna radionica za djecu: “Mjesimo kruh” – Konoba Carić

18.00 Edukativni kutak: “Samoniklo bilje otoka Hvara” – Konoba Carić

20.00 Orijentacijsko razgledavanje Vrboske pod vodstvom licenciranog vodiča

20.30 Radionica na temu očuvanja tradicije – Ribarski muzej

26.8. pet 19.00 Kreativni kutak – "Recikliranjem kroz igru" – na rivi

29.8. pon 21.00 Večer *evergreena* – na rivi

31.8. sri 20.00 Oživimo ribarnicu – promocija otočnih delicija

21.00 Putujući koncert po uvali klape Kaštilac

RUJAN

2.9 pet 18.00 Kreativni kutak – na rivi

4.9 ned 20.00 Eko-etno sajam domaćih proizvoda i rukotvorina – na rivi

VISITJELSA

LJETO/SUMMER 2016.

ČET/THU	02.06.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	02.06.-10.07.	20:30	IZLOŽBA RADOVA IZ UMJETNIČKE KOLEKCIJE LAUBA/KUĆE ZA LJUDE I UMJETNOST	GALERIJA KRAVATA - TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	07.06.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	09.06.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	14.06.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	16.06.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	17.06.-18.06.	20:00	REGATA KRSTAŠA SPLIT-JELSA	SJEVERNA RIVA, JELSA
PET/FRI	17.06.-12.07.	20:30	IZLOŽBA PERICA BOBANOVIĆ, FORSKE PONISTER	DALMACIJALAND, JELSA
SUB/SAT	18.06.	20:00	KUD JELSA I GOSTI/ VEČER FOLKLORA/FOLKLORE EVENING/	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
UTO/TUE	21.06.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	22.06.	20:00	ZAVRŠNA VEČER ŠKOLE PLESA	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
ČET/THU	23.06.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	24.06.	19:00	FEŠTA U POLJICIMA, SV. IVAN	POLJICA
PET/FRI	24.06.-27.06.	20:00	FESTIVAL ESCAPE	LUČINA UVALA, BASINA
PET/FRI	24.06.	20:30	KONCERT HVARSKE GLAZBE I ZBORA	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SUB/SAT	25.06.	21:00	UTAKMICA HRVATSKA-PORTUGAL + MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
NED/SUN	26.06.	20:00	KUD JELSA/ VEČER FOLKLORA/FOLKLORE EVENING/	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	28.06.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	29.06.	20:00	ZAVRŠNA VEČER ŠKOLE PLESA	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
ČET/THU	30.06.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	01.07.	20:30		
SUB/SAT	02.07.	20:00	KONCERT HARPOON BLUES BAND	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
NED/SUN	03.07.	20:00		
PON/MON	04.07.	20:00		
PON/MON	04.07.	20:30	FESTIVAL MEDITERANSKA PREHRANE - OTVARANJE	TRG, SVIRČE
UTO/TUE	05.07.	20:00	FESTIVAL DALMATINSKIH KLAPA, JELSA OD VERSA	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
SRI/WED	06.07.	21:00	UTAKMICA HRVATSKA + MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
ČET/THU	07.07.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	07.07.	20:30	FESTIVAL MEDITERANSKA PREHRANE	GALERIJA KRAVATA, CRKVA - TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	07.07.-20.07.	20:30	IZLOŽBA HVAR -UNESCOV OTOK	SVEČANA DVORANA, JELSA
ČET/THU	07.07.	21:30	ŽIVA RIČ	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	08.07.	20:00	ETNO HVAR FESTIVA, ŽIVA RIČ	HUMAC
SUB/SAT	09.07.	21:00	ETNO HVAR FESTIVAL, KONCERT ATANOVSKI	HUMAC
NED/SUN	10.07.	20:00		
PON/MON	11.07.	20:00		
UTO/TUE	12.07.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	12.07.-16.08.	20:30	IZLOŽBA PETAR HRANUELLI, MOTIVI S PLAŽE	DALMACIJALAND, JELSA
SRI/WED	13.07.	20:00		
ČET/THU	14.07.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	15.07.	20:30		
SUB/SAT	16.07.	21:00	KONCERT OD SWING DO ROCK GLAZBE SA ERVINOM BAUČIĆEM & THE PLAYERS BAND	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
NED/SUN	17.07.	20:00		
PON/MON	18.07.	20:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
UTO/TUE	19.07.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	20.07.	20:00		
SRI/WED	20.07.	20:30	IZLOŽBA RADOVA SLAVOMIRA DRINKOVIĆA, JEŠONSKA	GALERIJA KRAVATA, CRKVA - TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	21.07.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	22.07.	18:00	FEŠTA U SVIRČIMA, SV. MAGDALENA	SVIRČE
PET/FRI	22.07.	20:30	KUD JELSA/ VEČER FOLKLORA/FOLKLORE EVENING/	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SUB/SAT	23.07.	21:00	KONCERT DIVA NIGHT SA RENATOM SABLJAK	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
NED/SUN	24.07.	20:00		
PON/MON	25.07.	18:00	FEŠTA U PITVE, SV. JAKOV	PITVE
PON/MON	25.07.	20:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
UTO/TUE	26.07.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	27.07.	20:00		
ČET/THU	28.07.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	29.07.	20:30		
PET/FRI	29.07.-15.08.	20:30	IZLOŽBA ŽELJKO BUBALO, SVA LICA MOJIH MORA	SVEČANA DVORANA, JELSA
SUB/SAT	30.07.	21:00	DISCO NIGHT JELSA	
NED/SUN	31.07.	20:00		

PON/MON	01.08.	20:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
PON/MON	01.08.	21:00	KONCERT STELA MARE	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	02.08.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	02.08.	21:00	BILLIE&THE KIDS	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
SRI/WED	03.08.	20:00	KONCERT DARIO BELIĆ, KANCONE	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	04.08.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	05.08.	20:30		
SUB/SAT	06.08.	21:00	KONCERT MILA ELEGOVIC SHOW	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
NED/SUN	07.08.	21:00	CRKVENI ZBOR KONCERT	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PON/MON	08.08.	20:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
UTO/TUE	09.08.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	10.08.	20:00	DIXIELEND - ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
SRI/WED	10.08.	18:00	FEŠTA U VRBOSKU, SV. LOVRINAC	PITVE
ČET/THU	11.08.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	12.08.	20:30	KUD JELSA/ VEČER FOLKLORA/FOLKLORE EVENING/	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SUB/SAT	13.08.	21:00	CRKVENI ZBOR KONCERT	ZUPNA CRKVA, JELSA
NED/SUN	14.08.	20:00	KONCERT ĐANI GAMULIN I GOSTI	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
PON/MON	15.08.	18:00	MISA SA PROCESIJOM	ŽUPNA CRKVA, JELSA
PON/MON	15.08.	20:00	FEŠTA U JELSI, VELIKA GOSPA, KLAPA KAMBI, GRUPA VIVA	JELSA
PON/MON	15.08.	21:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
UTO/TUE	16.08.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	17.08.	20:00	KONCERT ERVIN BAUCIC SINGS MUSIC FROM MUSICAL	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
SRI/WED	17.08.-30.09.	20:30	IZLOŽBA GRAFIKA I CRTEŽA, BERNHARDA XULKO	DALMACIJALAND, JELSA
ČET/THU	18.08.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	19.08.-23.08.	20:00	IZLOŽBA UMREŽENI SUSRETI U VINARIJI	VINARIJA DALMACIJAVINO, JELSA
PET/FRI	19.08.	21:30	KONCERT CHUUI&PSILICON	LJETNO KINO, JELSA
SUB/SAT	20.08.	20:00	KONCERT KLAPA FRECIJA I GALEŠNIK	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
NED/SUN	21.08.	20:00		
PON/MON	22.08.	20:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
UTO/TUE	23.08.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
UTO/TUE	23.08.	20:00	PROMOCIJA STRIPA DOŽIVLJAJI BAROKNOG ČOVJEKA	DALMACIJALAND, JELSA
SRI/WED	24.08.	20:00	ROĐENDAN LAVANDERMENA, PROMOCIJA STRIPA LAVANDERMAN	DALMACIJALAND, JELSA
ČET/THU	25.08.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	26.08.	18:00	FEŠTA VINA	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SUB/SAT	27.08.	10:00	FEŠTA VINA	LUKA/PORT, JELSA
NED/SUN	28.08.	20:00		
PON/MON	29.08.	20:00	ULIČNA MUZIKA/STREET MUSIC	LUKA/PORT, JELSA
UTO/TUE	30.08.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	31.08.	20:00		
ČET/THU	01.09.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	02.09.	20:30	6.S.O.F. SMOTRA OTOČKOG FOLKLORA	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
SUB/SAT	03.09.	20:00	TRIBUTE TO LALA KOVAČEV	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
SUB/SAT	03.09.8.09.	18:00	BUBNJARSKA RADIONICA	JELSA
NED/SUN	04.09.	20:00		
PON/MON	05.09.	20:00		
UTO/TUE	06.09.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	07.09.	20:00		
ČET/THU	08.09.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	09.09.	20:30		
SUB/SAT	10.09.	21:00		
NED/SUN	11.09.	20:00		
PON/MON	12.09.	20:00		
UTO/TUE	13.09.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	14.09.	20:00		
ČET/THU	15.09.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	16.09.	20:30		
SUB/SAT	17.09.	21:00		
NED/SUN	18.09.	20:00		
PON/MON	19.09.	20:00		
UTO/TUE	20.09.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	21.09.	20:00		
ČET/THU	22.09.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
PET/FRI	23.09.	20:30		
SUB/SAT	24.09.	10:00	BICIKLIJADA	PJACA - GLAVNI TRG/MAIN SQUARE, JELSA
NED/SUN	25.09.	20:00		
PON/MON	26.09.	20:00		
UTO/TUE	27.09.	19:00	OTOČKI PROIZVODI / PRODUCT OF HVAR	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
SRI/WED	28.09.	20:00		
ČET/THU	29.09.	20:30	DEGUSTACIJE HVARSKIH VINA & ŽIVA MUZIKA / HVAR WINE TASTINGS & LIVE MUSIC	TRG SV. IVANA / ST JOHNs SQUARE, JELSA
ČET/THU	29.09.-05.10.	17:00	FOTORADIONICA SVIJET U BOJAMA	JELSA
PET/FRI	30.09.	20:30		
SUB/SAT	01.10..	21:00		
NED/SUN	02.10.	20:00		

WWW.VISITJELSA.COM

PRILOG 2: ANKETNI UPITNIK ZA LOKALNO STANOVNIŠTVO

ANKETNI UPITNIK

Poštovani,

ova se anketa provodi u cilju istraživanja mišljenja i stavova relevantnih subjekata o manifestacijama otoka Hvara, a u svrhu izrade diplomskog rada na temu : "Manifestacijski portfolio otoka Hvara - stavovi posjetitelja i lokalnog stanovništva". Stoga vas molim da izdvojite svega nekoliko minuta vašeg vremena i savjesno ispunite anketni upitnik. Podaci koje iznesete u potpunosti su anonimni i neće se koristiti u druge svrhe!

Hvala Vam na suradnji!

1. Spol:
□ Muško
□ Žensko

2. Godine starosti:
Molim upišite koliko godina imate- ne godinu koje ste rođeni

3. Bračni status:
□ Ne udata / Neoženjen
□ Udata / Oženjen
□ Razvedena / Razveden
□ Udovica / Udovac
□ U izvanbračnoj zajednici

4. Mjesto stanovanja:
Molim upišite mjesto iz kojeg dolazite

5. Sebe bi opisali kao:
Molim označite 1 ili više odgovora

□ Zainteresirani za povijest i baštinu
□ Ekološki osviješteni
□ Sportski tip
□ Gurman
□ Glazbenik
Nešto drugo, molim upišite što:

6. Koliko ste upoznati s ponudom manifestacija na otoku Hvaru?

□ Nimalo
□ Malo
□ Niti malo niti puno
□ Puno
□ Jako puno

7. Informacije o manifestacijama na otoku najčešće pronalazite:

Molim označite 1 ili više odgovora

□ Na internetu
□ Na oglasnim pločama
□ U brošuri/ letku
□ Na plakatima/reklamnim panoima
□ U novinama
□ Od prijatelja / članova obitelji

Nešto drugo, molim upišite što:

8. Ocijenite Vaše zadovoljstvo raspoloživim informacijama o manifestacijama na otoku Hvaru:

□ Izrazito nezadovoljan
□ Nezadovoljan
□ Niti zadovoljan niti nezadovoljan
□ Zadovoljan
□ Vrlo zadovoljan

9. Smatrate li da se manifestacije na otoku organiziraju dovoljno često?

□ Da
□ Ne
□ Ne znam/ne mogu ocijeniti

10. Prema vašem mišljenju koliko je učestalo potrebno organizirati manifestacije tokom godine?

□ Jednom mjesečno
□ Dvaput mjesečno
□ Triput mjesečno
□ Četiri puta mjesečno
□ Pet puta mjesečno
□ Više od pet puta

Nešto drugo,molim upišite što:

11. Vaše zadovoljstvo manifestacijskom ponudom otoka Hvara i njezinom kvalitetom je:

□ Izrazito nezadovoljan
□ Nezadovoljan
□ Niti zadovoljan niti nezadovoljan
□ Zadovoljan
□ Vrlo zadovoljan

12. Prema vašem mišljenju, aktualna manifestacijska ponuda zadovoljava potrebe i želje lokalnog stanovništva?

□ Izrazito se ne slažem
□ Ne slažem se
□ Niti se slažem, niti se ne slažem
□ Slažem se
□ Izrazito se slažem

13. Prema vašem mišljenju, posječenost u vansezonskim periodima bi se povećala ukoliko bi se u istim povećala raznovrsna manifestacijska ponuda na otoku?

□ Izrazito se ne slažem
□ Ne slažem se
□ Niti se slažem, niti se ne slažem
□ Slažem se
□ Izrazito se slažem

14. Koje vrste manifestacija najviše povezujete uz otok Hvar?

Molim označite 1 ili više odgovora
□ Kulturne manifestacije
□ Povijesne manifestacije
□ Zabavne manifestacije
□ Glazbene manifestacije
□ Sportske manifestacije
□ Vjerske manifestacije
Nešto drugo,molim upišite što:

15. Koje bi manifestacije prema vašem mišljenju potakle interes za posjetom otoka Hvara?

Molim označite 1 ili više odgovora
□ Kulturne manifestacije koje pokazuju običaje i nekadašnji život
□ Povijesne manifestacije
□ Zabavne manifestacije
□ Glazbene manifestacije
□ Vjerske manifestacije
□ Sportske manifestacije
Nešto drugo, molim upišite što:

16. Biste li pružili podršku (novčanim sredstvima, volontiranjem, donacijom i slično) nekoj manifestaciji koja se održava na otoku?

□ Da, podržao/podržala bih bilo koju vrstu manifestacije
□ Da, podržao/podržala bih samo manifestaciju koja mi odgovara/ koja mi je u interesu
□ Ne, ne bi podržao/podržala manifestaciju
□ Ne znam/ ne mogu ocijeniti

17. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili pozitivno, molim konkretizirajte način vaše podrške:

Molim označite 1 ili više odgovora
□ Novčanim sredstvima
□ Donacijom u robi/ dobrima
□ Volontiranjem
□ Dolaskom i/ ili kupnjom ulaznice
Nešto drugo, molim upišite što:

18. Imate li neki komentar, prijedlog ili preporuku vezano uz manifestacije na otoku?

Molim navedite!

PRILOG 3: ANKETNI UPITNIK ZA TURISTE

QUESTIONNAIRE

Dear guests,

this research is being carried out as a part of the masters thesis entiteled "Event tourism on the island Hvar".
I would be very grateful If you could spare a few minutes of your time and consciously and thruthfuly fill out this questionnaire. The survey is anonymous and data will be used only for research purposes.

Thank you in advance for your time and effort!

1. Gender:
□ Female
□ Male

2. Age:
Please type in how old you are - not the year of your birth!

3. Marital status:
□ single
□ married
□ divorced
□ widow /widower
□ out of wedlock community

4. Nationality:

5. Your income amounts:
□ up to 500 euros
□ from 501 to 1000 euros
□ from 1001 to 2000 euros
□ from 20001 to 3000 euros
□ more then 3000 euros

6. You would describe yourself as:
Please tick one or more answers
□ interested in history and heritage
□ eco-friendly
□ athletic
□ gourmand
□ musicial
Other: _____.

7. Have you visited the Island Hvar before?
□ Yes - How many times before this visit: _____
□ No, this is my first time on the Island

8. How familiar are you with the events offer on the Island of Hvar?

□ Not at all familiar
□ Slighly familiar
□ Somewhat familiar
□ Moderately familiar
□ Extremely familiar

9. How do you usually get the information about events offer on the Island of Hvar:
Please tick one or more answers

□ on the internet
□ in the brochure
□ on posters / billboards
□ recommendaton from your friends and family
□ travel magazine
Other:_____

10. How satisfied are you with the available information about island events?

□ Completely not satisfied
□ Not satisfied
□ Neither not satisfied nor satisfied
□ Satisfied
□ Completely satisfied

11. Are you satisfied with the existing number of events on the Island Hvar?

□ Completely not satisfied
□ Not satisfied
□ Neither not satisfied nor satisfied
□ Satisfied
□ Completely satisfied

12. In your opinion, how often it is necessary to organize events on the Island Hvar during the year?

□ once a month
□ twice a month
□ three times a month
□ four times a month
□ five times a month
□ more than five times a month
Other: _____

13. Please evaluate your sastifaction with current quality of the event offer on the Island Hvar:

□ extremely good
□ good
□ neither good nor bad
□ bad
□ extremely bad.

14. Do you agree that the current event offer on the Island Hvar meets the needs of visitors/tourists?

□ I strongly disagree
□ I disagree
□ Neither agree nor disagree
□ I agree
□ I strongly agree.

15. Do you agree that having more high-quality and diverse events troughout the year would lead to more arrivals on the island?

□ Strongly disagree
□ I disagree
□ Neither disagree nor agree
□ I agree
□ Strongly agree

16. Do you agree that having more high-quality and diverse events in off-season periods would increasse arrivals on the island in these periods?

□ Strongly disagree
□ I disagree
□ Neither disagree nor agree
□ I agree
□ Strongly agree

17. If events you are interested in would be organized, would you visit the island only to see them /to participate in them?

□ Yes, but only in season periods / summer period time
□ Yes, but only in off-season periods
□ Yes, no matter what time of the year it is
□ No
□ Maybe
□ I do not know

18. What kind of event would attract you to the Island Hvar?

Please tick one or more answers

□ cultural and historical events- showing traditions and former life on the Island
□ sport events
□ musical events
□ religious events
□ entertaimenet events
Other:_____

19. How much is the variety of events important to you when choosing a destination?

□ extremely important
□ very important
□ neutral
□ unimportant
□ extremely unimportant.

20. What kind of events do you mostly associate with the Island Hvar?

Please tick one or more answers

□ Cultural events
□ Historical events
□ Sport events
□ Musical events
□ Religious events
□ Entertaimenet events
Other:_____

21. Do you have any comments, suggestions or recommendations regarding events on the Island? If yes, please state them below!